

ÅRSRAPPORT

2018

Indholdsfortegnelse

- 4 Til vores aktionærer
- 6 Kort om Lån & Spar
- 8 Årets højdepunkter
- 9 Opfølgning på forventninger til 2018 og forventninger til 2019

LEDELSESBERETNING

- 10 Hoved- og nøgletal 2014-2018
- 12 Forretningsmæssig udvikling i 2018
- 18 Strategi
- 22 Aktionærforhold
- 24 Regnskabsberetning
- 28 Risikoforhold og kapitalstyring
- 30 Corporate Social Responsibility
- 32 Corporate Governance
- 34 Ledelse
- 36 Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsafleggelsen

ÅRSREGNSKAB 2018

- 38 Indholdsfortegnelse
- 39 Resultatopgørelse for 2018
- 39 Totalindkomstopgørelse for 2018
- 40 Balance pr. 31. december 2018
- 41 Egenkapitalopgørelse for 2018
- 42 Pengestrømsopgørelse for 2018
- 43 Noter
- 83 Ledelsespåtegning
- 84 Intern revisions erklæringer
- 85 Den uafhængige revisors revisionspåtegning
- 88 Repræsentantskab
- 89 Lokalråd

Til vores aktionærer

2018 markerede afslutningen på den femårige periode, hvor vi har arbejdet med strategien "Plan 218". Vi er meget tilfredse med, at det lykkedes at realisere alle strategiens målsætninger om indtjening, kundetilfredshed og antal møder med kunderne. Det skaber et solidt udgangspunkt for vores nye strategi, hvor vi sammen med vores ejere har skabt en fælles vision om, at vi over de kommende fem år vil skabe en endnu stærkere relation mellem banken, de faglige organisationer og deres medlemmer.

Stor kundetilgang driver indtjeningen

At vi kom i mål med alle vores strategiske målsætninger skyldes i høj grad en stor kundetilgang gennem hele strategiperioden, som har bevirket, at vi har skabt en god vækst i indtægterne. Udviklingen bekræfter samtidig, at vores loyalitetsbankkoncept er et stærkt kort i den intensive konkurrence. Det er kernen i vores forretningsmodel, at vores kunder er medejere af banken gennem deres faglige organisationer. Det gør os til en særlig bank – og de stærke værdier og attraktive vilkår, som vi tilbyder kunderne, skaber ikke blot kundeloyalitet men bidrager også til at styrke medlemmernes loyalitet over for de faglige organisationer. Det skaber værdi for alle parter – og netop den gensidige relation og værdiskabelse er også omdrejningspunktet for den nye strategi.

Ny strategi for vækst og værdiskabelse

Arbejdet med at formulere den nye strategi og målsætninger for de kommende fem år har været bredt forankret i vores organisation – og i et tæt samarbejde med vores ejere og partnere.

Strategien, som vi har valgt at kalde "Vores bank", bygger videre på partnerskabsmodellen – og med et overordnet finansielt mål om at opnå en fortsat attraktiv vækst og en egenkapitalforrentning før skat i niveauet 15 % om året ved udgangen af strategiperioden i 2023.

Endnu mere attraktivt at være kunde

Vi har fået en klar bekræftelse af, at loyalitetsbankkonceptet er en afgørende faktor for såvel fastholdelse af kunderne som for tiltrækning af nye kunder, og vi ser et fortsat meget stort kundepotentiale blandt medlemmerne hos de faglige organisationer. Det ønsker vi at realisere ved at gøre det endnu mere attraktivt at være loyalitetsbankkunde og helkunde i Lån & Spar. Derfor vil vi over de kommende år have fokus på at øge og forbedre de kontante fordele, tilbud og services yderligere, så kundernes oplevelse af værdi og relevans bliver endnu stærkere.

Gensidig værdi i partnerskabet

Samtidig vil vi udbygge partnerskabet med de faglige organisationer, så samarbejdet i endnu højere grad bliver en

katalysator for loyalitet mellem de faglige organisationer og deres medlemmer. Derfor skal den fortsatte forretningsudvikling af banken ske i et bredt samarbejde mellem banken og vores partnere med henblik på at skabe de størst mulige gensidige synergier og yderligere værdiskabelse for banken, de faglige organisationer og deres medlemmer.

Fortsat digitalisering skal understøtte vækst

I gennem de seneste fem år har vi arbejdet målrettet med digitalisering med henblik på at forenkle og effektivisere processer i bankens drift og kundebetjening. Det har som ønsket frigjort vigtige ressourcer til mere personlig og målrettet kunderådgivning. Digitalisering vil også fremover blive helt afgørende for, at vi kan realisere den ønskede vækst, sikre en effektiv drift og samtidig fastholde et højt niveau i kundebetjeningen.

Kapitaludvidelse sikrer bankens finansielle grundlag

Kravene til os bliver ikke mindre over de kommende år – hverken finansielt eller forretningsmæssigt. I 2018 gennemførte vi derfor en kapitaludvidelse, som giver os et solidt finansielt fundament til at sikre realiseringen af den nye strategi frem mod 2023. Kapitaludvidelsen blev bakket overbevisende op af vores eksisterende ejere, og det tager vi som et klart signal om, at vi har bred opbakning til banken og de målsætninger, vi har formuleret.

Vi havde også Finanstilsynet på ordinært besøg i 2018. Inspektionen førte til påbud af administrativ karakter, men bekræfter os i, at vi driver banken på fornuftig vis. Det er et godt udgangspunkt for den videre færd.

Positive resultater i 2019

Vi ser nu frem mod et år, hvor konkurrencen fortsat vil være intensiv og uden umiddelbar udsigt til, at presset på rentemarginalen vil aftage. Samtidig vil vi have behov for at investere i de udviklingsaktiviteter, som indgår i realiseringen af den nye strategi, og det vil påvirke omkostningerne i 2019. Vi forventer dog, at arbejdet med de strategiske fokusområder vil sikre en fortsat tilgang af nye kunder, et stigende aktivitetsniveau, øget effektivitet og vækst i indtjeningen. Vi er overbeviste om, at vores dygtige ledere og medarbejdere med deres store engagement vil gøre deres yderste for, at vi når de ønskede resultater til glæde for alle vores interessenter.

Anders Bondo Christensen
Bestyrelsesformand

John Christiansen
Adm. direktør

Kort om Lån & Spar

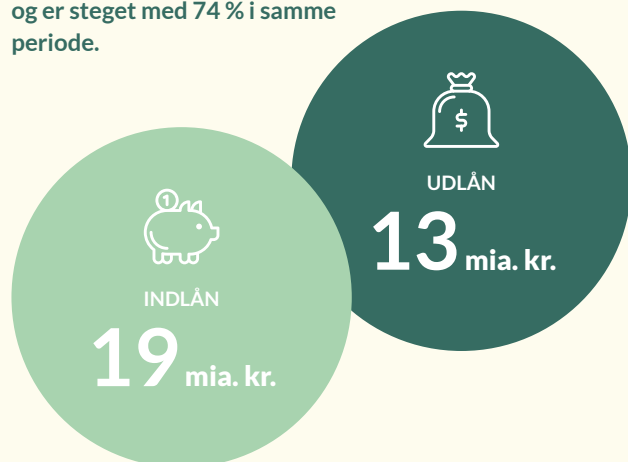
KUNDER OG PRODUKTER

Vi lægger vægt på den tætte og personlige kundekontakt.

Tilgangen af nye kunder sker primært via vores loyalitetsbanksamarbejde med en lang række faglige organisationer. Vi tilbyder et bredt sortiment af sædvanlige bankprodukter og herudover en række produkter og ydelser inden for realkredit, kapitalforvaltning, investering, pension og forsikring.

FORRETNINGSOMFANG

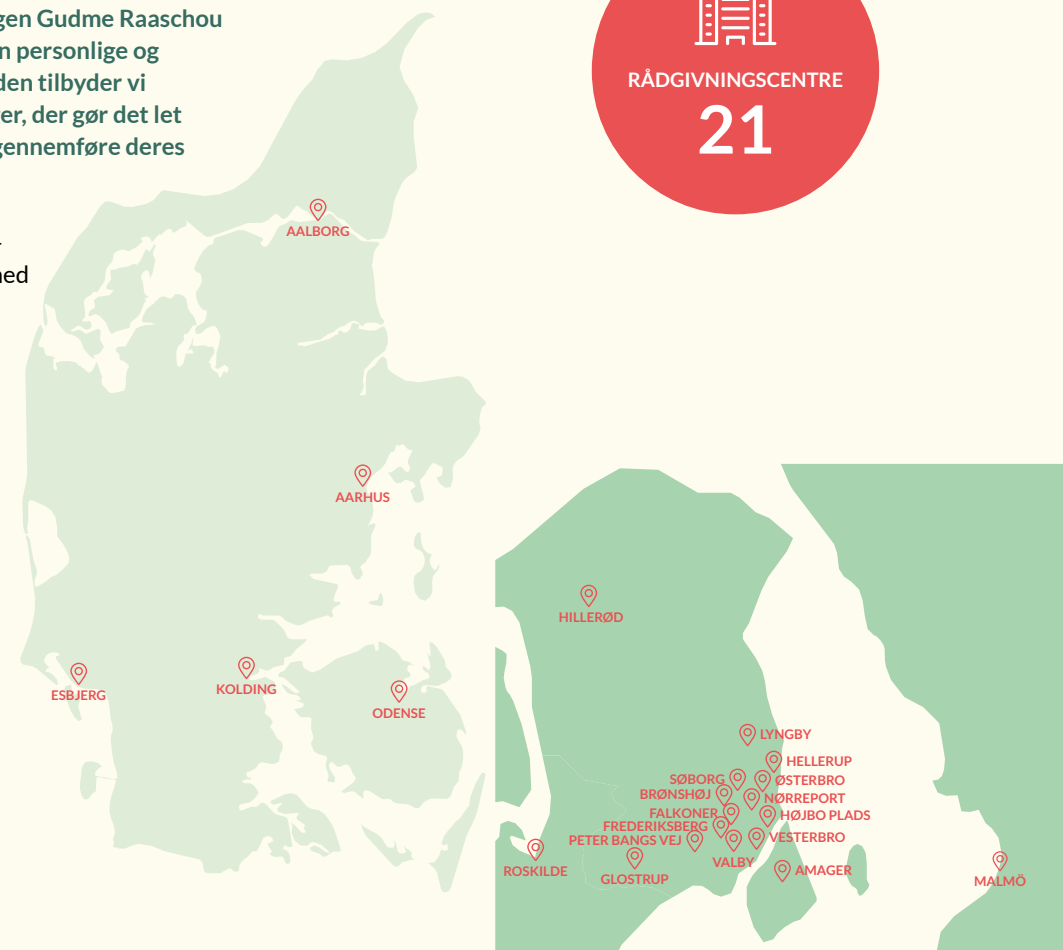
Lån & Spars samlede udlån er på 13 mia. kr. og har vist en stigning på 62 % over de seneste fem år. Det samlede indlån er på 19 mia. kr. – og er steget med 74 % i samme periode.

RÅDGIVNINGSCENTRE

Lån & Spars rådgivningscentre, erhvervsafdeling og kapitalforvaltningsafdelingen Gudme Raaschou er omdrejningspunktet for den personlige og individuelle rådgivning. Desuden tilbyder vi digitale selvbetjeningsløsninger, der gør det let og fleksibelt for kunderne at gennemføre deres daglige bankforretninger.

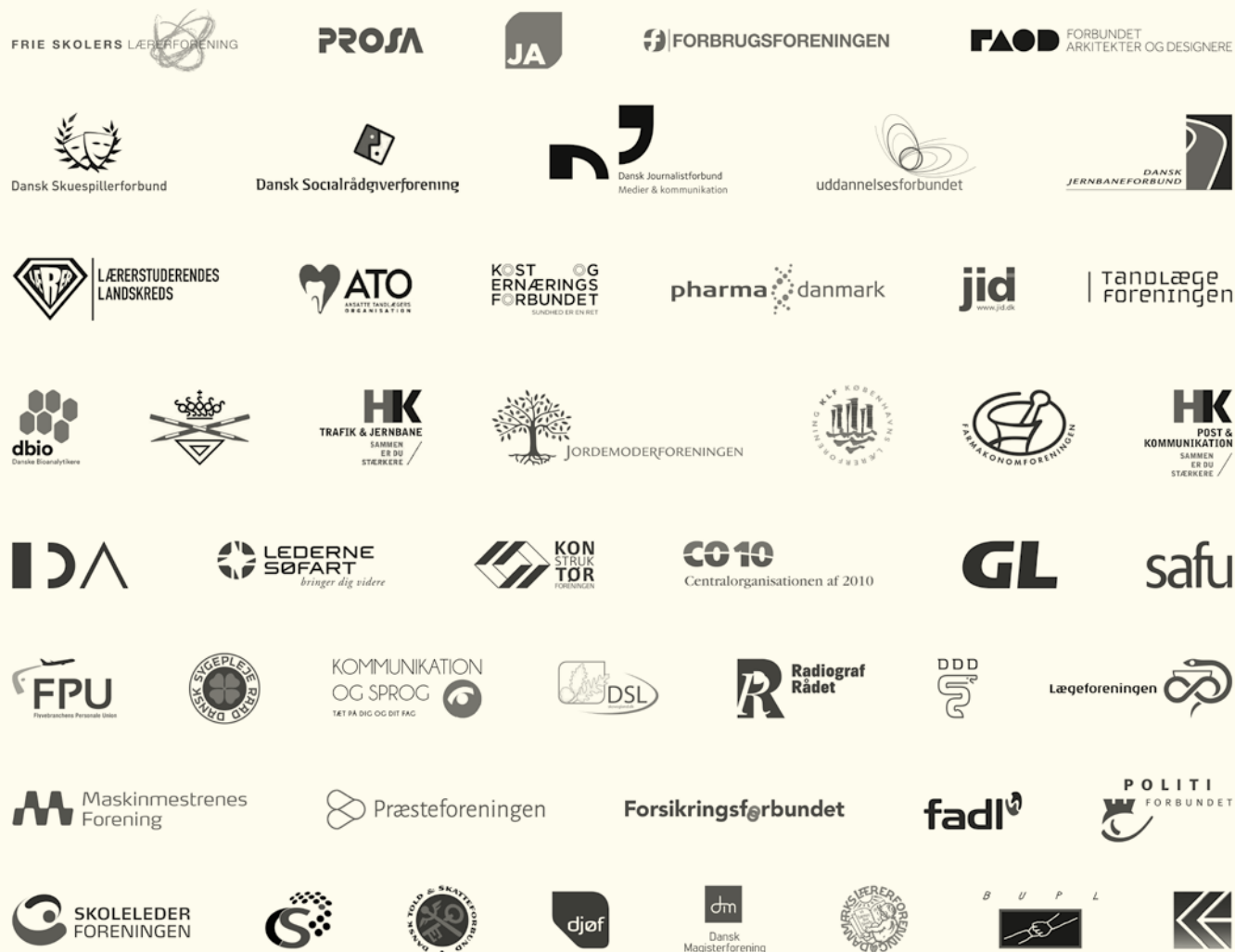
Lån & Spar har 21 rådgivningscentre, der er placeret i byer med uddannelsesinstitutioner for mellemlange og videregående uddannelser. Vi har derfor en geografisk overvægt på Sjælland – primært i Storkøbenhavn, hvor vi har 16 rådgivningscentre. Lån & Spar har også rådgivningscentre i Jylland og på Fyn. Gennem vores filial i Malmö udbyder vi desuden en række bankprodukter til kunder i hele Sverige.

LOYALITETSBANKKONCEPTET

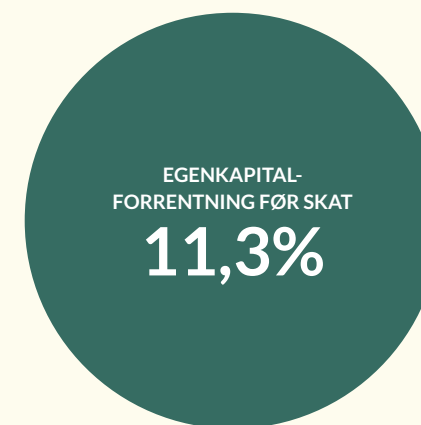
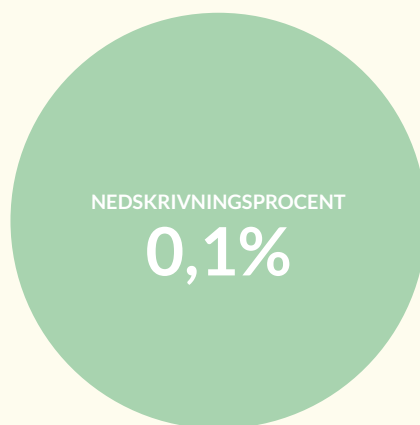
Loyalitetsbankkonceptet er et vigtigt led i vores forretningsmodel, og det har bidraget til at sikre den mangeårige positive udvikling i Lån & Spar.

Vi har i dag loyalitetsbankaftaler med 49 faglige organisationer, hvor vi tilbyder deres medlemmer særligt favorable vilkår på bankforretninger. Det giver os tilgang af gode kunder og styrker samtidig medlemmernes loyalitet over for organisationerne. I bankens nye strategi er det målet at styrke partnerskabsmodellen yderligere og at skabe en endnu stærkere relation mellem banken og loyalitetsbankerne og deres medlemmer.

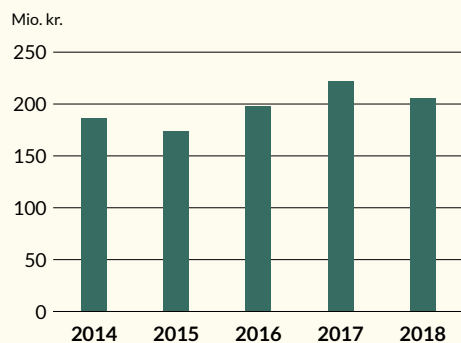

Årets højdepunkter

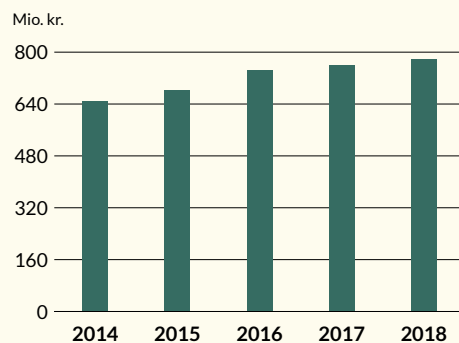
Banken havde i 2018 en solid kundetilgang gennem hele året, som sikrede vækst i netto rente- og gebyrindtægterne på trods af en fortsat faldende rentemarginal. Det øgede aktivitetsniveau har dog også betydet øgede udgifter til personale og it. Samlet set blev 2018 et tilfredsstillende år, hvor banken også kunne afslutte den seneste femårige strategiperiode med at realisere alle sine strategiske målsætninger for basisindtjening, kundetilfredshed og møder med kunderne.

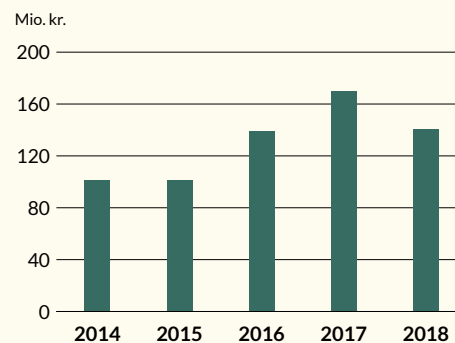
BASISINDTJENING FØR NEDSKRIVNINGER

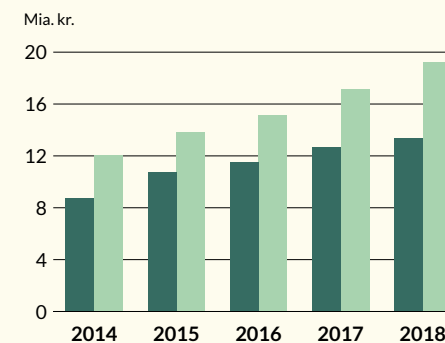
NETTORENTE- OG GEBYRINDTÆGTER

ÅRETS RESULTAT

UDLÅN OG INDLÅN

■ Udlån
■ Indlån

Opfølgning på forventninger til 2018

Udviklingen i 2018 blev positivt påvirket af fortsat fremgang i samfundsøkonomien og et stigende aktivitetsniveau. Modsat betød en intensiv konkurrence, et stigende pres på rentemarginalen og stigende omkostninger, at indtjeningen blev lavere end året før.

	FORVENTNINGER TIL 2018	OPDATEREDE FORVENTNINGER AUGUST 2018	REALISERET 2018
BASISINDTJENING FØR NEDSKRIVNINGER	210-230 mio. kr.	190-210 mio. kr.	206 mio. kr.
RESULTAT EFTER SKAT	120-150 mio. kr.	Uændret	140 mio. kr.

SOM FORVENTET

- Den positive samfundsøkonomiske udvikling understøttede kundernes økonomi og bankens aktiviteter.
- Det skete ingen stigning i det meget lave renteniveau.
- Markedet var præget af fortsat intensiv konkurrence.

BEDRE END FORVENTET

- Stor kundetilgang og stigende aktivitetsniveau gennem hele året – og særligt i årets sidste kvartal.

IKKE SOM VENTET

- Større fald i rentemarginalen end ventet.

Forventninger til 2019

RESULTAT EFTER SKAT

90-120 mio. kr.

FORUDSÆTNINGER

- Vi forventer moderat positiv vækst i samfundsøkonomien, fortsat lav rente og intensiv konkurrence.
- Stigende forretningsomfang drevet af strategiske initiativer i tråd med bankens nye strategi – men også stigende omkostninger som følge af investeringer i nye rådgivningscentre og it.
- Stigende nedskrivninger på udlån, men fortsat på et meget lavt niveau.

Hoved- og nøgletal 2014-2018

(Mio. kr.)	2018	2017	2016	2015	2014
RESULTAT					
Netto rente- og gebyrindtægter	778,3	759,8	746,2	683,7	648,7
Kursreguleringer valuta	12,7	9,4	9,0	6,3	7,5
Andre driftsindtægter	2,4	2,6	2,9	2,2	2,2
Udgifter til personale og administration	565,5	531,9	515,7	505,6	453,3
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	27,8	25,1	48,8	15,3	20,2
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	5,6	7,1	4,9	2,3	2,1
Basisindtjening før nedskrivninger	205,7	221,9	198,5	173,6	187,0
Nedskrivninger på udlån m.v.	21,7	18,6	29,5	8,4	44,3
Basisindtjening	184,0	203,3	169,0	165,2	142,7
Øvrige kursreguleringer	-7,0	12,4	7,9	-11,7	9,9
Udgifter til nødlidende banker (netto)	0,6	0,7	0,4	22,1	20,3
Resultat før skat	176,4	215,0	176,5	131,4	132,3
Skat	35,9	44,8	37,6	30,1	30,8
Årets resultat	140,5	170,2	138,9	101,3	101,5
BALANCE					
Kassebeholdning og tilgodehavender hos kreditinstitutter m.v.	5.549,1	3.658,7	3.101,1	3.040,1	2.299,6
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	13.386,4	12.666,6	11.553,4	10.782,4	8.757,8
Obligationer og aktier	2.358,1	2.441,1	1.852,0	1.254,3	2.241,3
Aktiver i alt	21.733,7	19.211,9	16.945,1	15.511,5	13.692,5
Indlån og anden gæld	19.264,2	17.188,9	15.144,5	13.838,3	12.093,5
Egenkapital	1.780,8	1.345,6	1.193,1	1.078,4	992,1

(Mio. kr.)	2018	2017	2016	2015	2014
NØGLETAL					
Kapitalprocent	20,2	15,8	16,0	15,1	16,3
Kernekapitalprocent	19,1	14,6	14,7	13,8	14,8
Egenkapitalforrentning før skat p.a. (%)	11,3	16,9	15,5	12,7	13,8
Egenkapitalforrentning efter skat p.a. (%)	9,0	13,4	12,2	9,8	10,6
O/I-nøgle (omkostninger/indtjening)	74,3	71,5	74,0	75,0	71,7
Renterisiko (%)	1,8	1,7	1,2	1,7	3,5
Valutaposition (%)	2,2	2,6	1,8	2,9	5,8
Valutarisiko (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Udlån i forhold til indlån (%)	70,1	74,3	77,1	78,7	73,5
Udlån i forhold til egenkapital	7,5	9,4	9,7	10,0	8,8
Årets udlånsvækst (%)	5,7	9,6	7,2	23,1	6,2
Likviditetsdækning (LCR i %)	297,4	211,6	195,6	188,0	218,5
Summen af store eksponeringer (%)	24,5	44,5	49,7	53,7	32,6
Årets nedskrivningsprocent	0,1	0,1	0,2	0,1	0,4
Årets resultat pr. aktie (kr.)	51,4	63,1	51,4	37,5	37,5
Indre værdi pr. aktie (kr.)	515,4	498,3	442,3	399,3	367,1
Udbytte pr. aktie (kr.)	10,0	10,0	8,0	8,0	8,0
Børskurs	454,0	483,8	454,4	413,4	412,9
Børskurs/årets resultat pr. aktie	8,8	7,7	8,8	11,0	11,0
Børskurs/indre værdi pr. aktie	0,9	1,0	1,0	1,0	1,1
Gennemsnitlig antal ansatte	418,0	394,0	405,0	387,0	369,0

Sammenligningstal er ikke tilpasset ændringen i anvendt regnskabspraksis pr. 1. januar 2018 vedrørende nedskrivninger på udlån.

Sammenligningstal vedrørende aktiebaserede nøgletal er ganget med en justeringsfaktor på 0,9986, som følge af kapitaludvidelsen i 2018.

“Vores bank”

Vores nye strategi frem mod 2023 er baseret på en fælles vision om at skabe en endnu stærkere relation mellem banken, de faglige organisationer og deres medlemmer.

Forretningsmæssig udvikling i 2018

Banken kom i mål med alle sine strategiske målsætninger i 2018, og en solid kundetilgang sikrede vækst i netto rente- og gebyrindtægter på trods af intensiv konkurrence og en fortsat faldende rentemarginal.

Det øgede aktivitetsniveau har dog også betydet øgede udgifter til personale og it. Basisindtjeningen før nedskrivninger blev på 205,7 mio. kr., mens årets resultat udgør 140,5 mio. kr.

2018 var det sidste år i strategien "Plan 218", som har været udgangspunktet for bankens arbejde i de seneste fem år. Strategiens målsætning om en basisindtjening før nedskrivninger på over 200 mio. kr. blev allerede realiseret i 2017. Målet om en kundetilfredshed på 30 % målt på C7-scoren og målet om gennemsnitligt fire kundemøder pr. rådgiver pr. dag blev begge indfriet i 2018. Dermed er alle strategiens målsætninger realiseret og danner et godt udgangspunkt for den kommende strategiperiode.

"Vores bank" – Ny strategi frem mod 2023

Der er i løbet af 2018 blevet arbejdet med formuleringen af en ny strategi og målsætninger for banken frem mod 2023. Strategiprocesen har været bredt forankret i banken med arbejdsgrupper nedsat på tværs af organisationen, som har givet input til de enkelte fokusområder. Formuleringen af strategien og de enkelte målsætninger er samtidig sket i et tæt samarbejde mellem den daglige ledelse, bestyrelsen og bankens samarbejdspartnere, så alle relevante interessenter og ønsker har indgået i tilrettelæggelsen. Strategien, som vi har kaldt "Vores bank", er således udtryk for en fælles ambition om at skabe en endnu stærkere relation mellem banken, de faglige organisationer og deres medlemmer. Et intensiveret fokus på partnerskabsmodellen og loyalitetsbankkonceptet er derfor afgørende elementer i den nye strategi.

Opfølgning på de enkelte strategiske målsætninger i "Plan 218" og den nye strategi "Vores bank" er nærmere beskrevet i årsrapportens afsnit om strategi.

Fortsat høj vækst, men nervøs markedsudvikling

Væksten i verdensøkonomien har i 2018 fortsat været på et højt niveau, men ifølge OECD har væksten nu toppet og vil blive lidt lavere i 2019 i forhold til 2018. Det påpeges dog, at der er en række risikofaktorer i form af blandt andet den gradvise stramning af pengepolitikken, tiltagende handelspolitiske spændinger og politiske udfordringer i flere lande, herunder i Storbritannien i forbindelse med Brexit.

I USA har væksten været høj og tiltagende. Samtidig er inflationen svagt stigende, og lønstigningerne er kommet op på et højere niveau. På den baggrund valgte den amerikanske centralbank at hæve renten fire gange i 2018 og hermed fortsætte den gradvise normalisering af den stimulerende pengepolitik. Der er ifølge den amerikanske centralbank udsigt til yderligere renteforhøjelser i 2019 og en lidt lavere økonomisk vækst.

I Europa har væksten været aftagende i 2018 grundet en lavere vækst i det private forbrug og eksporten. Samtidig er inflationen fortsat lav. Den Europæiske Centralbank har i 2018 reduceret sine opkøb af værdipapirer og har fastholdt den korte rente på det rekordlave niveau. På nuværende tidspunkt er der ikke udsigt til rentestigninger før tidligst i 2. halvår 2019.

Til trods for den positive udvikling i verdensøkonomien var væksten i dansk økonomi lavere i 2018 end året før – primært på grund af en lavere eksport. Ledigheden er dog fortsat faldende, og reallønnen er stigende. Boligmarkedet er generelt præget af et stigende antal handler, lave finansieringsomkostninger og fortsat stigende priser. I København har antallet af handler dog været svagt faldende siden 2015, og priserne ser ud til at have toppet i midten af 2018.

Den svenske vækst har også i 2018 ligget på et pænt niveau og er bredt funderet.

I løbet af 2018 er nervøsiteten og volatiliteten på de finansielle markeder tiltaget betydeligt, primært som følge af en generel forventning om, at den mangeårige økonomiske fremgang er på vej til at klinge ud, frygten for handelskrig, politisk uro i Europa og svingende oliepriser. Resultatet har været markante fald i aktiekurserne, herunder de danske, i den sidste del af året. På rentesiden var den første del af 2018 præget af generelle stigninger i de lange renter, mens de i den sidste del af året har været faldende.

For vores kunder har den fortsat positive makroøkonomiske udvikling og det lave renteniveau generelt en positiv indvirkning på deres privatøkonomi. Men modsat betyder den stigende usikkerhed på de finansielle markeder, at der er behov for større agtpågivenhed og et stigende behov for rådgivning.

Stigende aktivitetsniveau

Vi oplevede i 2018 et generelt højt aktivitetsniveau med stor kundetilgang og stadig flere møder med kunderne.

Privatkunder i Danmark

Trods en betydelig konkurrence blandt pengeinstitutterne er det igen i 2018 lykkedes for os at tiltrække privatkunder, som samler alle deres bankforretninger hos os. Tilgangen af nye privatkunder kan ikke mindst tilskrives den fortsatte succes med udviklingen af vores loyalitetsbankkoncept. Lån & Spar har loyalitetsbankaftaler med 49 faglige organisationer og tilbyder deres medlemmer særligt favorable vilkår på bankforretninger. To nye organisationer, Jordemoderforeningen og Kost & Ernæringsforbundet, kom til i 2018.

Samtidig med stigningen i antallet af kunder har vi også oplevet et øget behov for rådgivning inden for blandt andet boligområdet og formueforvaltning som følge af den fortsatte forbedring af kundernes økonomi.

Den positive udvikling skal også ses i lyset af en lang række aktiviteter, vi har gennemført for at styrke kvaliteten af vores ydelser og kontakten med kunderne – og dermed øge kundetilfredshed og kundeloyalitet. Vi har stort fokus på at kombinere den personlige kontakt med en øget digitalisering, der skal gøre det stadig mere enkelt for kunderne at gennemføre deres bankforretninger.

I forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 2018 indgik vi aftale med en lang række af de faglige organisationer i bankens ejerkreds om at tilbyde deres medlemmer et konfliktlån til at dække tabt lønindkomst i tilfælde af en konflikt. Ordningen ville således træde i stedet for de faglige organisationers traditionelle konfliktstøtte. Aftalen

er et godt eksempel på det gensidigt værdiskabende samarbejde mellem banken og de faglige organisationer – også selvom det ikke blev nødvendigt at bringe konfliktlånene i anvendelse i denne omgang. Arbejdet med at forberede håndteringen af et potentielt meget stort antal lånesager blev også et godt eksempel på, at digitaliseringen af en lang række processer i vores sagsbehandling har givet mulighed for at ekspedere kunderne langt mere effektivt. Arbejdet er på ingen måde spildt og har medført, at banken hurtigt vil kunne hjælpe de faglige organisationer i forbindelse med kommende overenskomstforhandlinger.

Som led i vores ambition om at være synlige og tæt på vores kunder åbnede vi i årets løb et rådgivningscenter i Søborg ved København og indledte forberedelserne til åbningen af endnu et rådgivningscenter i Aarhus i det nye år. Vi mærker fortsat en klar efterspørgsel efter den personlige kontakt og rådgivning fra vores kunder, og samtidig fungerer rådgivningscentrene som effektiv markedsføring i forhold til at tiltrække nye kunder.

Vi har ligeledes fortsat indsatsen for at nå vores strategiske mål om at øge antallet af kundemøder, både fysiske møder og møder, som gennemføres over internettet. Derfor arbejder vi løbende på at prioritere vores rådgiveres tid til at holde møder med kunderne. I 2018 har vi introduceret flere nye værktøjer, der øger kvaliteten af møderne og overskueligheden for kunderne – og dermed skaber et endnu bedre grundlag for kundernes økonomiske beslutninger.

Vi har i 2018 styrket indsatsen for at tiltrække nye kunder og for at øge vores synlighed i forhold til potentielle nye kunder. Vi har blandt andet deltaget i en række møder, konferencer og events i faglige organisationer samt på

universiteter og andre lærestudier, ligesom vi annoncerer og skriver artikler til en række relevante fagblade. I 2018 har der været øget fokus på studerende og på at møde dem i forskellige sammenhænge. Disse aktiviteter har medvirket til, at mange har ønsket at mødes med os for at blive kunde i banken.

For at frigive tid til den direkte kundekontakt og for at kunne servicere det stadigt stigende antal kunder, har vi arbejdet videre med digitaliseringen af en række arbejds-gange.

Erhvervskunder

Den positive udvikling på erhvervsområdet er fortsat i 2018 med tilgang af nye kunder inden for attraktive erhvervsgrupper.

Lån & Spars erhvervskunder er primært selvstændigt erhvervsdrivende inden for en række særlige segmenter. En stor del af kunderne er inden for segmentet "Hvide kitler", det vil sige læger, tandlæger, fysioterapeuter, apotekere og andre sundhedssegmenter, hvor vi kan tilbyde målrettet rådgivning og opnå en høj kreditkvalitet. Det er en del af vores strategi løbende at udvide antallet af segmenter, og i de senere år har vi haft fokus på blandt andet revisorer, advokater samt ejer- og andelsforeninger.

Kapitalforvaltning

Bankens aktiviteter inden for kapitalforvaltning varetages af afdelingen Gudme Raaschou.

Gudme Raaschou tilbyder de større og professionelle kunder som pensionskasser, fonde, boligselskaber, investeringsforeninger og kommuner individuelle portefølje-

management-aftaler. Afdelingen har foruden egen forvaltning også aftaler med internationale kapitalforvaltere inden for specialiserede produktområder, herunder internationale erhvervsobligationer samt aktier og obligationer fra emerging markets, hvilket sikrer et konkurrencedygtigt produktudbud i forhold til de større konkurrenter.

Gudme Raaschou er desuden rådgiver for en række børsnoterede investeringsafdelinger med Gudme Raaschou-navnet og investeringsafdelinger under Lån & Spar Invest og Lån & Spar Mix Invest.

Gudme Raaschou har igen i 2018 haft tilgang af kunder i et ellers meget konkurrencepræget og udfordret marked. Kundetilgangen skyldes fortsat et konkurrencedygtigt produktudbud og den personlige kundedialog samt det stigende fokus på ansvarlige investeringer.

2018 var første gang i mange år, hvor der ikke var positive afkast på aktierne. Politisk uro om handelssanktioner, Brexit og budgeturo i Italien havde sammen med amerikanske renteforhøjelser en negativ indflydelse på udviklingen på aktiemarkederne.

Sverige

I Sverige har Lån & Spar alene privatkunder, og kunderne tilbydes enkle bankprodukter som blankolån, MasterCard og indlån.

Der har igen i 2018 været tilgang af kunder og en stigning i udlånene i den svenske filial. Tilgangen af kunder skyldes især det strategiske samarbejde med Villaägernes Riksförbund og Hyregästforeningen. Samtidig understøttes kundetilgangen af gode resultater i kundetilfredsheds-

Vi har i 2018 opnået en høj kundetilfredshed og tilgang af nye kunder i Sverige. Det er et godt udgangspunkt for vores planer om at udvide aktiviteterne i Sverige med flere bankprodukter til vores kunder.

undersøgelser, der viser en høj kundetilfredshed sammenlignet med tilsvarende banker.

Der arbejdes løbende på at sikre så effektive processer som muligt, og det største projekt har været udviklingen af en automatisk låneproces, som nu er gennemført. Den automatiske låneproces betyder, at kunden opretter en lånesag på bankens svenske hjemmeside, og at ansøgningen herefter automatisk behandles i bankens kreditvurderings-system. Hvis lånet bliver bevilget, får kunden mulighed for at underskrive en elektronisk kreditaftale, og lånet går til udbetaling.

Det er planen gradvist at udvide de svenske aktiviteter, så det også bliver muligt at tilbyde kunderne andre bankprodukter.

Stigende medarbejdertilfredshed og effektivitet

Den generelle udvikling i den finansielle sektor, herunder digitaliseringen og den intensive konkurrence, samt vores ambitiøse strategiske mål stiller store krav til medarbejdernes effektivitet og evne til at bidrage til forandringer. Vi tror på, at forudsætningen for at fortsætte den succes, som vi har opnået over de seneste år, er kompetente og glade medarbejdere. Derfor er vi også meget tilfredse med, at den seneste medarbejderundersøgelse viser, at medarbejdertilfredsheden er stigende og høj.

Vi arbejder med en række initiativer, der skal styrke medarbejdernes kompetencer og give dem målrettede værktøjer til at planlægge og håndtere deres arbejdsopgaver bedst muligt. Det medfører både øget effektivitet, reducerer stress og skaber bedre balance i arbejdslivet. Et vigtigt led i denne proces er vores arbejde med "positiv psykologi", hvor

målet er, at den enkelte medarbejder fokuserer på, hvad man er god til, så arbejdet organiseres med udgangspunkt i den enkeltes styrker.

Programmet "Bank i bevægelse" har kørt i mange år og har fokus på medarbejdernes sundhed og trivsel. Vi har løbende igangsat nye initiativer under dette program, og vi kan se tydelige resultater: Medarbejdernes sygefravær er faldende, og de er derfor mere på arbejde, produktiviteten er stigende, og generelt er medarbejdernes helbred blevet forbedret. I 2018 har vi fortsat haft fokus på bevægeapparatet, da det ofte er forskellige former for muskelsmerter, der volder medarbejderne problemer. Medarbejderne har fx mulighed for at få rådgivning og behandling fra fysioterapeuter, der kommer i banken. Vi har også intensiveret vores kommunikation omkring sundhed og tilskynder medarbejderne til at opnå en sundere livsstil.

Digitalisering og automatisering

Digitalisering er en afgørende faktor i realiseringen af bankens strategi. I 2018 er en række yderligere interne administrationsprocesser blevet automatiseret og håndteres nu af robotter. Fokus har især været på de processer, som ligger efter kundeunderskrifter på nye aftaler med registrering af data og dokumentation. Ved udgangen af året er ca. halvdelen af disse processer fuldt digitaliseret, og yderligere processer vil følge i den kommende periode.

Endvidere har et af de større projekter i 2018 været digitalisering af creditsager. Det er målet, at langt hovedparten af alle creditsager kan behandles digitalt, og at vi på baggrund af denne behandling kan få en valid og brugbar vurdering af, om vi kan bevilge det lån, som kunden ønsker. Digitaliseringen betyder, at den hidtidige klassiske kreditbehandling

Programmet "Bank i bevægelse" har kørt i mange år og har fokus på medarbejdernes sundhed og trivsel. Vi har løbende igangsat nye initiativer under dette program, og vi kan se tydelige resultater.

omfattende blandt andet udarbejdelse af en oversigt over kundens indtægter, udgifter, formueforhold, lån m.v. og den efterfølgende vurdering i forhold til bankens kreditpolitikker og retningslinjer, løses digitalt.

Behandling af ansøgning om etablering af studiekonto er den første sagstype, som i 2018 via appen Zapp, er gjort fuldt ud digital. Appen giver mulighed for fuldt automatiseret at håndtere kommunikation, udveksle og underskrive dokumenter, kreditvurdere kunderne mv. Det er planen løbende at udbygge appen med yderligere selvbetjeningsløsninger. Ved årets udgang håndterede appen allerede en stor del af kundeforhørene om etablering af nye engagementer mv. – og andelen forventes fortsat at stige.

Digitaliseringsprocessen, som har kørt i hele strategiperioden dækket af "Plan 218", har med udgangen af 2018 resulteret i en årlig besparelse på over 200.000 arbejdstimer.

Investeringerne i de digitale effektiviseringsprojekter har skabt positive afkast og forventes at bidrage til yderligere besparelser og en fortsat styrket kundebetjening over de kommende år.

Styrkelse af bankens kapitalgrundlag

Lån & Spar styrkede i 2018 bankens kapitalgrundlag gennem optagelse af ansvarlig lånekapital på 100 mio. kr. med en løbetid på op til 10 år med mulighed for førtidsindfrielse efter fem år.

I december gennemførte banken desuden en udvidelse af aktiekapitalen gennem en fortegningsmission med et bruttoprovenu på 350 mio. kr. Efter omkostninger til rådgivere blev nettoprovenuet på 342 mio. kr. Aktieemissionen

var en succes med stor opbakning fra bankens eksisterende aktionærer.

Nettoprovenuet vil styrke bankens kapitalgrundlag i en tid med de stigende regulatoriske krav og vil ligeledes understøtte vores forretningsmæssige udvikling og vækst, herunder vores arbejde med at realisere målene i den nye strategi frem mod 2023.

En del af provenuet er desuden blevet anvendt til at foretage førtidig indfrielse af kapitalbeviser for 100 mio. kr., som blev udstedt i december 2013.

It-sikkerhed og cyberkriminalitet

Truslen om cyberangreb mod Danmark og landets institutioner og virksomheder er høj, og angrebene bliver stadig mere avancerede. Dette trusselsbillede udgør en betydelig risiko for den finansielle sektor, som er et naturligt mål for cyberkriminalitet. Den løbende digitalisering er naturligvis medvirkende til at øge risikoen for cyberkriminalitet, og derfor lægger vi stor vægt på at tænke it-sikkerhed ind i alle vores processer og systemer. Banken arbejder tæt sammen med bankens datacenter, SDC, om den fortsatte opdatering og test af driftssystemer, kort og netbankløsninger. Samtidig har vi internt betydeligt fokus på at sikre egenudviklede systemer og adfærden blandt medarbejdere og kunder, så vi løbende understøtter og optimerer it-sikkerheden.

Bankens arbejde med it-strategi og it-sikkerhed tager udgangspunkt i lovgivningsmæssige forhold og en løbende risikovurdering af samtlige systemer.

Der er udarbejdet beredskabsplaner og nødplaner, der har til hensigt at sikre it-driften trods eventuelle kritiske begi-

venheder. Endvidere er alle væsentlige systemer dubleret, således at risikoen for nedbrud minimeres.

Outsourcing-leverandører på it-området kontrolleres løbende, og det er sikret, at leverandørerne lever op til bankens it-sikkerhedspolitik.

Regulering

Over de seneste år er der blevet indført omfattende ny regulering for de danske pengeinstitutter, primært som følge af vedtagelsen af ny, fælles europæisk lovgivning på området. Implementeringen af de nye regler har været – og er – ganske ressourcekrævende og stiller betydelige krav til stort set alle dele af banken.

I 2018 har vores fokus bl.a. været på reglerne i Persondataforordningen (GDPR) og forebyggelse af hvidvask.

Persondataforordningen

I maj 2018 trådte Persondataforordningen (GDPR) i kraft, og den har til formål at skabe en sammenhængende og moderne databeskyttelseslovgivning for fysiske personer i EU.

Det har været en betydelig opgave at implementere GDPR, da forordningen stiller nye krav af både it-teknisk og forretningsmæssig karakter til alle virksomheder, der opererer med personfølsomme data i EU. Implementeringen har blandt andet omfattet øget fokus på datasikkerhed i forbindelse med indsamling, behandling og opbevaring af persondata, oprydning i data, indgåelse af aftaler med samarbejdspartnere, som vi deler kundernes oplysninger med, samt information til kunderne om, hvad vi bruger deres data til. På mange af områderne er der etableret digitale

løsninger, så håndteringen af de nye regler gøres så effektiv og sikker som muligt.

Samtidig er alle medarbejdere blevet uddannet i de nye regler og procedurer og i, hvilken adfærd der skal udvises i forbindelse med omgangen og håndteringen af persondata.

Hvidvaskloven

Efter at den nye hvidvasklov trådte i kraft i midten af 2017 og som følge af det øgede fokus på hele problematikken omkring hvidvask, har banken intensiveret sit arbejde med forebyggelse af hvidvask. Arbejdet har blandt andet omfattet en dybdegående risikovurdering og opstramning af en række retningslinjer og procedurer, herunder procedurerne vedrørende kundekendskab og opbevaring af dokumentation. Som led i bankens forebyggelse af hvidvask sker der hvert år uddannelse af alle medarbejdere inden for området.

Inspektioner fra Finanstilsynet

Finanstilsynet har i 2018 gennemført en række inspektioner i banken, herunder en temaundersøgelse i starten af året med fokus på kreditgivning i forbindelse med bevilling af nye udlån til andelsboliger mv.

I oktober 2018 gennemførte Finanstilsynet ordinær inspektion i banken med fokus på ledelsens arbejde, kreditrisici, bankens økonomiområde, compliance-området og risikostyringen.

Endelig foretog Finanstilsynet i december 2018 en hvidvaskinspektion i banken. Inspektionen blev foretaget som led i en bredere undersøgelse af udvalgte virksomheder, der er omfattet af hvidvaskreglerne.

Finanstilsynet har ikke givet påbud om yderligere nedskrivninger på udlån eller øget bankens solvensbehov. Inspektionerne har dog ført til flere påbud af mere administrativ karakter, som vil kræve tilpasninger af bankens organisering, forretningsgange og processer. De gennemførte inspektioner har bekræftet os i, at Lån & Spar er en veldrevet bank med et sundt forretningsgrundlag.

Forventninger til 2019

I 2019 forventer vi en moderat positiv vækst i samfundsøkonomien uden nogen større stigninger i den historisk lave rente.

Vi forventer derfor, at de seneste års hårde konkurrence om de gode bankkunder vil fortsætte, og det vil presse indtjeningen fra renter yderligere.

Med bankens nye strategi intensiverer vi vores fokus på loyalitetsbankerne, og vi forventer derfor også, at kundetilgangen herfra vil fortsætte i 2019. Det vil have en positiv effekt på forretningsomfanget, renter og gebyrer. For at sikre, at kundetilgangen også kan fortsætte på lang sigt, har vi valgt at investere i nye rådgivningscentre og it. Det vil øge omkostningerne på kort sigt.

Vi forventer en stigning i nedskrivningerne på udlån i 2019, men nedskrivningsniveauet forventes fortsat at være meget lavt.

Samlet forventer vi et resultat efter skat i 2019 i niveauet 90-120 mio. kr.

Vi havde Finanstilsynet på besøg i 2018, og deres tilbagemeldinger bekræfter os i, at vi driver banken på fornuftig vis. Det er et godt udgangspunkt for den videre udvikling af banken.

Strategi

I Lån & Spar udgør vores strategiplaner den overordnede ramme for den lange række af initiativer, som løbende gennemføres.

Fastlæggelsen af vores strategi tager udgangspunkt i vores vision og mission.

VISION

- Vi vil sætte høje standarder
- Det skal være let at være kunde hos os
- Vi skal opleves som innovative og tidssvarende
- Vi skal være det trygge valg

MISSION

- Vi vil være et attraktivt valg for kunden
- Priserne skal være bedre end i de store banker
- Vi vil have en høj etik i vores rådgivning
- Oplevelsen skal være personlig

Opfølgning på strategien "Plan 218"

Lån & Spar lancerede i 2014 "Plan 218", der har været bankens strategiplan frem til udgangen af 2018. Som led i realiseringen af strategien har der over de seneste fem år været arbejdet på en lang række initiativer på tværs af banken, og den brede indsats har skabt betydelige positive resultater. Bankens overordnede strategiske målsætninger i "Plan 218" står beskrevet i boksen til højre.

Den første strategimålsætning blev nået allerede i 2017, hvor banken opnåede en basisindtjening før nedskrivninger på 221,9 mio. kr. Resultatet blev skabt under udfordrende markedsforhold med fortsat intensiv konkurrence og en faldende rentemarginal, som har sat indtjeningen under

Opfølgning på "Plan 218"

BASISINDTJENING FØR NEDSKRIVNINGER

200 mio. kr.

Forudsætninger: Maksimalt 0,5 % i nedskrivninger.
Kort rente på min. 2 %.

Den økonomiske målsætning i strategien var en basisindtjening før nedskrivninger på 200 mio. kr. senest i 2018, svarende til en stigning på 38 % i forhold til udgangspunktet. Vi ønskede ikke at gå på kompromis med kreditkvaliteten, og fastsatte derfor, at nedskrivningerne samtidig ikke måtte overstige 0,5 % af udlån og garantier. Indtjeningsniveauet var betinget af en kort rente på minimum 2 %.

KUNDETILFREDSHED

30 % målt på C7-scoren

C7-scoren øges fra 20 % til 30 %. Beregnes som den andel af kunder, der vil anbefale Lån & Spar Bank, fratrukket den andel, som ikke vil.

Vi ønskede at løfte kundetilfredsheden, og ambitionen var en kundetilfredshed på 30 % målt på C7-scoren. Scoren opgøres som andelen af kunder, der vil anbefale banken, fratrukket andelen, der ikke vil anbefale banken. Med et udgangspunkt på 20 % i kundeundersøgelsen fra 2013 var der også her tale om et ambitiøst mål.

KUNDEMØDER

4 pr. rådgiver pr. dag

Mere end 200.000 timer skal frem mod 2018 frigives ved hjælp af digitalisering og systemoptimering.

Vi tror på, at mødet med kunden er nøglen til tilfredse kunder. Vi satte derfor som mål, at hver rådgiver har fire kundemøder pr. dag. For at det kunne lade sig gøre, var det nødvendigt, at rådgiverne fik frigjort tid til at holde møder med kunder. Det skulle sikres gennem digitalisering, automatisering og systemoptimering, som samlet skulle frigive over 200.000 timer.

betydeligt pres. Med en basisindtjening før nedskrivninger på 205,7 mio. kr. er det også i 2018 lykkedes at realisere en basisindtjening over den strategiske målsætning. Det skyldes primært kundetilgang via loyalitetsbankkonceptet og et fortsat strategisk fokus på digitalisering og automatisering af processer, som har øget effektiviteten og frigivet yderligere tid til at servicere kunderne. Banken har arbejdet målrettet på at tilbyde eksisterende og nye kunder god og personlig rådgivning, effektive løsninger og attraktive priser. Vi vurderer, at det er på disse punkter, at banken har en konkurrencemæssig fordel i markedet, og der er arbejdet målrettet med at synliggøre og markedsføre bankens fordele over for de primære målgrupper.

Den anden strategimålsætning blev nået i 2018, da banken i årets kundeundersøgelse opnåede en kundetilfredshed på 32 % målt på C7-scoren. Kundetilfredshed er afgørende for kundeloyaliteten – og kunderne er vigtige ambassadører i markedsføringen af banken over for nye kunder. Banken kom fra et udgangspunkt på 20 % ved strategiperiodens start, og realiseringen af målsætningen er sket gennem en omfattende effektivisering af interne arbejdsprocesser, systemer og kontaktflader til kunderne. Vi vurderer, at dette har bidraget til en forbedret kundeoplevelse – og den øgede digitalisering har frigivet ressourcer til at rådgive og betjene kunderne på de områder, hvor kompetence og personligt kendskab til kundens økonomi og muligheder gør en afgørende forskel for kundeoplevelsen.

Den tredje målsætning om et gennemsnit på fire kundemøder pr. rådgiver pr. dag blev realiseret i 2018. I 2010 var udgangspunktet 0,6 møder pr. dag – og indsatsen for at øge antallet af kundemøder har ført til en løbende stigning i løbet af strategiperioden. Målet blev endeligt realiseret i slutningen af 2018, især som følge af en meget stor kundetilgang i årets sidste måneder. Målet er realiseret i en periode, hvor efterspørgslen efter kundemøder har

ændret sig, blandt andet fordi de nye digitale løsninger har gjort kunderne mere selvhjulpne og har gjort det nemmere selv at undersøge muligheder og bestille nye produkter og services. Realiseringen af målet betragtes derfor som meget tilfredsstillende. Banken lægger fortsat vægt på den personlige dialog med kunderne som et væsentligt element i at skabe en høj kundetilfredshed, og det vil også fremover være et vigtigt fokusområde, hvor indhold, rådgivning og prioriteringen af henholdsvis fysiske og internetbaserede møder vil tage udgangspunkt i kundernes behov.

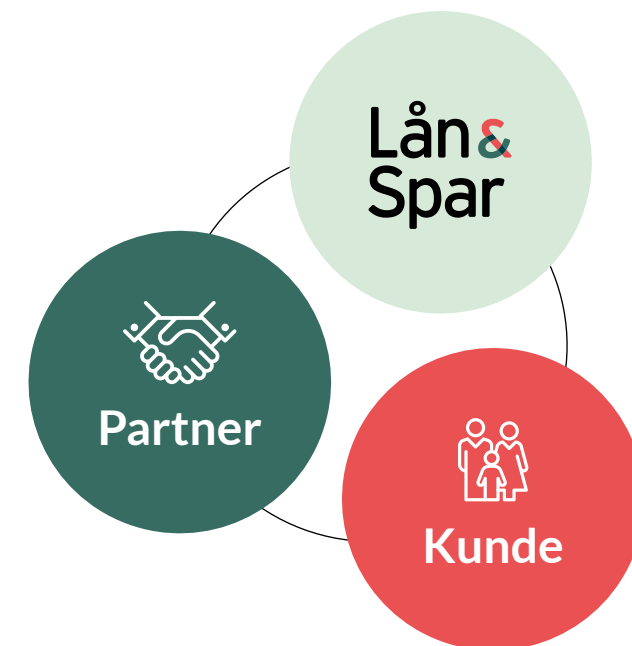
"Vores bank" – ny strategi frem mod 2023

Vi har i løbet af 2018 arbejdet med formuleringen af en ny strategi og målsætninger for banken frem mod 2023. Strategiprocesen har været bredt forankret i banken og i tæt samarbejde mellem den daglige ledelse, bestyrelsen og bankens ejere og samarbejdspartnere. Strategien er således udtryk for en fælles ambition om at skabe en endnu stærkere relation mellem banken og de faglige organisationer og deres medlemmer.

Den nye strategi "Vores bank" bygger videre på de positive resultater, vi har opnået som led i gennemførelsen af "Plan 218" – nemlig vækst og en samtidig forbedring af bankens indtjening, en øget grad af digitalisering og automatisering, der har frigivet tid til at opnå en tættere relation til kunderne og skabt en højere kundetilfredshed, en forøgelse af effektiviteten samt styrkelse af bankens konkurrenceevne generelt.

Det er vores vurdering, at der er et yderligere attraktivt potentiale i en videreudvikling af loyalitetsbankkonceptet, hvor samarbejdet med de faglige organisationer i endnu højere grad er baseret på en partnerskabsmodel. En intensiveret satsning på partnerskabsmodellen og loyalitetsbankkonceptet er derfor afgørende elementer i den nye strategi.

Partnerskabsmodel

Finansielle målsætninger

Samlet set skal indsatsen på de fire strategiske fokusområder bidrage til, at banken over de kommende fem år kan realisere en fortsat attraktiv vækst og en egenkapitalforrentning før skat i niveauet 15 % p.a. ved udgangen af strategiperioden. Denne målsætning forudsætter en kort rente på 0 %.

“Vores bank” – strategiske fokusområder frem mod 2023

I perioden frem til 2023 vil realiseringen af strategien tage udgangspunkt i fire strategiske fokusområder:

Kundefokus

Vi ønsker at gøre det endnu mere attraktivt at være loyalitetsbankkunde og helkunde i banken. Strategien er derfor at øge de kontante fordele og tilbud (bl.a. i form af en attraktiv rente på lønkonti) samt kvaliteten af services og produkter til disse kunder, så oplevelsen af værdi og relevans samt den generelle kundetilfredshed stiger – og samtidig bidrager til en øget kundetilgang og kundefastholdelse i banken.

Partnerfokus

Strategien er udviklet i tæt dialog med bankens partnere og ejere med henblik på at sikre de størst mulige gensidige synergier og værdiskabelse i forbindelse med den videre udvikling af banken og partnerskabssamarbejdet.

Det er et væsentligt led i den nye strategi, at den fortsatte forretningsudvikling forankres i et bredt og løbende ledelsesmæssigt samarbejde mellem banken og dens partnere.

Udbygning af loyalitetsbankkonceptet

Vi ønsker at udbygge loyalitetsbankkonceptet, så samarbejdet i endnu højere grad også bliver en katalysator for øget loyalitet mellem de faglige organisationer og deres medlemmer. Det skal bl.a. ske gennem en yderligere udbygning af produkter og services, som både er målrettet eksisterende og potentielle loyalitetsbankkunder. Banken vil bl.a. udvikle koncepter for professionsspecifik rådgivning, som er tilrettelagt efter de enkelte faggruppers særlige behov og udfordringer.

Vi vil også udvikle en række hjælpeværktøjer og særlige rådgivningstilbud bl.a. til håndtering af økonomiske problemer, som også vil blive tilbudt medlemmer af de faglige foreninger og organisationer, som ikke er kunde i banken.

Digital udvikling

Vi vil arbejde målrettet videre med den digitale strategi, der skal medvirke til yderligere at forenkle og effektivisere processer i bankens drift og kundebetjening. Det vil bl.a. omfatte en fortsat udvikling af selvbetjeningsløsninger, så kunder, som ønsker det, nemt skal kunne betjene sig selv.

Samtidig er der fokus på at automatisere en række processer i forbindelse med kreditgivning, så rådgiverne får frigivet tid til personlig og målrettet rådgivning.

Endvidere skal bankens formuerådgivning styrkes gennem fortsat udbygning og effektivisering af bankens systemer med henblik på en yderligere forbedring af afkastet.

Ledelses- model

Effektive ledelsessystemer og processer er afgørende for, at vi kan udvikle vores aktiviteter og skabe værdi for vores interessenter. Vi ønsker at være åbne og transparente om vores forretning, og hvordan vi leder den.

Aktionærforhold

Det er Lån & Spars ambition at tilbyde vores kunder en relevant palette af serviceydelser og at opnå en høj kundetilfredshed – og derigennem skabe basis for fortsat vækst i bankens aktiviteter og et attraktivt afkast til bankens aktionærer. Hovedparten af bankens aktionærer er faglige organisationer, og via loyalitetsbankkonceptet tilbyder vi disse organisationers medlemmer særlige vilkår på deres bankforretninger. Det skaber en værdi for medlemmerne og organisationerne, som kommer ud over afkastet på Lån & Spar-aktien.

Aktieinformation

Aktierne i Lån & Spar er noteret på Nasdaq Copenhagen (ISIN: DK0010201532). Aktierne er udstedt med en stykstørrelse på 100 kr., udstedes til ihænde og giver én stemme pr. aktie a 100 kr., dog med den begrænsning, at ingen aktionær kan afgive flere stemmer, end hvad der svarer til 15 % af aktiekapitalen. Aktierne er frit omsættelige, men banken skal samtykke ved overdragelse af aktier til

en køber, der har eller ved overdragelsen opnår 15 % eller mere af bankens aktiekapital.

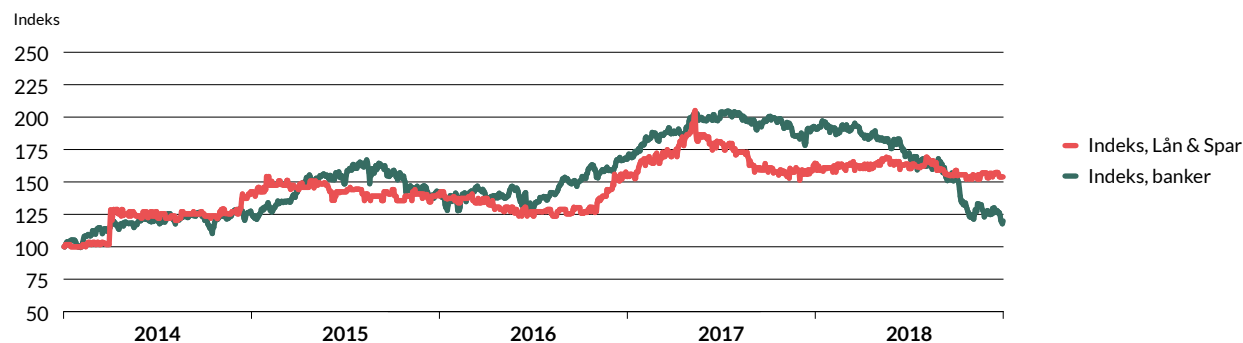
Aktiekapital

I forbindelse med aktieemissionen i december 2018 blev antallet af aktier forøget med 762.187 stk., og aktiekapitalen blev forhøjet med nominelt 76.218.700 kr. Aktiekapitalen i Lån & Spar bestod ved udgangen af 2018 af 3.472.187 aktier a 100 kr. og udgjorde nominelt 347.218.700 kr.

Kursudvikling

Kursen på Lån & Spar-aktien faldt 6,2 % i 2018 og sluttede året i 454,0, mens indekset for banker noteret på Nasdaq Copenhagen faldt med 37,1 %. Den indekserede kursudvikling for Lån & Spar-aktien sammenlignet med udviklingen i indekset for banker noteret på Nasdaq Copenhagen er vist i grafen nedenfor.

KURSUDVIKLING

AKTIERELATEREDE NØGLETAL

Nøgletal pr. aktie (kr.)	2018	2017
Årets resultat	51,4	63,1
Indre værdi	515,4	498,3
Udbytte	10,0	10,0
Børskurs/årets resultat	8,8	7,7
Børskurs/indre værdi	0,9	1,0

EJERFORHOLD

Bankens aktionærer omfatter hovedsagligt faglige organisationer og institutionelle investorer. Følgende aktionærer har meddelt, at de ejer 5 % eller mere af aktiekapitalen.

LB Forsikring A/S	14,79 %
Danmarks Lærereforening	10,20 %
Politiforbundet	10,00 %
Pensionskassen for Sygeplejersker og Lægeseekretærer	8,98 %

Udbytte

Bestyrelsen indstiller til generalforsamlingen, at der udbetales udbytte svarende til 10 kr. pr. aktie for regnskabsåret 2018.

Investor relations

Det er Lån & Spars ambition at sikre et højt og troværdigt informationsniveau. Banken lægger således vægt på at videregive åben og relevant information til bankens aktionærer og øvrige interessenter og ønsker samtidig at indgå i en aktiv dialog med disse.

Kommunikationen med investorer, analytikere, pressen og øvrige interessenter finder sted via løbende offentliggørelse af selskabsmeddelelser, investorpræsentationer samt individuelle møder. Information om Lån & Spars resultater og udvikling er tilgængelig på bankens hjemmeside.

Generalforsamling

Den ordinære generalforsamling afholdes mandag den 18. marts 2019 kl. 16.30 på Radisson Blu Scandinavia Hotel, Amager Boulevard 70, 2300 København S.

SELSKABSMEDDELELSER 2018

8. februar 2018	Årsregnskabsmeddelelse 2017
8. februar 2018	Årsrapport 2017
14. februar 2018	Indkaldelse til generalforsamling 2018
12. marts 2018	Forløb af ordinær generalforsamling 2018
13. marts 2018	Selskabets vedtægter
2. maj 2018	Kvartalsrapport for 1. kvartal 2018
18. juni 2018	Udstedelse af ansvarlig lånekapital
25. juli 2018	Finanskalender 2019
23. august 2018	Halvårsrapport 2018
6. november 2018	Kvartalsrapport for 1.-3. kvartal 2018
21. november 2018	Offentliggørelse af prospekt i forbindelse med fortegningsmission
12. december 2018	Resultat af fortegningsmission
14. december 2018	Gennemførelse af fortegningsmission
14. december 2018	Storaktionærmeddelelse
17. december 2018	Førtidig indfrielse af ansvarlig kapital
28. december 2018	Samlede antal stemmerettigheder og kapital

FINANSKALENDER 2019

7. februar 2019	Årsrapport 2018
13. maj 2019	Kvartalsrapport for 1. kvartal 2019
19. august 2019	Halvårsrapport 2019
5. november 2019	Kvartalsrapport for 1.-3. kvartal 2019

Regnskabsberetning

Konklusion

For 2018 har banken opnået et resultat efter skat på 140,5 mio. kr. Basisindtjeningen før nedskrivninger udgør 205,7 mio. kr., hvilket er 16,2 mio. kr. mindre end for 2017. En stor kundetilgang har sikret en vækst i netto rente- og gebyrindtægter på 18,5 mio. kr. Den positive effekt fra kundeudviklingen modvirkes af et fald i rentemarginalen. Væksten i indtægterne har derfor ikke været tilstrækkelig til at opveje stigningen i omkostningerne på kort sigt. Nedskrivninger på udlån m.v. udgør 21,7 mio. kr., svarende til en nedskrivningsprocent på 0,1.

Basisindtjeningen efter nedskrivninger udgør 184,0 mio. kr., hvilket er et fald på 19,3 mio. kr. i forhold til 2017.

Banken har realiseret en basisindtjening og et resultat i den øvre ende af den udmeldte resultatforventning. Ledelsen anser derfor basisindtjeningen og årets resultat for værende tilfredsstillende.

Basisindtjeningen

Netto renteindtægter for året udgør 399,9 mio. kr., hvilket er 2,2 % mindre end for året før. Udviklingen skyldes det fortsatte fald i rentemarginalen. For 2018 er rentemarginalen således 31 basispoint lavere end året før.

Effekten af den faldende rentemarginal modvirkes af et stigende udlån, som er drevet af den store kundetilgang.

Gebyrer og provisionsindtægter udgør 427,3 mio. kr. Det er en stigning på 4,1 % i forhold til året før. Denne vækst er også et resultat af kundetilgangen. Modsat har implementeringen af MiFID II betydet færre indtægter fra handel med værdipapirer. Afgivne gebyrer udgør 51,2 mio. kr., og er faldet med 10,7 mio. kr.

Netto rente- og gebyrindtægter for året udgør i alt 778,3 mio. kr. Det er en stigning på 18,5 mio. kr. svarende til 2,4 %.

Udgifter til personale og administration udgør 565,5 mio. kr. – en stigning på 6,3 % i forhold til udgifterne for 2017. Udover den almindelige løn- og prisudvikling skyldes stigningen flere medarbejdere i de kundevendte enheder og øgede it-udgifter.

Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver udgør 27,8 mio. kr. for året.

Resultat af kapitalandele i Invest Administration A/S udgør 5,6 mio. kr. mod 7,1 mio. kr. året før.

Sat i forhold til indtægterne er der brugt 74 øre på omkostninger for hver krone, der er tjent.

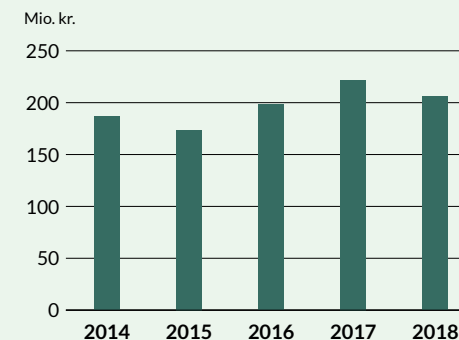
Nedskrivninger på udlån

Nedskrivninger på udlån m.v. udgør 21,7 mio. kr. I forhold til bankens udlån og garantier udgør årets nedskrivninger 0,1 %. Det meget lave nedskrivningsniveau skyldes bankens forretningsmodel, den positive udvikling i samfundsøkonomien og det historisk lave renteniveau.

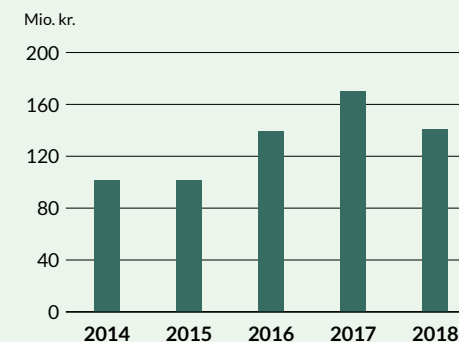
Øvrige kursreguleringer

Øvrige kursreguleringer udgør et kurstab på 7,0 mio. kr. mod en gevinst året før på 12,4 mio. kr. Kursreguleringer på aktier udgør en gevinst på 7,7 mio. kr. Heri er indeholdt en kursgevinst på sektoraktier på 10,8 mio. kr. Obligationer har givet et kurstab på 16,8 mio. kr. Handel med afledte finansielle instrumenter har givet en kursgevinst på 2,1 mio. kr.

BASISINDTJENING FØR NEDSKRIVNINGER

RESULTAT EFTER SKAT

Skat

Skat af årets resultat udgør 35,9 mio. kr., svarende til en effektiv skatteprocent på 20,3 %.

Årets resultat og udbytte

Årets resultat udgør 140,5 mio. kr., hvilket er 29,7 mio. kr. mindre end året før. Bestyrelsen foreslår, at der udbetales et udbytte på 10 kr. pr. aktie.

Balance, risikoeksponering og kapitalforhold pr. 31. december 2018

Udlånet udgør 13.386,4 mio. kr. ved udgangen af året. Det er en vækst i udlånet på 5,7 % det seneste år. Væksten er drevet af kundetilgang i både Danmark og Sverige.

Pr. 31. december 2018 er udlånet samlet nedskrevet med 111,6 mio. kr. Det er en stigning på 13,6 mio. kr. i forhold til året før. Ændringen i anvendt regnskabspraksis har øget nedskrivningerne med 16,0 mio. kr. Der er derfor reelt tale om et fald på 2,4 mio. kr. Faldet skyldes bl.a. den fortsat positive udvikling i samfundsøkonomien.

Den samlede balance udgør 21.733,7 mio. kr. ved udgangen af året. Det er en stigning det seneste år på 2.521,8 mio. kr. Denne stigning er primært drevet af indlånsvæksten fra privatkunder.

Den maksimale krediteksponering ekskl. handelsbeholdningen udgør 30.910,6 mio. kr. Heri indgår uudnyttede kreditter på 7.932,5 mio. kr. Uudnyttede kreditter har hidtil ikke indgået i opgørelsen af maksimal krediteksponering. Sammenligningstallene for 2017 er tilpasset som følge af denne ændring.

MAKSIMAL KREDITEKSPONERING

(Mio. kr.)	31.12.2018	31.12.2017
Detail, Danmark	20.956,4	20.140,6
Detail, Sverige	2.059,3	1.985,3
Erhverv	2.302,1	2.213,5
Institut	270,7	362,1
Stat	5.322,1	3.334,0
I alt	30.910,6	28.035,5

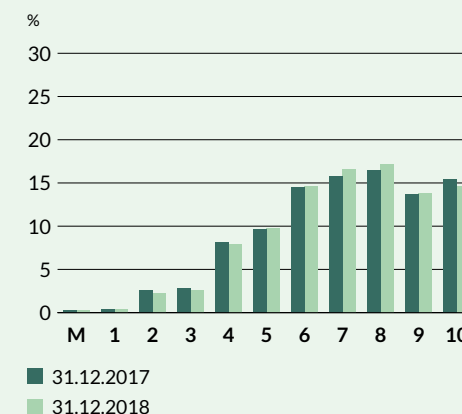
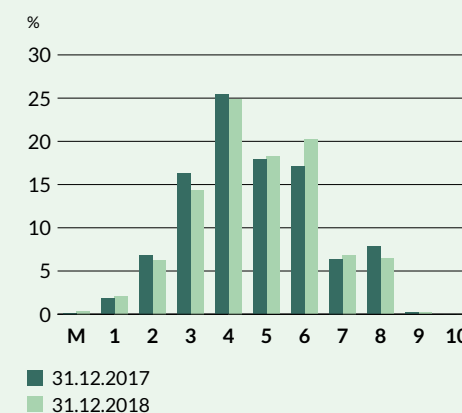
Privatkunder i Danmark (Detail, Danmark) udgør 67,8 % af krediteksponeringen og er fortsat kendetegnet ved en meget høj kreditkvalitet.

Grafen øverst til højre viser fordelingen af krediteksponeringen efter kreditkvalitet. I 2018 har banken implementeret en forbedret PD-model for detailkunder i Danmark. Inddelingen af kunderne i risikoklasser efter sandsynligheden for tab er som følge heraf ændret. Sammenligningstal er tilpasset efter den nye model.

86,5 % af eksponeringen er placeret i risikoklasserne 5-10, hvor risikoen for tab er meget lille. Misligholdte eksponeringer udgør 59,6 mio. kr. svarende til 0,3 % af eksponeringen.

Grafen nederst til højre viser fordelingen af detaileksponeringer i Sverige efter kreditkvalitet. Fordelingen er baseret på den PD-model, som banken har implementeret i 2018. Sammenligningstal er tilpasset efter den nye model.

For detaileksponeringen i Sverige er 52,0 % af risikoeksponeringen placeret i risikoklasserne 5-10. Misligholdte eksponeringer udgør 7,9 mio. kr. Det svarer til 0,4 % af eksponeringen.

DETAILEKSPONERINGER I DANMARK**DETAILEKSPONERINGER I SVERIGE**

Erhvervseksponeringen omfatter hovedsageligt udlån til organisationer og institutionelle investorer, men også et stigende udlån til liberale erhverv. Erhvervseksponeringen opdeles efter Finanstilsynets bonitetskategorier til klassificering af eksponeringen efter kreditkvalitet. Fordelingen på de enkelte kategorier er vist i tabellen nedenfor.

ERHVERVSEKSPONERINGEN

(Mio. kr.)	31.12.2018	31.12.2017
3 - utvivlsom god	272,4	339,6
2a - normal	1.204,0	1.092,9
2b - ingen væsentlige svaghedstegn	782,2	732,6
2c - væsentlige svaghedstegn	29,1	33,0
1 - OIK	14,4	15,4
Erhverv i alt	2.302,1	2.213,5

Af erhvervseksponeringen er 64,1 % placeret i kategorierne 3 og 2a, hvor sandsynligheden for tab anses for henholdsvis 'meget lav' og 'lav'.

Statseksponeringen omfatter den del af bankens likvider, som er placeret i Danmarks Nationalbank.

OBLIGATIONER

(Mio. kr.)	31.12.2018	31.12.2017
Stat	11,1	4,6
Realkredit	2.189,4	2.312,6
Øvrige	0,0	0,4
Obligationer i alt	2.200,5	2.317,6

Obligationsbeholdningen udgør 2.200,5 mio. kr. og omfatter stort set udelukkende danske realkreditobligationer, som er kendetegnet ved en lav kreditrisiko.

Renterisikoen, som hovedsageligt vedrører obligationsbeholdningen, er opgjort til 30,1 mio. kr. Det er en stigning på 8,9 mio. kr. i forhold til året før. Ved en kraftig stigning i renteniveauet vil banken få et væsentligt kurstab. Risikoen skal ses i sammenhæng med det merafkast, som banken opnår ved investering i obligationer.

Aktiebeholdningen udgør 157,6 mio. kr. Når ikke afregnede handler medregnes, udgør den samlede aktieeksponering 153,5 mio. kr. Aktierisikoen kan udtrykkes som et fald i markedsværdien på 12 % af aktieeksponeringen, svarende til en middel negativ markedsudvikling, og vil betyde et kurstab på 18,4 mio. kr.

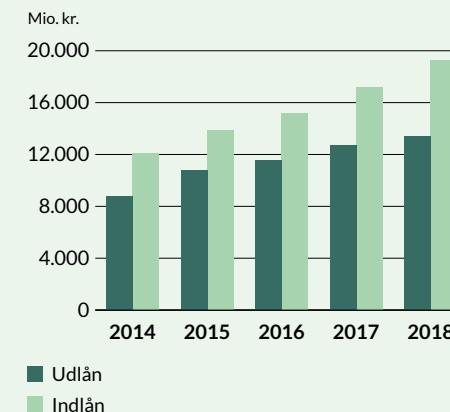
Nettoeksponeringen i udenlandsk valuta udgør 35,9 mio. kr. mod 31,9 mio. kr. året før.

Indlånet udgør 19.264,2 mio. kr. og er steget 2.075,3 mio. kr. det seneste år. Denne stigning i indlånet skyldes kundevæksten og kundernes øgede opsparing.

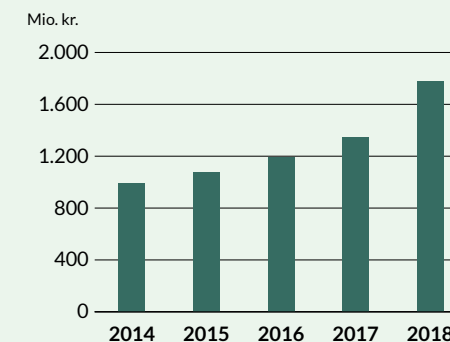
Den store stigning i indlånet har betydet, at bankens likviditetsdækning (LCR) det seneste år er steget fra 211,6 % til 297,4 %, og skal ses i forhold til et likviditetskrav på 100 %. Bankens likviditetssituation vurderes på den baggrund at være ganske betryggende.

Egenkapitalen udgør 1.780,8 mio. kr., hvilket er en stigning på 435,2 mio. kr. i forhold til året før. I december 2018

UDLÅN OG INDLÅN

EGENKAPITAL

gennemførte banken en fortegningsmission, som gav et nettoprovenu på 341,9 mio. kr. Herudover skyldes stigningen i egenkapitalen primært konsolideringen fra driften.

Kapitalgrundlaget er opgjort til 1.767,2 mio. kr. Det er en stigning på 427,9 mio. kr. i forhold til året før. Risikoeksponeringen er i samme periode steget 259,1 mio. kr. og udgør 8.743,3 mio. kr. ved årets udgang. Kapitalprocenten udgør 20,2. Den egentlige kernekapitalprocent udgør 19,1. Banken har valgt ikke at gøre brug af overgangsordningen vedrørende ændring i anvendt regnskabspraksis for nedskrivninger på udlån 1. januar 2018.

Kravet til størrelsen af kapitalgrundlaget udgør 11,6 % af risikoeksponeringen. Heraf udgør solvensbehovet 9,3 procentpoint, og det kombinerede bufferkrav 2,3 procentpoint. Forskellen til kapitalprocenten udgør 8,6 procentpoint og svarer til 751,9 mio. kr. i kapital.

KAPITALFORHOLD

(Mio. kr.)	31.12.2018	31.12.2017
Egentlig kernekapital	1.667,2	1.241,6
Kernekapital	1.667,2	1.241,6
Kapitalgrundlag	1.767,2	1.339,3
Samlet risikoeksponering	8.743,3	8.484,2
Egentlig kernekapitalprocent	19,1 %	14,6 %
Kernekapitalprocent	19,1 %	14,6 %
Kapitalprocent	20,2 %	15,8 %
Kombinerede bufferkrav	2,3 %	1,7 %
Solvensbehov	9,3 %	9,2 %

Fra 2019 indføres et regulatorisk krav til størrelsen af nedskrivningseggede passiver (NEP-krav). Finanstilsynet har meddelt, at NEP-tillægget for Lån & Spar udgør 3,9 % af risikoeksponeringen. NEP-kravet indføres i perioden 2019-2023, og udgør 0,3 % i 2019. På sigt forventes NEP-tillægget at blive dækket ved udstedelse af såkaldt senior non-preferred-instrumenter, idet NEP-tillægget ellers ville skulle dækkes af kapitalgrundlaget.

Tilsynsdiamanten

Finanstilsynet har fastsat fem grænseværdier, som det enkelte pengeinstitut som udgangspunkt skal holde sig inden for. Tabellen nedenfor viser tallene pr. 31. december 2018 for Lån & Spar og de fastsatte grænseværdier.

TILSYNSDIAMANTEN

	31.12.2018	Grænseværdi
Store eksponeringer	50,5 %	Mindre end 175 %
Udlånsvækst	5,7 %	Mindre end 20 %
Ejendomseksponering	0,5 %	Mindre end 25 %
Stabil funding	0,6	Mindre end 1
Likviditet	309,3 %	Større end 100 %

Regnskabsmæssige estimater og skøn

Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser er forbundet med estimater og skøn. De fremtidige resultater vil derfor blive påvirket i det omfang, at de faktiske forhold viser sig at afvige fra tidligere estimater og skøn.

Estimater og skøn er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser som forsvarlige. Principperne for udøvelse af regnskabsmæssige skøn, der er væsentlige for regnskabsafleggelsen, er uændret i forhold til tidligere år. De væsentligste regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedskrivninger på udlån. Øvrige væsentlige regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedenstående poster:

- Fastsættelse af dagsværdien for unoterede aktier
- Fastsættelse af dagsværdien ved omvurdering af domicilejendomme
- Nedskrivningstest af goodwill
- Måling af ydelsesbaserede pensionsordninger

Risikoforhold og kapitalstyring

Lån & Spar lægger vægt på, at der er en stor bevidsthed omkring bankens risici i den samlede organisation, og at de risici, som vores aktiviteter er forbundet med, håndteres ansvarligt og kompetent. Der er udarbejdet klare retningslinjer for både vores risiko- og kapitalstyring.

BANKEN ER EKSPONERET OVER FOR FORSKELLIGE RISIKOTYPER, HVORAF DE VÆSENTLIGSTE ER:

Kreditrisiko

Risikoen for tab som følge af, at modparter helt eller delvist misligholder deres betalingsforpligtelser.

Markedsrisiko

Risikoen for tab som følge af, at markedsværdien af bankens aktiver og forpligtelser ændrer sig som følge af ændringer i markedsforholdene.

Likviditetsrisiko

Risikoen for, at banken ikke er i stand til at indfri sine forpligtelser ved hjælp af de normale likviditetsreserver.

Operationel risiko

Risikoen for direkte eller indirekte tab forårsaget af utilstrækkelige eller fejlslagne interne processer og systemer, menneskelige fejl, eller som følge af eksterne begivenheder.

Organisering af risikostyring

Lån & Spar er organiseret, så der er adskillelse mellem de enheder, som påfører banken risici og de enheder, som varetager bankens risikostyring. Bestyrelsen har det overordnede ansvar for afgrænsning og styring af bankens risici. Det er bestyrelsen, som fastlægger målsætning og strategi for risikostyringen samt vedtager risikopolitikker og beredskabsplaner, der udgør grundlaget for begrænsninger og retningslinjer for de risikotyper, som banken påtager sig.

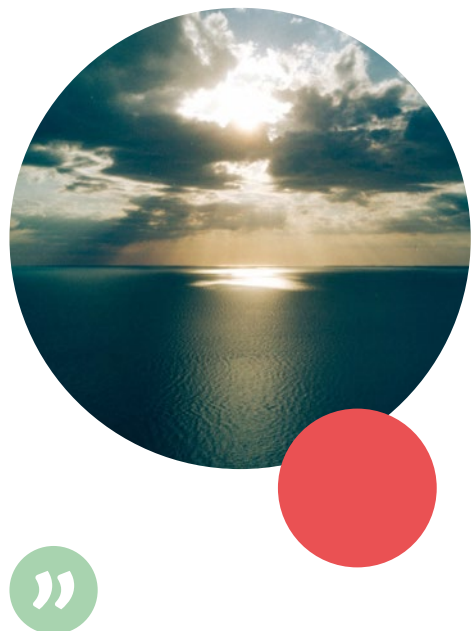
Risikoprofil

Risikoprofilen i Lån & Spar er kendetegnet ved lav risiko. Vi har gennem mange år primært været fokuseret på aktiviteter målrettet mod privatkunder. Vi har derfor ikke komplicerede produkter, hvor risici kan være høje eller komplicerede at kvantificere. Bankens erhvervsportefølje består hovedsageligt af faglige organisationer, virksomheder inden for aktionærkredsens brancher og erhvervsdrivende inden for sundhedssektoren, som er behæftet med lav eller ingen risiko.

Vi påtager os risici i henhold til den valgte forretningsmodel samt de strategiske målsætninger. Risikoprofilen afspejler sammenhængen mellem bankens vision, mission og forretningsmodel, og den er til enhver tid hensigtsmæssigt afstemt i forhold til kapitalgrundlaget.

Når vi låner penge ud, vil kundens vilje og evne til at betale lånet tilbage være kendt. Vi undersøger kundens økonomiske situation i dybden og følger løbende op på, om kundens kreditværdighed ændrer sig. Lån & Spar har igennem mange år anvendt et egenudviklet ratingsystem til risikoklassificering af privatkunder i Danmark, og det er derfor en integreret del af vores kreditstyringsproces.

Bankens udlån i Sverige omfatter hovedsageligt forbrugslån, men også en mindre portefølje af kortkreditter. Udlånet er kendetegnet ved, at der er tale om mindre lån, så der er en stor spredning af risikoen. Lånene ydes uden sikkerhed, så for lån, der misligholdes, vil tabet alt andet lige være større end for misligholdte lån i Danmark. Til forskel fra Danmark er det i Sverige muligt at indeholde restancer på gæld i lønnen, hvilket er med til at begrænse bankens risiko. I Sverige er der også flere oplysninger om borgerne, som er offentligt tilgængelige. Kreditvurderingsbureauer tilbyder på det grundlag oplysninger om rating af privatpersoner, som er opdaterede og valide. Vi har valgt at anvende disse ratings i vores kreditstyringsproces. Vi har i 2018 implementeret modeller til risikoklassifikation, så privatkunderne i Sverige nu også rates efter banken egenudviklede ratingsystem.

Som en del af den langsigtede kapitalplanlægning har vi i 2018 gennemført en aktieemission på 350 mio. kr. og har omlagt den ansvarlige lånekapital. Det er en betydelig styrkelse af bankens kapital i en tid med stigende krav til bankernes finansielle robusthed.

Målet for banken er ligeledes at opbygge et ratingsystem til risikoklassificering af erhvervs-kunder, så det også bliver en integreret del af kreditstyringsprocessen. Indtil videre anvendes Finanstilsynets standardmetoder for denne del af porteføljen.

Bankens kreditpolitik og effektive procedurer for håndtering af engagementer med forhøjet tabsrisiko har sikret, at vi i 2018 ikke har fået flere tab, end hvad der er forventeligt i den samfundsøkonomiske situation, som vi befinder os i.

I lighed med risici på kreditområdet har banken systemer og procedurer, som håndterer de operationelle, markedsmæssige og likviditetsmæssige risici, så vi løbende minimerer disse, da de ikke er bankens primære indtjeningsområder.

Kapitalstyring

Styringen af kapitalen er baseret på de opgørelsesmetoder og nøgletal, som er udviklet af Basel-komiteén og indarbejdet i EU's forordning om kapitaldækning.

Ledelsen overvåger løbende bankens kapitalforhold. Opgørelsen af kapital, risikoeksponering og nøgletal for kapital indberettes til myndighederne. Vi har som led i kapitalstyringen udarbejdet en kapitalplan, der beskriver de generelle principper for kapitalplanlægningen, hvordan kapitalkravet forventes overholdt, og som opstiller en overordnet nødplan for overholdelse af lovgivningens kapitalkrav.

Kapitalplanen er suppleret med en genopretningsplan, der indeholder en række risikoindikatorer med tilhørende

grænseværdier, stresstestscenarier og genopretningstiltag, der skal være med til at sikre, at banken i tide er i stand til at identificere problemer og iværksætte de nødvendige tiltag med henblik på at sikre bankens levedygtighed på længere sigt.

Som en del af den langsigtede kapitalplanlægning har vi i 2018 gennemført en aktieemission på 350 mio. kr. og har omlagt den ansvarlige lånekapital. Det er en betydelig styrkelse af bankens kapital i en tid med stigende krav til bankernes finansielle robusthed.

I perioden 2019-2023 indfases et krav til størrelsen af bankerne nedskrivningseggede passiver (NEP-krav). Kravet er individuelt, og vil blive reguleret årligt af Finanstilsynet. For at sikre, at kravet ikke skal belaste bankens kapital, forventer banken på sigt at udstede såkaldte senior non-preferred-instrumenter.

Kapitalkravene vil blive skærpet yderligere, når Basel-komiteéns reviderede regelsæt for beregning af risikoeksponeringen, der betegnes Basel IV, implementeres i EU-lovgivningen. Forberedelse heraf vil derfor være et væsentligt element i bankens kapitalstyring i de kommende år.

For yderligere detaljeret information om bankens risikoforhold og kapitalstyring henvises til årsrapportens note 2 og 3 samt risikorapporten, som findes på hjemmesiden: lsb.dk/risikorapport_2018.

Corporate Social Responsibility

Banken sætter høje standarder for bankdrift og vil være kundernes trygge valg. Det indebærer, at vi stiller store krav til os selv som finansielle rådgivere, til vores produkter og til vores samarbejdspartnere.

LÅN & SPARS ARBEJDE MED SAMFUNDSANSVAR
KAN OPDELES I FIRE HOVEDOMRÅDER:

- **Kunderne**
- **Medarbejderne & Sociale forhold**
- **Marked & Miljø**
- **Ansvarlige investeringer**

Banken har formuleret konkrete mål og politikker for hvert af disse hovedområder, og initiativerne er en fuldt integreret del af den måde, banken driver sin virksomhed. Først og fremmest ønsker vi at sikre, at vores kunder oplever, at vi skaber værdi for dem – og samtidig ønsker vi at bidrage med viden og erfaring, der hvor vi kan gøre en samfundsmæssig forskel. Vores ambition er at være med til at skabe finansiell stabilitet og samtidig tilbyde bæredygtighed i løsninger og serviceydelser i både interne processer og over for eksterne interessenter.

Kunderne

Vi arbejder hver dag med at hjælpe vores kunder til en sund og robust økonomi. Bankens politikker for kredit og rådgivning tager udgangspunkt i en vurdering af kundernes økonomiske situation, vilje og evner, og vi har ikke produkter, der via risikable investeringer kan ramme den private kundes økonomi hårdt. Lån & Spar lægger vægt på at være en personlig bank, hvor tæt dialog og et stort kendskab til kundens økonomiske forhold er med til at sikre en god og bæredygtig økonomi hos vores kunder.

Høj kundetilfredshed er et af bankens overordnede strategiske mål, og vi følger hvert år op på udviklingen.

Medarbejderne

Lån & Spar er bevidst om sit ansvar som arbejdsgiver og har formuleret mål og politikker for medarbejdernes kompetenceudvikling, tilfredshed og en god livsbalance. Målsætningerne har i 2018 været omsat til en række konkrete initiativer med fokus på kompetenceudvikling, arbejdsmiljø, sundhed og trivsel, og initiativerne er fulgt op af en medarbejdetilfredshedsundersøgelse blandt alle bankens medarbejdere. Resultaterne af undersøgelsen har dannet udgangspunkt for formulering af handlingsplaner for alle bankens afdelinger for det fortsatte arbejde i de kommende år.

Det er Lån & Spars mission, at banken vil være en personlig bank, der arbejder med høj etik i rådgivningen.

I 2018 har der været et særligt fokus på at sikre medarbejdernes sundhed i bevægeapparatet.

Banken vil til enhver tid forsøge at opretholde en lige fordeling af mænd og kvinder blandt medarbejderne, idet vi tror på, at samarbejdet fungerer bedst på denne måde. Målsætningen er, at der er en fordeling på 60/40 mellem kønnene. Banken opfordrer alle til at søge ansættelse i banken uanset køn, religion og etnisk oprindelse, idet vi ønsker, at bankens medarbejdersammensætning skal afspejle det omgivende samfund. Bankens holdning til ansættelser er under den præmis, at vi altid ansætter den bedst egnede og ikke går ind for kønskvotering til ledende stillinger.

Banken har ligeledes som mål, at der er en ligelig fordeling mellem kønnene på alle ledelsesniveauer.

Marked

Lån & Spar er bevidst om det samfundsmæssige ansvar, rollen som betalingsformidler, kapitalformidler og værdipapirhandler medfører. Ansvar afspejles i bankens politikker og ønske om at være en bank, der skaber robuste, økonomiske løsninger i samråd med kunderne.

Alle bankens medarbejdere gennemgår hvert år uddannelse i bankens og sektorens regler for forebyggelse af hvidvask for at sikre, at der ikke hvidvaskes penge i banken. Banken

har herudover indbygget en række regler og guidelines i sine forretningsgange, der skal forhindre, at banken kan anvendes til hvidvask eller andre kriminelle handlinger.

I 2018 har der været et særligt fokus på GDPR-forordningen, som alle bankens ansatte har gennemgået uddannelse i.

Banken ønsker at undgå en unødigt negativ påvirkning af miljøet, og har i 2018 arbejdet målrettet på at nedbringe sin miljøpåvirkning. Dette sker blandt andet ved, at banken har en aftale med Ørsted om levering af vindmøllestrøm, og ligeledes gennemfører en løbende digitalisering, som har nedbragt forbruget af papir og print betydeligt.

Banken deltager aktivt i Pengeugen med flere finansielle rådgivere, der underviser 7.-10. klasser i privatøkonomi.

Banken har forretningsgange, som skal sikre, at Lån & Spar til enhver tid lever op til gældende lovgivning i forbindelse med investeringsrådgivning af sine kunder, og at banken lever op til sit samfundsansvar, når banken foretager investeringer i værdipapirer.

Bankens lovpligtige redegørelse for samfundsansvar findes på hjemmesiden: lsb.dk/CSR_2018.

Corporate Governance

Lån & Spar lægger vægt på at drive virksomhed og indrette sine ledelsessystemer i overensstemmelse med god selskabsledelse, da det vurderes at være en forudsætning for langsigtet værdiskabelse samt etablering af troværdighed i forhold til kunder, medarbejdere, aktionærer og øvrige interessenter.

Anbefalinger, gældende love og regulering på området, best practice og interne regler sætter rammen for Lån & Spars selskabsledelse.

Komitéen for god Selskabsledelse arbejder for at fremme udviklingen i god selskabsledelse og har udarbejdet en række anbefalinger, som kan ses på corporategovernance.dk. Komitéens anbefalinger indgår ligeledes som en del af Nasdaq Copenhagens regler for udstedere af aktier. Komitéens anbefalinger er senest blevet revideret i november 2017, og de har effekt fra regnskabsår, der begynder 1. januar 2018 eller senere. Banken følger alle komitéens anbefalinger, med undtagelse af anbefalingerne vedrørende etablering af beredskabsprocedure for overtagelsesforsøg samt udvælgelse, indstilling og valg af kandidater til bestyrelsen, som følges delvist eller ikke følges. At vi ikke lever op til disse anbefalinger skyldes, at der i vores vedtægter er en stemmeretsbegrænsning, som beskytter banken mod uinviterede overtagelsesforsøg, og at det er bankens repræsentantskab, der vælger medlemmer til bestyrelsen.

For at skærpe fokus på de ledelsesmæssige forhold i banksektoren, har FinansDanmark udarbejdet et supplerende ledelseskodex, som med en række anbefalinger går videre

end anbefalingerne fra Komitéen for god Selskabsledelse. Banken følger alle anbefalingerne fra FinansDanmark.

På Lån & Spars hjemmeside lsb.dk/corporategovernance_2018 findes en detaljeret beskrivelse af, hvorledes bestyrelsen forholder sig til anbefalingerne for god selskabsledelse fra Komitéen for god Selskabsledelse og FinansDanmark.

Ledelsesstruktur

Generalforsamling

Generalforsamlingen er Lån & Spars øverste myndighed. Den ordinære generalforsamling afholdes inden fire måneder efter udløbet af regnskabsåret. Ekstraordinær generalforsamling skal indkaldes efter beslutning fra bestyrelsen, de generalforsamlingsvalgte revisorer eller aktionærer, der ejer mindst 5 % af aktiekapitalen. Alle aktionærer har ret til at møde op og har også ret til at få et emne behandlet på generalforsamlingen. Hver aktie giver ret til at afgive én stemme, dog med den begrænsning, at ingen aktionær kan afgive flere stemmer, end hvad der svarer til 15 % af aktiekapitalen. Denne stemmeretsbegrænsning gælder ikke for Lån & Spar Fond. Afgørelser træffes ved simpelt flertal, med mindre andet følger af vedtægterne eller lovgivningen. En ændring af bankens

vedtægter kræver således, at mindst 2/3 af de afgivne stemmer er for ændringsforslaget.

Repræsentantskab

Repræsentantskabet fører tilsyn med bestyrelsens og direktionens arbejde. Der afholdes minimum to repræsentantskabsmøder årligt. Repræsentantskabet bliver valgt på den årlige generalforsamling og består af 45-60 medlemmer. Ofte indgår de forskellige aktionærgrupper valgforbund om de ønskede kandidater.

Vederlaget til repræsentantskabet er et fast honorar, der reguleres med DA's årlige lønstigningstakt, og godkendes hvert år af generalforsamlingen. For formanden for repræsentantskabet udgjorde honoraret i 2018 12.700 kr. og for øvrige medlemmer 8.500 kr.

Bestyrelse

Bestyrelsen varetager på aktionærernes vegne den overordnede strategiske ledelse, den finansielle og ledelsesmæssige kontrol af selskabet samt foretager løbende vurdering af direktionens arbejde. Det er endvidere bestyrelsens opgave at fastlægge retningslinjer for de væsentligste aktivitetsområder samt at definere arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion.

Det er repræsentantskabet, der vælger de aktionærvalgte bestyrelsesmedlemmer, og de indstiller typisk formænd for danske lønmodtagerorganisationer som medlemmer, da de har tæt føling med danske lønmodtagere, som udgør en meget stor del af bankens kunder. Efter den ordinære generalforsamling i marts 2018 blev Anne Mette Toftegaard, administrerende direktør i LB Forsikring A/S, valgt som nyt bestyrelsesmedlem, mens Lars Wallberg udtrådte af bestyrelsen. De aktionærvalgte medlemmer er på valg hvert år. Genvalg kan ikke finde sted efter det fyldte 70. år.

Valg af medarbejdervalgte medlemmer følger reglerne i dansk lovgivning. Disse regler giver medarbejderne ret til at vælge et antal medlemmer til bestyrelsen, der svarer til halvdelen af de aktionærvalgte medlemmer. De medarbejdervalgte medlemmer er på valg hver fjerde år. Der er senest afholdt valg i 2018.

Bestyrelsen består p.t. af otte generalforsamlingsvalgte (seks mænd og to kvinder) og fire medarbejdervalgte medlemmer.

I henhold til anbefalingerne for god selskabsledelse er alle medlemmerne af bestyrelsen uafhængige med undtagelse af Anders Bondo Christensen, der har været medlem af bestyrelsen i mere end 12 år.

Bestyrelsen udfører sit arbejde i henhold til bankens forretningsorden for bestyrelse og direktion. Forretnings-

ordenen gennemgås og ajourføres årligt af den samlede bestyrelse. Bestyrelsen afholder møder seks gange om året samt efter behov. Der har i 2018 været afholdt otte bestyrelsesmøder.

Bestyrelsen har nedsat et revisionsudvalg, et nomineringsudvalg, et aflønningsudvalg og et risikoudvalg, der udgøres af den samlede bestyrelse. Anne Mette Toftegaard er formand for revisionsudvalget, mens Anders Bondo Christensen er formand for de øvrige udvalg.

Der sker årligt en evaluering af bestyrelsens arbejde med henblik på at optimere dette og samarbejdet med direktionen. Evalueringen forstås af formanden for bestyrelsen. Resultatet af evalueringen fremlægges og drøftes på et bestyrelsesmøde.

Vederlaget til bestyrelsen udgør et fast årligt honorar, der reguleres med DA's årlige lønstigningstakt, og det godkendes hvert år af generalforsamlingen. Det samlede honorar til bestyrelsen udgjorde i 2018 1,6 mio. kr. Bestyrelsesformandens honorar udgjorde 215 t.kr., for de to næstformænd og formanden for revisionsudvalget var honoraret 149 t.kr. og for de øvrige medlemmer 116 t.kr.

På den ordinære generalforsamling i 2019 vil der blive fremlagt en opdateret vederlagspolitik i overensstemmelse med de reviderede anbefalinger for god selskabsledelse, og den udarbejdede vederlagsrapport findes på lsb.dk.

Lokalråd

I alle rådgivningscentre uden for Hovedstadsområdet er der etableret et lokalråd. Medlemmerne støtter bankens udvikling og hjælper med at udbrede kendskabet til banken i lokalområdet. Derudover skal de videreformidle opfattelsen af banken i lokalområdet til rådgivningscenterets leder. Hvert lokalråd består af 7-16 medlemmer fra organisationer i aktionærkredsen. Der afholdes lokalrådsmøder minimum fire gange om året. Medlemmerne vælges af bestyrelsen for et år ad gangen, og rådet udpeger selv en formand og en næstformand.

Direktion

Direktionen varetager den daglige ledelse og har ansvaret for, at banken lever op til vedtægter, lovgivning og de retningslinjer, som bestyrelsen fastlægger.

Bestyrelsen ansætter direktionen, som består af administrerende direktør John Christiansen og bankdirektør Jesper Jenne Schiøler.

Direktionen deltager normalt i bestyrelses- og repræsentantskabsmøder, men har ingen stemmeret.

Aflønningen af direktionen er baseret på en fast løn og pension. I 2018 udgjorde det samlede vederlag til direktionen 5,9 mio. kr., heraf 3,5 mio. kr. til John Christiansen og 2,4 mio. kr. til Jesper Jenne Schiøler. Direktionen modtager ikke bonus.

Ledelse

BESTYRELSE

Bestyrelsens formand:

Formand Anders Bondo Christensen, 59 år

Indvalgt i bestyrelsen den 25. marts 2003. Senest genvalgt den 12. marts 2018. Formand for nomierings-, aflønnings- og risikoudvalget.

Formand: Danmarks Lærerforening, Lærernes Centralorganisation, Forhandlingsfællesskabet, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab (SKAF), FTF-K, Lærernes Pension, LPA Holding, FS Design og A/S Hotel Frederiksdal.

Bestyrelsesmedlem: FTF, Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU), Fonden for Entreprenørskab (tidl. Young Enterprise), Ulandssekretariatet og Nordiske Lærerorganisationers Samråd (NLS).

Bestyrelsens 1. næstformand:

Forbundsformand Claus Oxfeldt, 56 år

Indvalgt i bestyrelsen den 9. marts 2015. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Forbundsformand: Politiforbundet.

Næstformand: Statstjenestemændenes Centralorganisation 10 (CO 10).

Bestyrelsesmedlem: Forbrugsforeningen af 1886, Tjenestemændenes Låneforening, Stats- og Kommunalt Ansattes Forhandlingsfællesskab (SKAF), PFA og Lån & Spar Fond.

Bestyrelsens 2. næstformand:

Formand Lars Qvistgaard, 51 år

Indvalgt i bestyrelsen den 7. marts 2016. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Formand: Akademikerne

Bestyrelsesmedlem: ATP, LD Fonde (LD), Centralorganisationernes Fællesudvalg (CFU) og Forhandlingsfællesskabet.

Repræsentantskabsmedlem: Forbrugsforeningen af 1886.

Medlem: Det Økonomiske Råd.

Forbundsformand Jørn Rise Andersen, 62 år

Indvalgt i bestyrelsen den 18. marts 2009. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Forbundsformand: Dansk Told & Skatteforbund.

Bestyrelsesformand: Tjenestemændenes Låneforening.

Bestyrelsesnæstformand: Interesseforeningen.

Formand: Dansk Told og Skatteforbunds Fælleslegat.

Bestyrelsesmedlem: Tjenestemændenes Forsikring og Fonden af 1844.

Formand Grete Christensen, 61 år

Indvalgt i bestyrelsen den 8. marts 2010. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Formand: Dansk Sygeplejeråd, Sundhedskartellet, Sygeplejerskernes Fritidsboliger A/S, Sygeplejerskernes Samarbejde i Norden SSN, Forbrugsforeningen af 1886 og A/S Knudemosen.

Næstformand: Hotel Koldingfjord A/S, Pensionskassernes Administration A/S (PKA A/S) og Pensionskassen for Sygeplejersker og Lægeseekretærer.

Bestyrelsesmedlem: FTF, Forhandlingsfællesskabet, Dansk Selskab for Patientsikkerhed og Ulandssekretariatet.

Forbundsformand Henrik Horup, 55 år

Indvalgt i bestyrelsen den 11. marts 2013. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Forbundsformand: Dansk Jernbaneforbund.

Bestyrelsesformand: Min A-kasse, Tjenestemændenes Forsikring, Interesseforeningen Afd. 1 og Interesseforeningen Afd. 17.

Næstformand: Tjenestemændenes Låneforening.

Bestyrelsesmedlem: Europæisk Transportarbejder Forbund (ETF), Nordisk Transportarbejder Forbund (NTF) (Sektionsformand), Branchebestyrelsen Pension Danmark, Sampension (Kundegruppen for Statsansatte), Dan Ejendoms Service A/S, Låneforeningen 1883, Tryghedsgruppen smba og Kapitalforeningen Tryg Invest Funds.

Repræsentantskabsmedlem: Tryghedsgruppen (Syddanmark).

Direktør Jens Kragh, 68 år

Indvalgt i bestyrelsen den 7. marts 2016. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Direktør: FTF.

Repræsentantskabsmedlem: ATP.

Administrerende direktør Anne Mette Toftegaard, 52 år

Indvalgt i bestyrelsen den 12. marts 2018.

Formand for Revisionsudvalget.

Administrerende direktør: LB Foreningen FMBA og LB Forsikring A/S.

Bestyrelsesmedlem: Lærernes Pension, Forsikring og Pension, Forsikringsakademiet og LB-IT A/S.

Analytiker Carsten Mærsk Clausen, 42 år

Indvalgt i bestyrelsen den 17. marts 2014. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Medarbejdervalgt.

Bestyrelsesmedlem: Lån & Spar Fond.

Finansiell rådgiver Klaus Jespersen, 46 år

Indvalgt i bestyrelsen den 8. marts 2010. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Medarbejdervalgt.

Souschef Karsten Poul Jørgensen, 40 år

Indvalgt i bestyrelsen den 17. marts 2014. Senest genvalgt den 12. marts 2018.

Medarbejdervalgt.

Supportmedarbejder Susan Broager Steffensen, 55 år

Indvalgt i bestyrelsen den 12. marts 2018.

Medarbejdervalgt.

Bestyrelsesmedlem: Kreds Øst (Finansforbundet).

DIREKTION**Administrerende direktør John Christiansen, 54 år**

Tiltrådt den 1. februar 2007.

Bankuddannet.

Merkonom i Finansiering og Kreditvæsen.

Statsaut. ejendomsmægler.

Næstformand: Skandinavisk Data Center A/S og Lokale Pengeinstitutter.

Bestyrelsesmedlem: FinansDanmark, KAB, VP Securities, Totalkredit og PRAS A/S.

Repræsentantskabsmedlem: Det Private Beredskab.

Bankdirektør Jesper Schiøler, 51 år

Tiltrådt 1. november 1990.

Udnævnt til bankdirektør 1. oktober 2005.

Bankuddannet.

HD i Afsætning fra CBS.

Executive MBA fra Scandinavian International Management Institute (SIMI).

Næstformand: BOKIS A/S.

Bestyrelsesmedlem: Letpension.

Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen

Formålet med bankens interne kontrol og risikostyring i forbindelse med regnskabsaflæggelsen er at sikre, at kvartals-, halvårs- og årsrapport og den interne ledelsesrapportering giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, og aflægges i overensstemmelse med gældende lovgivning.

Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen er blandt andet reguleret i Lov om finansiel virksomhed § 71 og i tilhørende vejledning udstedt af Finanstilsynet.

Den interne kontrol- og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen i Lån & Spar er opdelt i følgende områder:

- Kontrolmiljø
- Risikovurdering
- Kontrolaktiviteter
- Information og kommunikation
- Overvågning af kontroller

Kontrolmiljøet omfatter de betingelser, som regnskabsudarbejdelsen og intern kontrol er underlagt. Regnskabsaflæggelsen er ledelsesmæssigt højt prioriteret, hvilket blandt andet afspejler sig i bankens organisering med egne kompetencer inden for økonomi, regnskab, risikostyring og jura.

Risikovurdering er en løbende proces, hvor væsentlige eller risikofyldte forhold af betydning for regnskabsprocessen

identificeres og vurderes. Ledelsens vurdering af, hvilke regnskabsposter, der indeholder væsentlige estimater og skøn, er en del af denne proces, og er nærmere beskrevet i note 1 om anvendt regnskabspraksis. Risikovurderingen er også en løbende proces i de afdelinger, som er involveret i regnskabsaflæggelse, og sker blandt andet ved vurdering af konsekvenserne af ny regnskabsregulering eller ved introduktion af nye bankprodukter.

Kontrolaktiviteterne tager udgangspunkt i risikovurderingen og en detaljeret planlægning forud for regnskabsaflæggelsen med en klar opgave- og ansvarsfordeling på medarbejderniveau.

En central del af kontrolaktiviteterne er traditionelle afstemninger og analyser af de enkelte regnskabsposter og øvrige oplysninger. Til sikring af, at regnskaberne aflægges i overensstemmelse med gældende lovgivning, anvendes tjeklister.

Informationssystem og kommunikation omfatter blandt andet de it-systemer, der bruges ved regnskabsaflæggel-

sen, og som leveres af bankens datacenter SDC. Lån & Spar har et tæt samarbejde med SDC, som er med til at sikre, at de systemer, der har betydning for regnskabsaflæggelsen, understøtter bankens transaktioner. Samarbejdet sker via bestyrelsesarbejdet i SDC og via ledende medarbejders deltagelse i forretnings- og specialudvalg. Herudover deltager den interne revision i SDC's systemrevisionsudvalg og indhenter årligt erklæring fra SDC's systemrevisor om it-anvendelsen. Andre vigtige systemer, som har betydning for regnskabsaflæggelsen, er bankens kreditscoresystemer, som banken selv udvikler og driver.

Overvågning af kontroller sker i hele regnskabsprocessen og på forskellige niveauer. I de afdelinger, der er involveret i regnskabsaflæggelsen, er det således en fast procedure, at væsentlige afstemninger og analyser gennemgås af en mere erfaren medarbejder. Ledelsens overvågning omfatter blandt andet gennemgang af regnskaber, budgetopfølgning, analyser og anden ledelsesinformation. Overvågningen af kontroller er desuden en væsentlig del af intern og ekstern revisions arbejde.

Årsregnskab 2018

Indholdsfortegnelse

Resultatopgørelse for 2018	39
Totalindkomstopgørelse for 2018	39
Balance pr. 31. december 2018	40
Egenkapitalopgørelse for 2018	41
Pengestrømsopgørelse for 2018	42

NOTER

Noter - Anvendt regnskabspraksis

1 Anvendt regnskabspraksis	43
----------------------------	----

Noter - Risikostyring

2 Risikostyring	50
-----------------	----

Noter - Kapitalstyring

3 Kapitalstyring	61
------------------	----

Noter - Resultatopgørelse

4 Renteindtægter	64
5 Renteudgifter	64
6 Udbytte af aktier m.v.	64
7 Gebyrer og provisionsindtægter	64
8 Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	64
9 Kursreguleringer	64
10 Andre driftsindtægter	64
11 Udgifter til personale og administration	64
12 Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	65
13 Andre driftsudgifter	65
14 Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	65
15 Skat	65
16 Årets resultat pr. aktie	65

Noter - Balance

17 Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	66
18 Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	66
19 Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	66
20 Obligationer til dagsværdi	67
21 Aktier m.v.	67
22 Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	67
23 Immaterielle aktiver	68
24 Domicilejendomme	69
25 Øvrige materielle aktiver	69
26 Andre aktiver	69
27 Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	69
28 Indlån og anden gæld	69
29 Andre passiver	69
30 Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser	70
31 Udskudt skat	70
32 Hensættelser til tab på garantier	70
33 Andre hensatte forpligtelser	71
34 Efterstillede kapitalindskud	71
35 Aktiekapital	71
36 Værdireguleringer	72
37 Andre reserver	72

Noter - Pengestrømsopgørelse

38 Andre poster uden likviditetseffekt	72
39 Ændring i driftskapital	72

Noter - Supplerende oplysninger

40 Basisindtjening	73
41 Revisionshonorar	74
42 Ledelsens aflønning m.v.	74
43 Dagsværdi af finansielle instrumenter	76
44 Eventualforpligtelser	76
45 Andre forpligtende aftaler	79
46 Sikkerhedsstillelser	79
47 Nærtstående parter	79
48 Selskabsloven § 55	79
49 Regnskabsmæssig sikring	80
50 Nettorente- og gebyrindtægter og kursreguleringer fordelt på aktiviteter og geografiske markeder	80
51 Segmentoplysninger, geografisk	80
52 Afledte finansielle instrumenter opdelt efter restløbetid	81
53 Hoved- og nøgletal 2014-2018	82

Resultatopgørelse for 2018

Note (1.000 kr.)	2018	2017
4 Renteindtægter	540.511	536.851
5 Renteudgifter	140.628	128.179
Netto renteindtægter	399.883	408.672
6 Udbytte af aktier m.v.	2.334	2.618
7 Gebyrer og provisionsindtægter	427.318	410.364
8 Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	51.188	61.886
Netto rente- og gebyrindtægter	778.347	759.768
9 Kursreguleringer	5.738	21.902
10 Andre driftsindtægter	2.402	2.551
11 Udgifter til personale og administration	565.513	531.875
12 Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	27.886	25.114
13 Andre driftsudgifter	576	687
14 Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	21.783	18.649
22 Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	5.649	7.092
Resultat før skat	176.378	214.988
15 Skat	35.891	44.739
Årets resultat	140.487	170.249
16 Årets resultat pr. aktie	51,4	63,1

Totalindkomstopgørelse for 2018

Note (1.000 kr.)	2018	2017
Årets resultat	140.487	170.249
Aktuarmæssige gevinster og tab	3.425	-944
Opskrivning af domicilejendomme	289	5.715
Valutakursregulering af udenlandske enheder	-73.867	-45.182
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	73.750	45.211
15 Skat af anden totalindkomst	3.494	2.350
Anden totalindkomst efter skat	103	2.450
Årets totalindkomst	140.590	172.699

Balance pr. 31. december 2018

Note (1.000 kr.)	2018	2017
AKTIVER		
17 Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	367.113	346.835
18 Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	5.181.988	3.311.859
19 Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	13.386.383	12.666.560
20 Obligationer til dagsværdi	2.200.493	2.317.608
21 Aktier m.v.	157.610	123.480
22 Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	14.011	15.363
23 Immaterielle aktiver	67.549	55.397
Grunde og bygninger, i alt	133.694	136.040
24 - Domicilejendomme	133.694	136.040
25 Øvrige materielle aktiver	20.159	17.438
Aktuelle skatteaktiver	9.066	6.162
26 Andre aktiver	171.610	184.360
Periodeafgrænsningsposter	23.996	30.783
Aktiver i alt	21.733.672	19.211.885

Note (1.000 kr.)	2018	2017
PASSIVER		
27 Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	28.966	96.268
28 Indlån og anden gæld	19.264.208	17.188.945
29 Andre passiver	531.608	459.232
Periodeafgrænsningsposter	878	712
Gæld i alt	19.825.660	17.745.157
30 Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser	7.843	10.849
31 Hensættelser til udskudt skat	11.817	9.892
32 Hensættelser til tab på garantier	4.055	432
33 Andre hensatte forpligtelser	3.523	0
Hensatte forpligtelser i alt	27.238	21.173
34 Efterstillede kapitalindskud	100.000	100.000
35 Aktiekapital	347.219	271.000
36 Værdireguleringer	39.391	41.959
- Opskrivningshenlæggelse	45.020	44.773
- Valutaomregningsreserve	-5.629	-2.814
37 Andre reserver	6.289	7.640
- Lovpligtige reserver	6.289	7.640
Overført resultat	1.353.153	997.856
Foreslået udbytte	34.722	27.100
Egenkapital i alt	1.780.774	1.345.555
Passiver i alt	21.733.672	19.211.885

Egenkapitalopgørelse for 2018

(1.000 kr.)	Aktie- kapital	Opskriv- ningshen- læggelser	Valutaom- regnings- reserve	Andre reserver	Overført resultat	Foreslået udbytte	Egen- kapital i alt
2018							
Egenkapital, 1. januar	271.000	44.773	-2.814	7.640	997.856	27.100	1.345.555
Ændring i anvendt regnskabspraksis, nedskrivninger på udlån	0	0	0	0	-24.041	0	-24.041
Skat af ændring i anvendt regnskabspraksis, nedskrivninger på udlån	0	0	0	0	5.289	0	5.289
Justeret egenkapital, 1. januar	271.000	44.773	-2.814	7.640	979.104	27.100	1.326.803
Årets resultat	0	0	0	5.649	100.116	34.722	140.487
Opløsning af reserve ved modtaget udbytte	0	0	0	-7.000	7.000	0	0
Aktuarmæssige gevinster og tab	0	0	0	0	3.425	0	3.425
Opskrivning af domicilejendomme	0	289	0	0	0	0	289
Valutakursregulering af udenlandske enheder	0	0	-73.867	0	0	0	-73.867
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	0	0	73.750	0	0	0	73.750
Skat af anden totalindkomst	0	-42	-2.698	0	-754	0	-3.494
Anden totalindkomst i alt	0	247	-2.815	-7.000	9.671	0	103
Totalindkomst i alt for året	0	247	-2.815	-1.351	109.787	34.722	140.590
Aktieemission	76.219	0	0	0	273.625	0	349.844
Udgifter til aktieemission	0	0	0	0	-7.895	0	-7.895
Køb af egne aktier	0	0	0	0	-11.437	0	-11.437
Salg af egne aktier	0	0	0	0	9.836	0	9.836
Udbetalt udbytte	0	0	0	0	0	-26.967	-26.967
Udbytte af egne aktier	0	0	0	0	133	-133	0
Transaktioner med ejere i alt	76.219	0	0	0	264.262	-27.100	313.381
Egenkapital, 31. december	347.219	45.020	-5.629	6.289	1.353.153	34.722	1.780.774

(1.000 kr.)	Aktie- kapital	Opskriv- ningshen- læggelser	Valutaom- regnings- reserve	Andre reserver	Overført resultat	Foreslået udbytte	Egen- kapital i alt
2017							
Egenkapital, 1. januar	271.000	40.397	-1.625	5.548	856.111	21.680	1.193.111
Årets resultat	0	0	0	7.092	136.057	27.100	170.249
Opløsning af reserve ved modtaget udbytte	0	0	0	-5.000	5.000	0	0
Aktuarmæssige gevinster og tab	0	0	0	0	-944	0	-944
Opskrivning af domicilejendomme	0	5.715	0	0	0	0	5.715
Valutakursregulering af udenlandske enheder	0	0	-45.182	0	0	0	-45.182
Regnskabsmæssig sikring af udenlandske enheder	0	0	45.211	0	0	0	45.211
Skat af anden totalindkomst	0	-1.339	-1.218	0	207	0	-2.350
Anden totalindkomst i alt	0	4.376	-1.189	-5.000	4.263	0	2.450
Totalindkomst i alt for året	0	4.376	-1.189	2.092	140.320	27.100	172.699
Køb af egne aktier	0	0	0	0	-75.447	0	-75.447
Salg af egne aktier	0	0	0	0	76.782	0	76.782
Udbetalt udbytte	0	0	0	0	0	-21.590	-21.590
Udbytte af egne aktier	0	0	0	0	90	-90	0
Transaktioner med ejere i alt	0	0	0	0	1.425	-21.680	-20.255
Egenkapital, 31. december	271.000	44.773	-2.814	7.640	997.856	27.100	1.345.555

Pengestrømsopgørelse for 2018

Note (1.000 kr.)	2018	2017
Årets resultat før skat	176.378	214.988
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	27.886	25.114
38 Andre poster uden likviditetseffekt	-4.791	-6.119
Betalte skatter	-35.075	-41.824
39 Ændring i driftskapital	1.446.757	401.577
Pengestrømme fra driftsaktivitet	1.611.155	593.736
Køb af immaterielle aktiver	-28.889	-16.110
Køb af materielle aktiver	-12.024	-4.962
Salg af materielle aktiver	234	220
Modtaget udbytte fra tilknyttede virksomheder	7.000	5.000
Pengestrømme fra investeringsaktivitet	-33.679	-15.852
Optagelse af ansvarlig lånekapital	100.000	0
Indfrielse af ansvarlig lånekapital	-100.000	0
Kapitaltilførsel ved aktieemission	341.949	0
Køb af egne aktier	-11.437	-75.447
Salg af egne aktier	9.836	76.782
Udbetalt udbytte	-26.967	-21.590
Pengestrømme fra finansieringsaktivitet	313.381	-20.255
Likviditetsforskydning, netto	1.890.857	557.629
Likvider, 1. januar	3.658.244	3.101.065
Likvider, 31. december	5.549.101	3.658.694
Likvider, 31. december		
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	367.113	346.835
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	5.181.988	3.311.859
I alt	5.549.101	3.658.694

Note

Kreditfaciliteter:

Bankens ikke-udnyttede kreditfaciliteter udgør 95.202 t.kr. (2017: 99.209 t.kr.), heraf 95.202 t.kr. mod sikkerhed i værdipapirer (2017: 99.209 t.kr.).

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS

Årsrapporten er aflagt efter reglerne i Lov om finansiel virksomhed og Bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. (Regnskabsbekendtgørelsen). Herudover aflægges årsrapporten i overensstemmelse med yderligere danske oplysningskrav til årsrapporter for børsnoterede finansielle selskaber.

Årsregnskabet præsenteres i tusinde danske kroner.

Ændringer i anvendt regnskabspraksis

Regnskabsbekendtgørelsen er ændret med virkning fra 1. januar 2018. Med ændringen er regnskabsbekendtgørelsen tilpasset den internationale regnskabsstandard IFRS 9 om finansielle instrumenter. Ændringerne omfatter klassifikation og måling, nedskrivninger på udlån og regnskabsmæssig sikring. Den anvendte regnskabspraksis er som følge heraf ændret pr. 1. januar 2018.

Klassifikation og måling

Ændringen betyder, at finansielle aktiver efter første indregning skal måles til amortiseret kostpris, dagsværdi gennem anden totalindkomst eller dagsværdi gennem resultatopgørelsen. Klassifikationen og målingen afhænger af forretningsmodellen for det finansielle aktiv, og om betalingsstrømmene alene omfatter renter og afdrag. Ændringen har ikke påvirket bankens klassifikation og måling af finansielle instrumenter i forhold til tidligere.

Nedskrivninger på udlån

Nedskrivninger på udlån skal efter de ændrede regler baseres på et princip om forventede tab, mens de tidligere regler var baseret på et princip om indtrufne tab. Det forventede kredittab regnes for alle finansielle aktiver, som måles til amortiseret kostpris eller dagsværdi gennem anden totalindkomst samt garantier og lånetilsagn. Ændringen i reglerne for nedskrivninger har øget nedskrivninger og hensættelser i åbningsbalancen pr. 1. januar 2018 med 24.041 t.kr., som reduceret med skatteeffekten på 5.289 t.kr. (i alt 18.752 t.kr.) er fratrukket egenkapitalen.

Regnskabsmæssig sikring

Reglerne for regnskabsmæssig sikring er ændret, så der opnås en bedre sammenhæng til virksomhedens risikostyring. Herudover er kravene til måling af sikringens effektivitet ikke så detaljerede som tidligere. Ændringerne har ikke haft betydning for bankens anvendelse af reglerne for regnskabsmæssig sikring.

Tabellen nedenfor viser effekten af ændringen i anvendt regnskabspraksis på de relevante poster i åbningsbalancen 1. januar 2018.

Note

Åbningsbalance 1. januar 2018:

(1.000 kr.)	Rapporteret balance	Ændring nedskrivninger på udlån	Justeret balance
Kassebeholdninger og anfordringstilgodehavender hos kreditinstitutter	346.835	-237	346.598
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	3.311.859	-213	3.311.646
Udlån og andre tilgodehavender	12.666.560	-16.002	12.650.558
Aktuelle skatteaktiver	6.162	5.289	11.451
Aktiver i alt	19.211.885	-11.163	19.200.722
Hensættelser til tab på garantier	432	5.536	5.968
Andre hensatte forpligtelser	0	2.053	2.053
Gæld og hensatte forpligtelser i alt	17.866.330	7.589	17.873.919
Egenkapital	1.345.555	-18.752	1.326.803
Passiver i alt	19.211.885	-11.163	19.200.722

Der er *ikke* foretaget tilpasning af sammenligningstal, idet det ikke har været praktisk muligt at opgøre posterne for tidligere perioder i overensstemmelse med de ændrede regler for nedskrivninger og hensættelser.

Anvendt regnskabspraksis er herudover uændret.

Oplysninger om kommende regnskabsregler

Regnskabsbekendtgørelsen er ændret med virkning fra 1. januar 2020. Med ændringen tilpasses regnskabsbekendtgørelsen til IFRS 16 om leasing. Ændringen betyder, at leasingtager som udgangspunkt skal indregne et leasingaktiv og en leasingforpligtelse fra det tidspunkt, hvor leasingtager opnår brugsret til aktivet. Ved første indregning måles aktivet til nutidsværdien af leasingforpligtelsen inkl. omkostninger. Efterfølgende skal leasingaktivet måles efter samme praksis, som hvis banken havde ejet det leasede aktiv. Leasingforpligtelsen skal ved første indregning måles til nutidsværdien af ikke betalte leasingydelse. Leasingforpligtelsen måles efterfølgende ved, at den regnskabsmæssige værdi forøges med renter af leasingforpligtelsen og reduceres med betalte leasingydelse.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS, FORTSAT

Banken er leasingtager i en række aftaler (primært vedrørende erhvervslejemål). Ændringen i regnskabspraksis forventes at øge bankens aktiver og forpligtelse pr. 1. januar 2020 i niveauet 50-100 mio. kr. Ændringen i egenkapitalen og bankens resultater forventes ikke at være væsentlig. Banken forventer ikke at foretage tilpasning af sammenligningstal for tidligere perioder som følge af denne kommende ændring i anvendt regnskabspraksis.

Koncernforhold

Investeringsforvaltningsselskabet Invest Administration A/S er et 100 % ejet datterselskab af Lån & Spar. I forhold til Lån & Spars regnskab anses Invest Administration A/S for at være uvæsentlig og holdes derfor ude af konsolideringen. Da Lån & Spar ikke har andre datterselskaber, er der ikke udarbejdet koncernregnskab.

GENERELT

Indregning og måling

Aktiver indregnes i balancen, når det som følge af en tidligere begivenhed er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde banken, at aktiverens værdi kan måles pålideligt, samt at aktiverne er under bankens kontrol. Forpligtelser indregnes i balancen, når banken som følge af en tidligere begivenhed har en retlig eller faktisk forpligtelse, og det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå banken, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt. Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige risici og tab, der fremkommer inden årsregnskabet aflægges, og som afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen. I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, mens omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

Segmentoplysninger

Lån & Spar har opdelt sine aktiviteter i de geografiske markeder Danmark og Sverige.

Omregning af fremmed valuta

Årsregnskabet præsenteres i danske kroner, som er bankens funktionelle valuta. Transaktioner i anden valuta end danske kroner omregnes ved første indregning til transaktionsdagens kurs. Monetære poster i fremmed valuta, som ikke er afregnet på balancedagen, omregnes til balancedagens kurs.

Valutakursreguleringer, der opstår ved afregning eller ved omregning til balancedagens kurs, indregnes i resultatopgørelsen under kursreguleringer. Ikke-monetære aktiver og forpligtelser i fremmed valuta, der ikke omvurderes til dagsværdi, omregnes på transaktionstidspunktet til transaktionsdagens kurs. For udenlandske enheder, hvor den funktionelle valuta afviger fra regnskabsvalutaen, omregnes resultatopgørelsens poster til transaktionsdagens kurs (gennemsnitskurs) og for poster i balancen til balancedagens kurs. De valutakursforskelle, der opstår ved denne omregning, indregnes under valutaomregningsreserve i anden totalindkomst.

Note

Regnskabsmæssig sikring

Ved sikring af valutaomregningsrisikoen af nettoinvesteringer i udenlandske enheder anvendes reglerne om regnskabsmæssig sikring. Andelen af værdireguleringer af sikringsinstrumenter, som vedrører sikringen, indregnes under valutaomregningsreserve i anden totalindkomst, i det omfang de effektivt sikrer mod valutakursændringer i de udenlandske virksomheder.

Den ineffektive del indregnes i resultatopgørelsen. Ved afhændelse af den udenlandske enhed overføres de akkumulerede værdiændringer til resultatopgørelsen, herunder også valutakursforskelle indregnet under valutaomregningsreserven i forbindelse med omregning af nettoinvesteringen i den udenlandske enhed.

Regnskabsmæssige estimater og skøn

Opgørelse af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser er forbundet med estimater og skøn. De fremtidige resultater vil derfor blive påvirket, i det omfang de faktiske forhold viser sig at afvige fra tidligere estimater og skøn. Estimater og skøn er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser som forsvarlige. Principperne for udøvelse af regnskabsmæssige skøn, der er væsentlige for regnskabsaflæggelsen, er uændrede i forhold til tidligere år. De væsentligste regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedskrivning på udlån og er beskrevet nedenfor.

Nedskrivninger på udlån

For alle finansielle aktiver, som måles til amortiseret kostpris eller dagsværdi gennem anden totalindkomst, foretages nedskrivninger baseret på det forventede kredittab. For kreditforringede udlån foretages en manuel og individuel beregning af det forventede kredittab, mens det forventede kredittab for øvrige udlån er baseret på statistiske modeller. Ved den individuelle beregning er det særligt fastlæggelsen af det mest sandsynlige forløb af fremtidige betalinger, der er forbundet med usikkerhed, idet der skønnes over debtors fremtidige betalingsevne og -vilje samt værdien ved og tidshorisonten for realisation af sikkerheder. Den modelbaserede beregning bygger på antagelser om det enkelte aktivs betalingsstrømme og parameterestimaterne for sandsynligheden for misligholdelse (PD), tabets størrelse givet misligholdelse (LGD) og konverteringsfaktor (CF). Beregningen justeres, så den afspejler fremtidige økonomiske forhold. Der er en særlig usikkerhed forbundet med estimeringen af parameterestimaterne, idet disse bygger på historiske tabserfaringer. Herudover er særligt justeringen for fremtidige økonomiske forhold forbundet med ledelsesmæssige skøn. For oplysninger om nedskrivninger på udlån henvises til note 2, Risikostyring.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS, FORTSAT

Øvrige væsentligste regnskabsmæssige skøn knytter sig til nedenstående poster.

Fastsættelse af dagsværdien for unoterede aktier

Fastsættelse af dagsværdien for unoterede aktier er baseret på værdiansættelsesmetoder, som ikke bygger på observerbare markedsdata, og dagsværdien er som følge heraf forbundet med usikkerhed. For oplysninger om dagsværdireguleringer af unoterede aktier henvises til note 43, Dagsværdi af finansielle instrumenter.

Fastsættelse af dagsværdien ved omvurdering af domicilejendomme

Dagsværdien for domicilejendomme opgøres med assistance fra eksterne eksperter på grundlag af afkastmetoden; en metode der bygger på skøn over den forventede nettolejeindtægt, depositum og forrentningsprocent for den enkelte domicilejendom. Oplysninger om forudsætninger ved omvurdering af domicilejendomme fremgår af note 24, Domicilejendomme.

Nedskrivningstest af goodwill

Værdien af goodwill er baseret på et skøn over det fremtidige frie cash flow fra den pengestrømsfrembringende enhed, som goodwill er allokert til. Oplysninger om forudsætninger ved nedskrivningstest af goodwill fremgår af note 23, Immaterielle aktiver.

Måling af ydelsesbaserede pensionsordninger

Opgørelse af ydelsesbaserede pensionsordninger er baseret på ledelsens skøn over blandt andet forventet afkast af pensionsordningernes aktiver samt løn- og pensionsreguleringssats, og er forbundet med usikkerhed. Oplysninger om forudsætninger ved måling af ydelsesbaserede pensionsordninger fremgår af note 30. Hensættelser til pensioner og lignende forpligtelser.

RESULTATOPGØRELSE

Renter, udbytte af kapitalandele, gebyrer og provisioner og kursreguleringer

Renteindtægter og renteudgifter omfatter rentebetalinger samt gebyrer og provisioner m.v. i forbindelse med aftaler om lån. Renteindtægter og renteudgifter periodiseres over lånets løbetid. Renteindtægter på udlån, som er kreditforringet, indtægtsføres alene med et beløb svarende til den effektive rente af det nedskrevne udlån.

Udbytter fra investeringer indregnes, når der er erhvervet endelig ret til udbyttet. Dette vil typisk sige på tidspunktet for generalforsamlingens godkendelse af udlodningen fra det pågældende selskab. Dette gælder dog ikke for kapitalandele i tilknyttede virksomheder, som måles efter indre værdis metode, idet der henvises til praksisbeskrivelsen for disse kapitalandele.

Note

Afkast af bankens handelsbeholdning indregnes under henholdsvis renter, udbytte af kapitalandele og kursreguleringer.

Gebyrer og provisioner for løbende ydelser periodiseres over løbetiden. Provisioner for løbende ydelser vedrørende formidling af realkreditlån for Totalkredit indregnes efter modregningsmodellen. Modregningsmodellen giver Totalkredit adgang til at modregne konstaterede tab i realkreditlånets løbetid i de fremtidige løbende provisionsindtægter. Modregning indregnes på tidspunktet for den tabsgivende begivenhed, og årets eventuelle overskydende tab modregnes i fremtidige provisionsindtægter. Øvrige gebyrer og provisioner indregnes, når serviceydelsen er udført.

Andre driftsindtægter

Andre driftsindtægter omfatter regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til bankens hovedaktivitet, herunder indtægter fra udlejning af medarbejdere og udlejning af lokaler.

Udgifter til personale og administration

Udgifter til personale omfatter løn og gager, pensioner, lønsumsafgift samt andre sociale udgifter til bankens personale. Udgifter til administration omfatter udgifter til it, markedsføring, kontorholdsomkostninger og øvrige udgifter forbundet med drift af banken.

Andre driftsudgifter

Andre driftsudgifter omfatter regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til bankens hovedaktivitet, herunder udgifter til Garantiformuen og Afviklingsformuen.

Resultat af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder omfatter den forholdsmæssige andel af de enkelte virksomheders resultat efter skat.

Skat

Lån & Spar er administrationselskab i en international sambeskatning med tilknyttede virksomheder og faste driftssteder. Den aktuelle selskabsskat fordeles mellem de sambeskattede selskaber i forhold til disses skattepligtige indkomster med refusion vedrørende skattemæssige underskud. Årets skat, som består af årets aktuelle skat og ændring af udskudt skat, indregnes i resultatopgørelsen med den del, der kan henføres til årets resultat, anden totalindkomst med den del, der kan henføres til posterings, som er ført på anden totalindkomst, fx skat på opskrivning af domicilejendomme og direkte i egenkapitalen med den del, der kan henføres til posterings, som er ført direkte på egenkapitalen.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGSKABSPRAKSIS, FORTSAT BALANCE

Generelt for finansielle aktiver og forpligtelser

Klassifikation og måling

Finansielle aktiver og forpligtelser indregnes på afregningstidspunktet. Indtil afregningstidspunktet indregnes ændringen i værdien af finansielle aktiver og forpligtelser. Ved første indregning måles finansielle aktiver og finansielle forpligtelser til dagsværdi med tillæg af de transaktionsomkostninger, som er direkte forbundet med erhvervelsen eller udstedelsen af det finansielle instrument og fradrag for de modtagne gebyrer og provisioner, der indgår som en integreret del af den effektive rente.

Efter første indregning måles finansielle aktiver til enten:

- Amortiseret kostpris
- Dagsværdi gennem anden totalindkomst
- Dagsværdi gennem resultatopgørelsen

Finansielle aktiver måles til amortiseret kostpris, når den forretningsmæssige målsætning med aktivet er at indkassere de kontraktlige betalinger fra aktivet, og de kontraktlige betalinger udelukkende består af renter og afdrag.

Finansielle aktiver måles til dagsværdi gennem anden totalindkomst, når den forretningsmæssige målsætning med aktivet kan opfyldes ved at indkassere de kontraktlige betalinger fra aktivet eller ved at sælge aktivet, og de kontraktlige betalinger udelukkende består af renter og afdrag.

Finansielle aktiver, som ikke opfylder kriterierne for måling til amortiseret kostpris eller dagsværdi gennem anden totalindkomst, måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen.

Efter første indregning måles finansielle forpligtelser til amortiseret kostpris, med undtagelse af finansielle forpligtelser i handelsbeholdningen, som måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen.

Ophør af indregning sker på afregningstidspunktet, når retten til at modtage/afgive pengestrømme fra det finansielle aktiv eller forpligtelse er udløbet, eller hvis det er overdraget, og banken i al sin væsentlighed har overført alle risici og afkast tilknyttet ejendomsretten.

Note

Nedskrivninger på udlån

For alle finansielle aktiver, som måles til amortiseret kostpris eller dagsværdi gennem anden totalindkomst, foretages nedskrivninger baseret på det forventede tab. Aktiver, der er omfattet af beregningen af det forventede kredittab, inddeles i tre stadier. Stadie 1 omfatter aktiver, hvor der ikke har været en betydelig stigning i kreditrisikoen i forhold til tidspunktet for første indregning. Stadie 2 omfatter modsat de aktiver, hvor der har været en sådan stigning i kreditrisikoen, mens stadie 3 omfatter de kreditforringede (misligholdte) aktiver. For aktiver i stadie 1 regnes det forventede kredittab med udgangspunkt i en 12 måneders tabssandsynlighed, mens det forventede kredittab for aktiver i stadie 2 og 3 regnes med udgangspunkt i aktivets forventede levetid. For aktiver i stadie 1 og 2 anvendes en modelbaseret beregning af det forventede kredittab. For stadie 3 aktiver foretages en manuel og individuel beregning af det forventede kredittab. Modelberegningen tager udgangspunkt i aktivernes betalingsstrømme og følgende modelbereggede parameterestimer:

- Sandsynlighed for misligholdelse de næste 12 måneder (PD₁₂)
- Sandsynlighed for misligholdelse i aktivets levetid (PD_{LIV})
- Tabets størrelse givet misligholdelse (LGD)
- Konverteringsfaktor (CF)

Det forventede kredittab beregnes som eksponeringens størrelse givet misligholdelse (EAD) gange sandsynligheden for misligholdelse gange tabets størrelse givet misligholdelse.

For privatkunder er parameterestimerne baseret på bankens egne modeller, mens parameterestimerne for aktiver med andre modparter er baseret på modeller udviklet i samarbejdet med bankens datacenter SDC. Parameterestimerne bygger på historiske data, som justeres, så de afspejler fremtidige økonomiske forhold. Til at understøtte dette anvendes en makroøkonomisk regressionsmodel, som er udviklet og drives af foreningen af Lokale Pengeinstitutter.

Kriterierne, der fastlægger, hvornår der er sket en betydelig stigning i kreditrisikoen, og aktivet derfor skifter fra stadie 1 til stadie 2, har stor betydning for størrelsen af det forventede kredittab.

For aktiver med en PD₁₂ ved første indregning på under 1 % anses en fordobling eller mere af PD_{LIV} og en stigning i PD₁₂ på 0,5 procentpoint eller mere for en betydelig stigning i kreditrisikoen. For aktiver med en PD₁₂ ved første indregning lig med eller over 1 % skal der ligeledes være sket en fordobling eller mere af PD_{LIV} eller en stigning i PD₁₂ på 2 procentpoint eller mere.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS, FORTSAT

Herudover vurderes kreditrisikoen at være steget betydeligt, hvis låntager har været i restance i mere end 30 dage, uden at særlige forhold gør, at man kan se bort herfra.

Et aktiv anses for kreditforringet, hvis banken anser det for usandsynligt, at kunden indfrier sin forpligtelse over for banken, eller kunden har været i restance eller overtræk med mindst 1.000 kr. i mindst 90 dage. Identificeringen af kreditforringede aktiver er baseret på følgende indikatorer:

- Kunden har betydelige økonomiske vanskeligheder.
- Kunden har ikke overholdt afviklingsaftaler.
- Kundens lånevilkår er lempet som følge af økonomiske vanskeligheder.
- Det er sandsynligt, at kunden går konkurs eller bliver underlagt anden form for økonomisk rekonstruktion.

Hensættelse til tab på garantier og uudnyttede kreditter

For garantier og uudnyttede kreditter foretages hensættelse til tab baseret på det forventede tab opgjort som for finansielle aktiver. Garantier og uudnyttede kreditter måles dog ikke lavere end den provision/præmie, som banken har modtaget for at påtage sig forpligtelsen, hvor provisionen/præmien periodiseres over løbetiden. Hensættelse til tab på garantier indregnes som en særskilt post i balancen, mens hensættelse til tab på uudnyttede kreditter indregnes under posten andre hensatte forpligtelser.

Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker/tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker

Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker omfatter tilgodehavender hos andre kreditinstitutter samt tidsindskud i centralbanker, og måles ved første indregning til dagsværdi med tillæg af transaktionsomkostninger og fradrag af modtagne gebyrer og stiftelsesprovisioner. Efterfølgende måles tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker til amortiseret kostpris fratrukket forventede kredittab.

Udlån

Udlån omfatter tilgodehavender hos privatpersoner og virksomheder, som ikke er kreditinstitutter. Ved første indregning måles udlån til dagsværdi med fradrag for lånegebyrer og provisioner. Efterfølgende måles udlån til amortiseret kostpris fratrukket forventede kredittab.

Obligationer og aktier

Ved første indregning måles obligationer og aktier i handelsbeholdningen til dagsværdi, som er kostprisen fratrukket transaktionsomkostninger. Obligationer og aktier i handelsbeholdningen måles efterfølgende til dagsværdi. Aktier, som ikke indgår i handelsbeholdningen, måles ligeledes til dagsværdi. Dagsværdien for børsnoterede obligationer og aktier, der handles på aktive markeder, fastsættes ud fra lukkekursen på balancedagen. Aktier, som ikke indgår i handelsbeholdningen, omfatter hovedsageligt aktier i forskellige sektorselska-

Note

ber, hvor det ved aftale er fastsat, til hvilken kurs aktierne kan handles mellem aktionærerne. For disse aktier fastsættes dagsværdien ud fra den aftalte kurs. For øvrige unoterede aktier fastsættes dagsværdien ud fra tilgængelige oplysninger om handler eller ved anvendelse af kapitalværdiberegninger.

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder indregnes og måles efter den indre værdis metode. Andele af virksomhedernes resultat efter skat indregnes i resultatopgørelsen under resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder. Andele af tilknyttede virksomheders egenkapitalbevægelser indregnes direkte på egenkapitalen.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter omfatter terminsforretninger, som ved første indregning måles til dagsværdi, som er kostprisen fratrukket transaktionsomkostninger. Efterfølgende måles afledte finansielle instrumenter til dagsværdi. Dagsværdien opgøres efter almindelig anerkendte metoder, der bygger på markedsbaserede parametre. Ændringen i dagsværdien indregnes i resultatopgørelsen under kursreguleringer. Instrumenter med positiv dagsværdi indregnes under andre aktiver, mens instrumenter med negativ dagsværdi indregnes under andre passiver.

Immaterielle aktiver

Immaterielle aktiver omfatter goodwill, kunderelationer, afståelsesrettigheder og egenudviklet software. Immaterielle aktiver måles ved første indregning til kostpris, som er omkostninger, der direkte kan henføres til de immaterielle aktiver. Efterfølgende måles immaterielle aktiver som udgangspunkt til kostprisen med fradrag af afskrivninger over aktivets økonomiske levetid. Såfremt genindvindingsværdien af de immaterielle aktiver er mindre end den regnskabsmæssige værdi, nedskrives aktivet over resultatopgørelsen. Den skønnede økonomiske levetid for de enkelte immaterielle aktiver er anført nedenfor.

Goodwill

Goodwill fremkommer ved virksomhedsovertagelser, og består af forskelsværdien mellem kostprisen og dagsværdien af overtagne nettoaktiver på overtagelsestidspunktet. Goodwill testes for værdiforringelse, såfremt der er objektive indikatorer på værdiforringelsen, dog mindst én gang årligt, og nedskrives til genindvindingsværdien over resultatopgørelsen, såfremt den regnskabsmæssige værdi af den pengestrømsfrembringende enheds nettoaktiver overstiger genindvindingsværdien. Der afskrives ikke på goodwill.

Kunderelationer

Kunderelationer erhvervet ved virksomhedsovertagelse afskrives lineært over den forventede økonomiske brugstid, der ikke overstiger 10 år. Den økonomiske brugstid afhænger af kundeloyaliteten og revurderes årligt.

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS, FORTSAT

Afståelsesrettigheder

Afståelsesrettigheder afskrives lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 5 år.

Egenudviklet software

Egenudviklet software indregnes på baggrund af afholdte udviklingsomkostninger og afskrives lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 3-6 år.

Grunde og bygninger

Domicilejendomme

Domicilejendomme er ejendomme, hvorfra der drives bankvirksomhed, eller som på anden måde indgår i den primære drift. Domicilejendomme måles ved første indregning til kostpris inklusive handelsomkostninger. Domicilejendomme måles efterfølgende til omvurderet værdi, som er dagsværdien på omvurderingstidspunktet med fradrag af efterfølgende afskrivninger og tab ved værdiforringelse. Afskrivninger foretages lineært over den forventede brugstid, der sædvanligvis udgør 50 år. Afskrivningsgrundlaget er omvurderet værdi med fradrag af forventet restværdi efter afsluttet brugstid. Der afskrives ikke på grunde. Fald i den omvurderede værdi indregnes i resultatopgørelsen, med mindre faldet modsvarer en værdistigning, der tidligere er indregnet direkte på egenkapitalen. Stigninger indregnes i bankens totalindkomst, og bindes i egenkapitalen under opskrivningshenlæggelser.

Opskrivninger, der modsvarer en tidligere foretagen nedskrivning på samme ejendom, indregnes i resultatopgørelsen.

Øvrige materielle aktiver

Ved første indregning måles øvrige materielle aktiver til kostpris inklusive omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen samt eventuelle omkostninger til klargøring af aktivet, indtil det tidspunkt hvor aktivet er klar til at blive taget i brug. Efterfølgende måles øvrige materielle aktiver til kostpris med fradrag af afskrivninger over den økonomiske levetid, der sædvanligvis udgør 3-10 år.

Andre aktiver

Andre aktiver omfatter aktiver, der ikke indplaceres under de øvrige aktivposter. Andre aktiver omfatter positiv markedsværdi af spotforretninger og afledte finansielle instrumenter, som ved første indregning og efterfølgende måles til dagsværdi. Andre aktiver omfatter også tilgodehavende renter og andre aktiver, som forfalder til betaling efter regnskabsårets afslutning. Disse poster måles ved første indregning til kostpris og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter omfatter afholdte omkostninger, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Note

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker indregnes til dagsværdi svarende til modtaget vederlag med fradrag af afholdte direkte henførbare transaktionsomkostninger. Efterfølgende måling sker til amortiseret kostpris.

Indlån

Indlån omfatter gæld til privatpersoner og virksomheder, som ikke er kreditinstitutter, fx almindelige indlån, tidsindskud og særlige indlånsformer. Indlån indregnes til dagsværdi. Efterfølgende måling sker til amortiseret kostpris.

Skat

Aktuelle skatteaktiver og aktuelle skatteforpligtelser indregnes i balancen opgjort som beregnet skat af årets skattepligtige indkomst reguleret for betalt acontoskat. Udskudt skat indregnes af alle midlertidige forskelle mellem regnskabsmæssige og skattemæssige værdier af aktiver og forpligtelser. Udskudt skat opgøres på grundlag af gældende skattelovgivning og -sats, og afspejler den måde, hvorpå banken på balancedagen forventer at genindvinde eller afvikle den regnskabsmæssige værdi af sine aktiver og forpligtelser. Udskudte skatteaktiver indregnes i balancen med den værdi, hvortil aktivet forventes at kunne realiseres. Ændring i udskudt skat, som følge af ændringer i skattesatsen, indregnes i resultatopgørelsen.

Andre passiver

Andre passiver omfatter passiver, der ikke indplaceres under de øvrige passivposter. Andre passiver omfatter negativ markedsværdi af spotforretninger og afledte finansielle instrumenter, som ved første indregning og efterfølgende måles til dagsværdi. Andre passiver omfatter også skyldige renter og andre forpligtelser, som forfalder til betaling efter regnskabsårets afslutning. Disse poster måles ved første indregning til kostpris og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter omfatter indtægter, der vedrører efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris.

Hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser omfatter pensionsforpligtelser, udskudt skat, hensættelse til tab på garantier samt andre hensatte forpligtelser, der er uvisse med hensyn til størrelse eller tidspunkt for afvikling, hvor det er sandsynligt, at forpligtelsen vil medføre træk på bankens økonomiske ressourcer, og forpligtelsen kan måles pålideligt. Forpligtelsen måles som det bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for på balancedagen at afvikle forpligtelserne. For ydelsesbaserede pensionsordninger indregnes kapitalværdien af de fremtidige ydelser som en hensat forpligtelse. Der foretages årligt en aktuariemæssig opgørelse af kapitalværdien. Årets regulering af kapitalværdien indregnes i resultatopgørelsen, med undtagelse af aktuariemæssige gevinster og

Noter – Anvendt regnskabspraksis

Note

1 ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS, FORTSAT

tab, der indregnes i anden totalindkomst. Hensættelse til tab på garantier og udnyttede kreditter er beskrevet i afsnittet Generelt for finansielle aktiver og forpligtelser.

Efterstillede kapitalindskud

Efterstillede kapitalindskud er gældsforpligtelser i form af ansvarlig lånekapital, som i tilfælde af bankens likvidation eller konkurs først fyldestgøres efter de almindelige kreditor krav. Efterstillede kapitalindskud måles ved første indregning til dagsværdi og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Egenkapital

Aktiekapital

Aktier klassificeres som egenkapital, når der ikke er nogen forpligtelse til at overføre kontanter eller andre aktiver. Aktiekapital omfatter den nominelle aktiekapital, mens en eventuel overkurs medregnes under overført resultat.

Udbytte

Forslag til udbytte for regnskabsåret indregnes under egenkapitalen på balancedagen og som en gældsforpligtelse på tidspunktet for vedtagelse på generalforsamlingen.

Egne aktier

Køb og salg af egne aktier samt udbytte fra disse indregnes direkte på egenkapitalen under overført overskud.

Valutaomregningsreserve

Valutaomregningsreserven omfatter forskelsbeløb opstået ved omregning af resultat og nettoinvesteringen i udenlandske enheder fra enhedens funktionelle valuta til danske kroner. Herudover indgår valutakursreguleringer af finansielle kontrakter, som indgår i den regnskabsmæssige sikring af nettoinvesteringer i udenlandske enheder.

Lovpligtige reserver

Lovpligtige reserver omfatter værdireguleringer af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder efter indre værdis metode. Reserven reduceres med udbytteudlodninger til moderselskabet, andre egenkapitalbevægelser i tilknyttede og associerede virksomheder samt ved hel eller delvis realisation af kapitalandelene.

Note

Pengestrømsopgørelse

Pengestrømsopgørelsen præsenteres efter den indirekte metode, og viser pengestrømme for året fordelt på drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet samt likvider ved årets begyndelse og slutning. Pengestrømme fra driftsaktiviteter opgøres som driftsresultatet; reguleret for ikke-kontante driftsposter og ændring i driftskapital. Pengestrømme fra investeringsaktiviteter omfatter køb og salg af immaterielle og materielle aktiver.

Pengestrømme fra finansieringsaktiviteter omfatter ændringer i aktiekapital og efterstillede kapitalindskud samt udbetaling af udbytte.

Likvider omfatter kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker, tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker samt obligationsbeholdninger med løbetid på under 3 måneder fra tidspunktet for anskaffelsen.

Noter – Risikostyring

Note

2 RISIKOSTYRING

2.1 RISIKOTYPER, MÅLSÆTNING OG STRATEGI SAMT ORGANISERING AF RISIKOSTYRING

Risikotyper

Banken er eksponeret over for forskellige risikotyper. De væsentligste risikotyper er:

- Kreditrisiko: Risikoen for tab som følge af, at modparter helt eller delvist misligholder deres betalingsforpligtelser.
- Markedsrisiko: Risikoen for tab som følge af, at markedsværdien af bankens aktiver og forpligtelser ændrer sig som følge af ændringer i markedsf forholdene.
- Likviditetsrisiko: Risikoen for, at banken ikke er i stand til at indfri sine forpligtelser ved hjælp af de normale likviditetsreserver.
- Operationel risiko: Risikoen for direkte eller indirekte tab forårsaget af utilstrækkelige eller fejlslagne interne processer og systemer, menneskelige fejl eller som følge af eksterne begivenheder.

Målsætning og strategi

Lån & Spar har en målsætning om at identificere alle de væsentlige risici, som banken er eksponeret overfor med henblik på optimering af indtjening i forhold til risiko.

Organisering af risikostyring

Bankens bestyrelse har det overordnede ansvar for afgrænsning og styring af bankens risici. Det er bestyrelsen, som fastlægger målsætning og strategi for risikostyring, samt tager stilling til de overordnede begrænsninger og retningslinjer for de risikotyper, som banken påtager sig. Bestyrelsen følger løbende op på, at banken drives på betryggende vis og i overensstemmelse med den fastlagte risikoprofil, de fastlagte risikopolitikker og retningslinjer. Bestyrelsen modtager løbende rapportering, der er relevant i forhold til bestyrelsens ansvar.

Bestyrelsens revisionsudvalg er lovpligtigt og består af hele bestyrelsen. Revisionsudvalget har blandt sine opgaver at overvåge og vurdere effektiviteten af bankens interne kontrol- og risikostyringsystemer. Dette sker blandt andet ved skriftlig og mundtlig rapportering til udvalget samt ved udvalgets behandling af revisionsrapporter på området.

Bestyrelsens risikoudvalg er lovpligtigt og består af hele bestyrelsen. Udvalget har til opgave at rådgive bestyrelsen om bankens overordnede nuværende og fremtidige risikoprofil og strategi og at bistå bestyrelsen med at påse, at bestyrelsens risikostrategi implementeres korrekt i organisationen. Risikoudvalget vurderer om de finansielle produkter og tjenesteydelser, som banken handler med, er i overensstemmelse med bankens forretningsmodel og risikoprofil, herunder om der er en sammenhæng mellem indtjening og risiko. Risikoudvalget vurderer desuden bankens aflønningsstruktur i forhold til, om denne tager højde for bankens risici, kapital og likviditet.

Direktionen har ansvar for den daglige ledelse, herunder at banken drives i overensstemmelse med de af bestyrelsen fastlagte politikker og retningslinjer. Direktionen har det daglige ledelsesmæssige ansvar for, at

Note

banken kun påtager sig risici, som banken forstår og kan gennemskue konsekvensen af. Direktionen har ansvar for risikorapporteringen til bestyrelsen. Direktionen modtager løbende rapportering om udviklingen i bankens risici samt overholdelsen af bankens politikker og retningslinjer.

Risikoteamet er et internt udvalg, organisatorisk placeret under direktionen, bestående af direktion samt ledende medarbejdere fra relevante afdelinger. Risikoteamets væsentligste rolle er at fastlægge den detaljerede kreditrisikopolitik ud fra de politikker, som bestyrelsen har besluttet. Risikoteamet følger løbende op på udviklingen i bankens risici og varetager risikorapporteringen til bestyrelsen. Risikoteamet har desuden ansvar for bankens risikomodeller, herunder overvågning af modellernes performance samt godkendelse af eventuelle justeringer i modellerne. Risikoteamet modtager løbende den rapportering, der er relevant i relation til Risikoteamets overvågning af bankens modeller samt udviklingen i bankens risici.

Likviditetsudvalget er et internt udvalg, organisatorisk placeret under direktionen, bestående af direktion samt medarbejdere fra relevante afdelinger. Likviditetsudvalget har ansvar for den løbende opfølgning på bankens likviditetssituation samt iværksættelse af nødvendige tiltag i overensstemmelse med beredskabsplanen for likviditet.

Kapitaludvalget er et internt udvalg, som organisatorisk er placeret under direktionen, bestående af direktion samt medarbejdere fra relevante afdelinger. Kapitaludvalget har ansvar for at overvåge bankens kapitalforhold og foretage de nødvendige tiltag i forhold til at sikre, at bankens kapital er i overensstemmelse med bankens målsætning.

Risikostyring er en central enhed under den risikoansvarlige, som er ansvarlig for bankens overvågning af kredit-, markeds-, likviditets-, og operationel risiko, herunder overvågning af de af bestyrelsen fastlagte politikker og retningslinjer samt overholdelse af direktionens videredelegerede beføjelser. Risikostyring refererer til direktionen.

Udvalget for operationel risiko er et internt udvalg, som organisatorisk er placeret under direktionen, bestående af direktionen samt medarbejdere fra relevante afdelinger. Udvalget har ansvaret for at overvåge bankens operationelle risici samt at implementere politikker og retningslinjer for operationel risiko.

Compliance har til opgave at overvåge risikoen for, at banken bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at banken eller bankens kunder lider væsentlige økonomiske tab som følge af manglende overholdelse af finansiell lovgivning samt bankens interne retningslinjer. Compliance refererer til direktionen.

Intern revision refererer til bestyrelsen og udfører kontrol af bankens risikostyringsprocesser, herunder om bankens procedurer lever op til loven, og om de anvendes korrekt. Intern revision rapporterer resultaterne af kontrollerne til bestyrelse og direktion.

Noter – Risikostyring

Note

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.2 KREDITRISIKO

Styring og overvågning af kreditrisiko

Bestyrelsen fastlægger de overordnede rammer og retningslinier for kreditrisici, der styres ved hjælp af kreditpolitikken, forretningsgange, bevillingsinstrukser m.v. Bestyrelsen forelægges løbende bankens største engagementer til bevilling eller orientering. Bankens system til klassifikation af kunder er indarbejdet i bevillingsstrukturen, hvilket bidrager til øget styring af bankens risici.

Ansvar for, at politikker og forretningsgange i forbindelse med kreditvurderingen overholdes, er placeret i Kreditafdelingen. Overvågning og kontrol af kreditvurderingsprocessen varetages af Risikostyring, hvilket blandt andet inkluderer bankens ratingsystem samt anvendelsen af dette. Risikostyring har ligeledes til opgave at følge udviklingen i kreditrisici, herunder vurdere tab og nedskrivninger.

Bestyrelsen informeres hvert kvartal om bankens kreditrisiko. Rapportering til Risikoteamet foretages også kvartalsvist, men i en mere detaljeret form end den, der forelægges bestyrelsen.

Styringen af kreditrisikoen tager udgangspunkt i en opdeling af eksponeringen efter følgende modpartssegmenter:

- Detail, Danmark
- Detail, Sverige
- Erhverv
- Institut
- Stat

Kreditvurdering

Kreditvurdering af kunden bygger på en vurdering af kundens indkomst- og formueforhold, forventet fremtidig tilbagebetalingsevne og økonomisk adfærd.

Banken har i mange år anvendt et egenudviklet ratingsystem til kreditvurdering af privatkunder. Kunderne indplaceres ved bevilling i en af bankens 10 risikoklasser efter sandsynligheden for misligholdelse (PD). Risikoklassifikationen er et centralt redskab i bankens kreditstyring og anvendes blandt andet ved kreditvurdering af kunder, overtræksbehandling og i opgørelsen af nedskrivninger og hensættelser. Derudover er de indarbejdet i bevillingsstrukturen, så det alene er Kreditafdelingen, der kan bevilge udlån til kunder med høj risiko.

Ansøgning fra erhvervskunder, herunder også offentlige myndigheder og finansielle virksomheder, behandles af rådgiverne i Erhvervsafdelingen.

Note

Måling af kreditrisiko

Banken anvender avancerede statistiske modeller til måling af kreditrisikoen på privatkunder. Modellerne er baseret på følgende risikoparametre:

- Sandsynlighed for misligholdelse (PD).
- Tabets størrelse givet misligholdelse (LGD).
- Eksponeringens forventede størrelse ved misligholdelse (EAD).

Parametrene bygger på historisk information om bankens kunder. Bankens ratingsystem inddeler kunderne i 10 risikoklasser, hvor risikoklasse 1 er de kunder, hvor der er størst sandsynlighed for, at de misligholder deres forpligtelser over for banken, og risikoklasse 10 er de kunder, der har den laveste sandsynlighed. Kunder, der misligholder deres forpligtelser over for banken, placeres i en gruppe for sig.

Der foretages backtest af de statistiske modeller samt de parameterestimater, som modellerne bygger på.

Der anvendes på nuværende tidspunkt ikke avancerede statistiske modeller til risikoklassificering af erhvervs-, institut- og statseksponeringer. For at understøtte kreditstyringen anvender banken Finanstilsynets klassifikationsmodel, som består af 5 risikoklasser, hvor 1 er misligholdte engagementer og 3 er engagementer med meget lav risiko.

Modtagne sikkerheder

For at reducere kreditrisikoen tilstræber banken at opnå mest mulig sikkerhed for kundernes engagementer. Der tages sikkerhed i kundens fysiske aktiver, garantier m.m.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.2 KREDITRISIKO, FORTSAT

Maksimal krediteksponering	2018	2017
<i>Balanceførte poster:</i>		
Anfordringstilgodehavender hos centralbanker	294.706	272.453
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	5.181.988	3.311.859
Udlån	13.386.383	12.666.560
Andre finansielle aktiver	5.906	4.854
<i>Ikke-balanceførte poster:</i>		
Garantier	4.109.094	3.884.196
Uudnyttede kreditter	7.932.479	7.895.555
I alt	30.910.556	28.035.477
<i>Handelsbeholdning:</i>		
Obligationer	2.200.493	2.317.608
Andre finansielle aktiver	33.958	64.962
I alt	2.234.451	2.382.570

For oplysninger om kreditkvaliteten af obligationer henvises til note 20, Obligationer.

Maksimal krediteksponering er ændret, så opgørelsen også omfatter uudnyttede kreditter. Sammenligningstallene er tilpasset som følge af denne ændring.

Krediteksponering fordelt på modparter:	2018	2017
Detail, Danmark	20.956.442	20.140.632
Detail, Sverige	2.059.268	1.985.284
Erhverv	2.302.129	2.213.552
Institut	270.659	362.056
Stat	5.322.058	3.333.953
I alt	30.910.556	28.035.477

Note (1.000 kr.)

Krediteksponering for Detail, Danmark fordelt på risikoklasser

Risikoklasse:	Sandsynlighed for misligholdelse (PD)	2018	2017
Misligholdte engagementer	100,00 %	59.570	65.322
1	23,36 %	93.046	82.433
2	5,55 %	476.455	523.040
3	2,54 %	544.098	563.099
4	1,35 %	1.649.837	1.647.495
5	0,88 %	2.037.303	1.954.182
6	0,45 %	3.058.787	2.926.940
7	0,32 %	3.476.984	3.175.216
8	0,14 %	3.593.115	3.322.526
9	0,10 %	2.889.216	2.765.486
10	0,07 %	3.078.031	3.114.893
I alt		20.956.442	20.140.632

I 2018 har banken implementeret en forbedret PD-model for detailkunder i Danmark. Inddelingen af kunderne i risikoklasser efter sandsynligheden for tab er som følge heraf ændret. Sammenligningstal er tilpasset efter den nye model.

Misligholdelse er efter kapitaldækningsreglerne til stede, hvis banken anser det for usandsynligt, at kunden indfrir sine forpligtelser over for banken, eller kunden har været i restance eller overtræk med mindst 1.000 kr. i mindst 90 dage. Kunder, der misligholder sine forpligtelser, flyttes automatisk til risikoklassen 'Misligholdte engagementer'. Hvis kunden er en del af en husstand, for eksempel gift med en anden af bankens kunder, er det hele husstanden, der nedgraderes. Hovedparten af bankens udlån er placeret i risikoklasserne 5-10, hvor der er meget lille sandsynlighed for tab, og denne andel er lidt højere end i 2017. Misligholdte eksponeringer er faldet sammenlignet med 2017.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.2 KREDITRISIKO, FORTSAT

Krediteksponering for Detail, Sverige fordelt på risikoklasser

Risikoklasse:	Sandsynlighed for misligholdelse (PD)	2018	2017
Misligholdte engagementer	100,00 %	7.903	3.026
1	23,36 %	43.797	36.418
2	5,55 %	129.704	135.515
3	2,54 %	295.420	324.368
4	1,35 %	512.667	504.755
5	0,88 %	375.420	354.932
6	0,45 %	416.864	339.684
7	0,32 %	140.941	126.675
8	0,14 %	132.864	155.566
9	0,10 %	3.688	4.345
10	0,07 %	0	0
I alt		2.059.268	1.985.284

I 2018 har banken implementeret en PD-model for detailkunder i Sverige. Hidtil har inddelingen været baseret på ratings fra et svensk kreditvurderingsbureau. Sammenligningstal er tilpasset efter den nye model.

Lidt over halvdelen af detaileksponeringen i Sverige er placeret i risikoklasserne 5-10, hvor der er meget lille sandsynlighed for tab, og denne andel er lidt højere end i 2017. Misligholdte eksponeringer udgør en meget lille andel af eksponeringen, idet disse løbende overdrages til et inkassofirma.

Krediteksponering for Erhverv fordelt på risikoklasser

Risikoklasse:	2018	2017
1 (Misligholdte engagementer)	14.354	15.371
2c	29.092	33.011
2b	782.230	732.601
2a	1.204.035	1.092.946
3	272.418	339.623
I alt	2.302.129	2.213.552

Note (1.000 kr.)

Hovedparten af erhvervseksponeringen er placeret i risikoklasserne 2a/3, hvor risikoen for tab er meget lille.

Krediteksponering fordelt på branche:	2018	2017
Offentlige myndigheder	0	0
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	0	0
Industri- og råstofudvinding	0	319
Energiforsyning	3.079	3.082
Bygge og anlæg	109	299
Handel	13.019	12.556
Transport, hoteller og restauration	19.935	20.124
Information og kommunikation	100.557	102.630
Finansiering og forsikring	402.449	422.883
Fast ejendom	140.774	134.258
Øvrige erhverv	1.622.207	1.517.401
I alt	2.302.129	2.213.552

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.2 KREDITRISIKO, FORTSAT

Koncentrationsrisiko

Som led i styringen af kreditrisikoen er der fastsat regler for størrelsen af det samlede engagement med enkeltkunder og indbyrdes forbundne kunder. I henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter må et engagement efter fradrag for særligt sikre dele og modtagne sikkerheder, garantier m.v. ikke overstige 25 % af det justerede kapitalgrundlag. For engagementer med kreditinstitutter er grænsen dog 100 % af det justerede kapitalgrundlag. Banken indberetter hvert kvartal de største engagementer til myndighederne.

Engagementer opgøres i denne sammenhæng som summen af udlån, andre tilgodehavender, uudnyttede trækingsrettigheder, eventuelle overtræk samt kapitalandele og andre værdipapirer.

	2018		2017	
<i>Engagementer, der efter fradrag for særligt sikre dele og modtagne sikkerheder, garantier m.v. udgør 10 % eller mere af det justerede kapitalgrundlag:</i>	Engagement efter fradrag for sikkerheder	I % af justeret kapitalgrundlag	Engagement efter fradrag for sikkerheder	I % af justeret kapitalgrundlag
Organisationer og foreninger	433.128	24,5 %	422.329	31,5 %
Andre erhvervsvirksomheder	0	0,0 %	173.443	13,0 %
I alt	433.128	24,5 %	595.772	44,5 %

Modtagne sikkerheder	2018			2017		
	Krediteksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko	Krediteksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko
<i>Modparter:</i>						
Detail, Danmark	20.956.442	10.226.686	10.729.756	20.140.632	8.844.638	11.295.994
Detail, Sverige	2.059.268	0	2.059.268	1.985.284	0	1.985.284
Erhverv	2.302.129	665.954	1.636.175	2.213.552	680.280	1.533.272
Institut	270.659	0	270.659	362.056	0	362.056
Stat	5.322.058	0	5.322.058	3.333.953	0	3.333.953
I alt	30.910.556	10.892.640	20.017.916	28.035.477	9.524.918	18.510.559

Note (1.000 kr.)

	2018			2017		
<i>Sikkerheder for Detail, Danmark fordelt på risikoklasse:</i>	Krediteksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko	Krediteksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko
Misligholdte engagementer	59.570	40.621	18.949	65.322	44.185	21.137
1	93.046	52.970	40.076	82.433	46.272	36.161
2	476.455	275.214	201.241	523.040	270.033	253.007
3	544.098	361.936	182.162	563.099	315.218	247.881
4	1.649.837	974.458	675.379	1.647.495	845.061	802.434
5	2.037.303	1.171.422	865.881	1.954.182	1.000.208	953.974
6	3.058.787	1.589.648	1.469.139	2.926.940	1.388.928	1.538.012
7	3.476.984	1.889.376	1.587.608	3.175.216	1.565.610	1.609.606
8	3.593.115	1.667.544	1.925.571	3.322.526	1.448.114	1.874.412
9	2.889.216	1.374.043	1.515.173	2.765.486	1.146.887	1.618.599
10	3.078.031	829.454	2.248.577	3.114.893	774.122	2.340.771
I alt	20.956.442	10.226.686	10.729.756	20.140.632	8.844.638	11.295.994

	2018			2017		
<i>Sikkerheder for Erhverv fordelt på risikoklasse:</i>	Krediteksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko	Krediteksponering	Sikkerhedsværdi	Blanko
1 (Misligholdte engagementer)	14.354	1.150	13.204	15.371	2.411	12.960
2c	29.092	3.519	25.573	33.011	4.182	28.829
2b	782.230	109.672	672.558	732.601	107.426	625.175
2a	1.204.035	367.066	836.969	1.092.946	353.519	739.427
3	272.418	184.547	87.871	339.623	212.742	126.881
I alt	2.302.129	665.954	1.636.175	2.213.552	680.280	1.533.272

Overskydende sikkerheder er ikke medregnet i sikkerhedsværdien. Overskydende sikkerheder opstår, når værdien af sikkerheden overstiger eksponeringen på det, som sikkerheden dækker.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.2 KREDITRISIKO, FORTSAT

Typer af sikkerhed

De risikoreducerende elementer i banken består af pant og garantier. Over for detailkunder har banken primært pant i fast ejendom, mens der over for erhvervs-kunder er pant i finansielle aktiver i form af aktier og obligationer.

	Ejendom	Bank- konto	Depot/ værdipapir	Bil, båd mv.	Garanti	I alt
2018						
Detail, Danmark	8.103.679	1.082	8.006	316.187	1.797.732	10.226.686
Detail, Sverige	0	0	0	0	0	0
Erhverv	125.530	44.550	423.495	3.503	68.876	665.954
Institut	0	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0	0
I alt	8.229.209	45.632	431.501	319.690	1.866.608	10.892.640
2017						
Detail, Danmark	7.115.291	614	7.652	274.948	1.446.133	8.844.638
Detail, Sverige	0	0	0	0	0	0
Erhverv	95.519	70.710	439.709	2.722	71.620	680.280
Institut	0	0	0	0	0	0
Stat	0	0	0	0	0	0
I alt	7.210.810	71.324	447.361	277.670	1.517.753	9.524.918

Bankens sikkerheder er primært af typen Ejendom, som omfatter pant i ejerboliger og andelsboligbeviser. Pant i ejerboliger er koncentreret omkring Københavnsområdet og øvrige større byer i Danmark, mens pant i andelsboligbeviser er koncentreret omkring Københavnsområdet. Sikkerhederne er således koncentreret i områder med stor efterspørgsel på boliger, og er derfor generelt let omsættelige. Ved bevillingen af lån værdiansættes sikkerhederne med udgangspunkt i handelspriser, vurderinger fra realkreditinstitutter eller ejendomsmæglere. Ved lav belåning ved seneste bevilling kan offentlige vurderinger anvendes. For andelsboligbeviser har banken i 2018 indført ekstra vurdering af andelsforeningens bagvedliggende ejendom. Ved værdiansættelsen foretages et fradrag til dækning af realisationsomkostninger og prisudsving. Kvaliteten af ejendomssikkerhederne vurderes derfor at være høj, og har ikke ændret sig væsentligt i 2018.

Kvaliteten af øvrige typer af sikkerheder har ikke ændret sig væsentligt i 2018.

Note (1.000 kr.)

Eksponeringer, hvor der ikke er foretaget nedskrivning som følge af sikkerheder

2018

Detail, Danmark	21.721
Detail, Sverige	0
Erhverv	191.745
Institut	0
Stat	0
I alt	213.466

Inkasso og afskrivning af fordringer

Ved kunders misligholdelse af deres forpligtelser over for banken indledes en rykkerproces. Hvis kunden forsat ikke overholder sin aftale efter tre rykkerbreve, indledes en inkassoproces. Bankens inkassoprocuder for privatkunder varetages af en ekstern inkassovirksomhed. For erhvervs-kunder håndteres misligholdelse af forpligtelser i et samarbejde mellem erhvervsrådgiveren og kreditafdelingen. Bankens forsøger så vidt muligt at få eventuelle pantsatte sikkerheder realiseret inden videregivelse til inkasso. Såfremt der er pantsat sikkerhed for en sag, der videregives til inkasso, vil denne blive forsøgt solgt enten frivilligt eller ved tvang. For at opnå mindst muligt tab har banken en proces, som skal sikre, at alle muligheder for inddrivelse udtømmes. Når alle muligheder for inddrivelse er udtømt, afskrives fordringen.

Efter fordringen er afskrevet sendes den til inkassofirmaet med henblik på inddrivelse via udlæg mv. Inkassosager genoptages hvert tredje år.

For svenske privatkunder indbefatter inkassoprocessen tre rykkerbreve inden for de første 60 dage og herefter et opsigelsesbrev. Har kunden ikke reageret på opsigelsesbrevet, sælges fordringen til et inkassoselskab til en på forhånd aftalt pris, og fordringen afskrives herefter.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.2 KREDITRISIKO, FORTSAT

Nedskrivninger

For en beskrivelse af bankens principper for nedskrivning på udlån og hensættelser til tab på garantier og uudnyttede kreditter henvises til beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis.

Oversigt over nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.:	Nedskrivninger Stadie 1	Nedskrivninger Stadie 2	Nedskrivninger Stadie 3	Nedskrivninger i alt
2018				
Nedskrivninger, 1. januar	10.754	50.189	53.474	114.417
Nedskrivninger/hensættelser i året	3.232	9.968	45.739	58.939
Tilbageførsel af nedskrivninger/hensættelser	3.953	15.016	40.552	59.521
Valutakursregulering	-96	-1.073	-3	-1.172
Nedskrivninger, 31. december	9.937	44.068	58.658	112.663
Nedskrivningerne er indregnet i følgende regnskabsposter:				
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavende hos centralbanker				264
Tilgodehavende hos kreditinstitutter og centralbanker				782
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris				111.617
Finansielle aktiver til amortiseret kostpris i alt				112.663

Note (1.000 kr.)

	Individuelle nedskrivninger	Gruppevise nedskrivninger	Nedskrivninger i alt
2017			
<i>Udlån:</i>			
Nedskrivninger, 1. januar	77.187	41.449	118.636
Årets nedskrivninger	39.616	16.038	55.654
Tilbageførsel af tidligere foretagne nedskrivninger	63.293	12.606	75.899
Valutakursregulering	-36	-390	-426
Nedskrivninger, 31. december	53.474	44.491	97.965
Udlån, hvorpå der er foretaget nedskrivninger	96.830	4.633.907	4.730.737
<i>Garantier:</i>			
Hensættelser, 1. januar	56	0	56
Årets hensættelser	563	0	563
Tilbageførsel af tidligere foretagne hensættelser	187	0	187
Hensættelser, 31. december	432	0	432
Garantier, hvorpå der er hensat til tab	668	0	668

Sammenligningstal er opjort og præsenteret i overensstemmelse med de regler for nedskrivninger på udlån, som var gældende før 1. januar 2018.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.3 MARKEDSRISIKO

Markedsrisici vedrører rente-, valuta- og aktiepositioner, og påvirkes af såvel generelle som specifikke markedsbevægelser. Banken påtager sig markedsrisici i forbindelse med handel for kunder og optimering af afkastet på bankens handelsbeholdning.

Styring og overvågning af markedsrisiko

Bestyrelsen bevilger rammerne for markedsrisici til bankens direktion, der igen videredelegerer rammer til organisationen. Risikostyring overvåger markedsrisici dagligt. Overvågning sker ved hjælp af et risikostyringssystem, der kan håndtere de forskellige typer af finansielle instrumenter. Banken har ved oprettelse af en risikostyringsafdeling sikret, at der er fuldstændig funktionsadskillelse mellem disponerende og rapporterende enheder.

Rapportering

Bestyrelsen informeres minimum en gang hvert kvartal om bankens overordnede markedsrisiko. Rapportering til direktionen sker på ugentlig basis.

Renterisiko

Renterisiko er ændringen i nutidsværdien af fastforrentede fordringer ved ændring i markedsrenten.

Banken er, primært som følge af investeringer i obligationer, eksponeret for kurstab ved en rentestigning. Oversigten viser bankens totale renterisiko ved en rentestigning på 1 procentpoint (standardrentechok), som vurderes som en sandsynlig ændring i renteniveaet.

Note (1.000 kr.)

	2018	2017
<i>Renterisiko efter modificeret varighed:</i>		
0-1 år	1.169	-197
1-3,6 år	6.326	5.922
Over 3,6 år	22.587	15.434
Total renterisiko	30.082	21.159
<i>Renterisiko efter valuta:</i>		
DKK	35.768	26.112
EUR	-37	-37
USD	-5.649	-4.915
Øvrige valutaer	0	-1
Total renterisiko	30.082	21.159
Renterisiko i procent af kernekapital efter fradrag	1,8 %	1,7 %

Når den totale renterisiko er positiv, er det udtryk for et tab ved en rentestigning på 1 procentpoint. Udover obligationer og afledte finansielle instrumenter omfatter den totale renterisiko også renterisikoen på fastforrentede udlån og indlån, som regnskabsmæssigt måles til amortiseret kostpris efter første indregning, og hvor værdien derfor ikke påvirkes direkte af ændringer i renteniveaet. Den forventede direkte effekt på resultat og egenkapital ved en rentestigning på 1 procentpoint udgør 29.796 t.kr. (2017: 22.431 t.kr.) før skat, hvilket svarer til renterisikoen på de aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi efter første indregning.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.3 MARKEDSRISIKO, FORTSAT

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for værdiændring ved ændring i valutakurser.

Bankens aktiviteter omfatter udlån og indlån i andre valutaer end danske kroner, herunder særligt udlån i svenske kroner. Herudover er banken eksponeret for udsving i udenlandsk valuta som følge af sine handelsaktiviteter. Eksponeringen i de forskellige valutaer afdækkes løbende, og banken har derfor kun en mindre nettoeksponering i udenlandsk valuta.

	2018	2017
Lange nettopositioner	35.869	31.850
Korte nettopositioner	13.421	13.711
<i>Valutarisiko fordelt på valuta:</i>		
EUR	7.258	9.963
USD	5.653	1.616
SEK	2.175	1.277
GBP	2.689	713
NOK	646	1.028
Øvrige valutaer, lang	17.448	17.253
Øvrige valutaer, kort	-13.421	-13.711
Valutarisiko i alt	22.448	18.139
I øvrige valutaer er indregnet markedsværdien af investeringsforeningsbeviser med 13.421 t.kr. (2017: 13.711 t.kr.)		
Valutakursindikator 1	35.869	31.850
Valutakursindikator 1 i procent af kernekapital efter fradrag	2,2 %	2,6 %
Valutakursindikator 2	293	167
Valutakursindikator 2 i procent af kernekapital efter fradrag	0,0 %	0,0 %

Valutaindikator 1 udgøres af den største sum af henholdsvis valutapositioner, hvor banken har et nettotilgodehavende, og positioner hvor banken har nettogæld. Indikatoren er derved et simpelt mål for omfanget af positioner i fremmed valuta. Valutaindikator 2 er et mål for tabsrisikoen, som er baseret på en statistisk metode. Valutaindikator 2 udtrykker, at der ved en uændret valutaposition i de følgende 10 dage vil være 1 % sandsynlighed for, at banken får et tab, der overstiger indikatorens værdi.

Note (1.000 kr.)

Et tab/gevinst svarende til 1,0 % af valutaindikator 1 for EUR og 5,0 % for øvrige valutaer vurderes at være en sandsynlig ændring i kursniveauet. Ved et kursfald vil den direkte effekt på resultat og egenkapital være et tab på 832 t.kr. før skat (2017: tab på 508 t.kr.). Dette tab er beregnet ud fra valutaeksponeringen ved udgangen af året. Ved en kursstigning vil der være en tilsvarende gevinst.

Aktierisiko

Aktierisiko er risikoen for, at markedsværdien af en portefølje af aktier ændres. Oversigten viser påvirkningen på bankens resultat og egenkapital ved et fald på 12 % af markedsværdien, der svarer til en middel negativ markedsudvikling. Beregninger er foretaget inklusiv ikke afregnede handler.

	2018	2017
Aktier	3.439	93
Investeringsforeningsbeviser	1.884	1.875
Handelsbeholdning	5.323	1.968
Uden for handelsbeholdning	13.103	12.606
Aktierisiko i alt	18.426	14.574

Banken foretager kun i begrænset omfang investering i aktier. Bankens handelsbeholdning omfatter primært aktier i OMX C25-indekset.

Aktierne uden for handelsbeholdningen indgår i en portefølje, der styres, vurderes og rapporteres efter dagsværdier.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.4 LIKVIDITETSRISIKO

Styring og overvågning af likviditetsrisiko

Det overordnede mål for styring af likviditetsrisikoen er, at banken til enhver tid kan indfri sine forpligtelser, når de forfalder. Der er internt fastsat mål for den ønskede likviditetsmæssige overdækning i forhold til de krav til likviditet, som følger af lovgivningen.

Banken har implementeret flere forskellige interne modeller til at estimere det fremadrettede likviditetsbehov. Modellerne tager udgangspunkt i det foreliggende budget, men også i de historiske kendte likviditetstræk. Endvidere har banken etableret et likviditetsudvalg, der regelmæssigt mødes og gennemgår såvel den kortsigtede som den langsigtede likviditetssituation.

Rapportering

Bestyrelsen informeres minimum en gang hvert kvartal om bankens likviditetssituation. Rapporteringen til direktionen sker dagligt.

Lovmæssige krav til likviditet

Det lovmæssige krav til likviditet er fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 (CRR) samt Europa-Kommissionens delegerede retsakt 2015/61.

Liquidity Coverage Ratio (LCR):	2018	2017
LCR-værdi af likviditetsbufferen	7.056.478	5.190.201
Stresset outflow	2.692.142	2.825.823
Stresset inflow	319.270	373.497
Netto stresset outflow	2.372.872	2.452.326
LCR	297,4 %	211,6 %

Tilsynsdiamanten

Finanstilsynet har i 2018 ændret likviditetspejlemærket i Tilsynsdiamanten, så pejlemærket er baseret på principperne for opgørelsen af LCR og udtrykker pengeinstitutternes evne til at klare en tremåneders stresstest. Pejlemærket skal overstige 100 % og er for Lån & Spar opgjort til 309,3 % ultimo 2018.

Note (1.000 kr.)

Ikke-afledte finansielle forpligtelser

Løbetidsfordeling af ikke-afledte finansielle forpligtelser og aktiver, der indgår i styringen af likviditetsrisikoen:

	Anfordring	0-3 mdr.	3-12 mdr.	1-5 år	Over 5 år	I alt
2018						
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	28.966	0	0	0	0	28.966
Indlån	17.979.971	26.200	172.843	263.294	821.900	19.264.208
Andre finansielle forpligtelser	0	8.580	0	0	0	8.580
Efterstillede kapitalindskud	0	0	0	0	100.000	100.000
Uudnyttede kreditter	7.932.479	0	0	0	0	7.932.479
Garantier	4.109.094	0	0	0	0	4.109.094
Ikke-afledte finansielle forpligtelser i alt	30.050.510	34.780	172.843	263.294	921.900	31.443.327
Aktiver der indgår i styringen af likviditetsrisikoen	582.592	5.372.549	2.124.634	1.374.318	11.730.303	21.184.396
2017						
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	64.868	31.400	0	0	0	96.268
Indlån	15.854.430	169.473	177.317	239.475	748.250	17.188.945
Andre finansielle forpligtelser	0	3.279	0	0	0	3.279
Efterstillede kapitalindskud	0	0	0	0	100.000	100.000
Uudnyttede kreditter	7.895.554	0	0	0	0	7.895.554
Garantier	3.884.196	0	0	0	0	3.884.196
Ikke-afledte finansielle forpligtelser i alt	27.699.048	204.152	177.317	239.475	848.250	29.168.242
Aktiver der indgår i styringen af likviditetsrisikoen	657.845	3.450.730	2.144.087	1.666.048	10.742.583	18.661.293

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.4 LIKVIDITETSRIKISO, FORTSAT

Løbetidsfordelingen er baseret på den kontraktlige løbetid for de enkelte forpligtelser og aktiver, hvorimod bankens likviditetsstyring er baseret på den forventede likviditetsudvikling og sikringen af, at banken til stadighed har en komfortabel likviditetsreserve til at dække likviditetsbehovet i en eventuel stresssituation.

Aktiver, der indgår i styringen af likviditetsrisikoen, omfatter:

- Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker.
- Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker.
- Udlån.
- Obligationer.
- Aktier, handelsbeholdningen.

I dag-til-dag styringen af likviditeten indgår lines i andre kreditinstitutter.

Note (1.000 kr.)

Afledte finansielle forpligtelser, handelsbeholdning

Løbetidsfordeling af afledte finansielle forpligtelser:

	Anfordring	0-3 mdr.	3-12 mdr.	1-5 år	Over 5 år	I alt
2018						
<i>Valutaterminsforretninger:</i>						
– Udbetaling	0	1.944.946	1.727.164	0	0	3.672.110
– Indbetaling	0	1.945.099	1.725.250	0	0	3.670.349
<i>Rentekontrakter:</i>						
– Udbetaling	0	756.912	0	0	0	756.912
– Indbetaling	0	802.014	0	0	0	802.014
Udbetaling i alt	0	2.701.858	1.727.164	0	0	4.429.022
Indbetaling i alt	0	2.747.113	1.725.250	0	0	4.472.363
2017						
<i>Valutaterminsforretninger:</i>						
– Udbetaling	0	3.041.293	790.946	0	0	3.832.239
– Indbetaling	0	3.041.305	791.115	0	0	3.832.420
<i>Rentekontrakter:</i>						
– Udbetaling	0	738.464	0	0	0	738.464
– Indbetaling	0	705.562	0	0	0	705.562
Udbetaling i alt	0	3.779.757	790.946	0	0	4.570.703
Indbetaling i alt	0	3.746.867	791.115	0	0	4.537.982

Terminsforretningerne afregnes ved levering af det underliggende aktiv.

For terminsforretninger er medtaget de aftalte pengestrømme fra alle terminsforretninger, uanset om dagsværdien på balancedagen er negativ eller positiv.

Noter – Risikostyring

Note (1.000 kr.)

2 RISIKOSTYRING, FORTSAT

2.4 LIKVIDITETSRISIKO, FORTSAT

Garantier

Udstedte garantier vil, i det omfang garantierne aktualiseres, betyde et træk på bankens likviditet. Pr. 31. december 2018 udgør garantier 4.109.094 t.kr. (2017: 3.884.196 t.kr.) jf. note 44. Garantier, der aktualiseres, skal honoreres på anfordring.

Uudnyttede kredittilsagn

I det omfang kunderne udnytter endnu ikke uudnyttede tilsagn om kredit, vil der ske et træk på bankens likviditet. Uudnyttede kreditter udgør 7.932.479 t.kr. (2017: 7.895.554 t.kr.) jf. note 44. De uudnyttede kreditter vil kunne udnyttes på anfordringsvilkår.

Eventuelt kommende regler for den langsigtede likviditet

Det langsigtede likviditetsmål Net Stable Funding Ration (NSFR) skal sikre en hensigtsmæssig finansieringsstruktur, og følger af Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 (CRR) og implementerer Basel-komiteens standard fra 2010 (Basel III).

NSFR opgøres efter følgende brøk:

Tilstrækkelig beholdning af stabil funding

Krævet beholdning af stabil funding

Der er indtil videre alene tale om en indberetning. I 2018 er der opnået enighed i dialog-forhandlinger i EU. De endelige tekster udestår dog fortsat.

Fundingen af Lån & Spar er baseret på indlån fra kunder. En meget stor del af indlånet kommer fra privatkunder, som har Lån & Spar som deres primære bankforbindelse. Indlån fra kunder er almindeligvis på anfordringsvilkår, og den kontraktuelle løbetid på bankens funding er derfor kort. Trods den korte kontraktuelle løbetid vurderes indlånet at være en ganske stabil fundingkilde på kort og lang sigt. Det skyldes spredningen af indlånet på mange kunder, og at hovedparten af indlånet vil være dækket af indskydergarantiordningen i tilfælde af bankens konkurs. Hvis der indføres krav til størrelsen af NSFR, vil det sandsynligvis betyde, at den kontraktuelle løbetid på fundingen skal øges.

Noter – Kapitalstyring og solvensprocent

Note (1.000 kr.)

3 KAPITALSTYRING

Bankens mål for kapitalstyring er at:

- Overholde krav til kapital fastsat i Lov om finansiel virksomhed samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 575/2013 og direktiv 2013/36/EU af 26. juni 2013 (CRR/CRD IV).
- Sikre bankens evne til at fortsætte som selvstændig bank.
- Opretholde en passende kapital til organisk og strategisk vækst.

Banken har i året opfyldt alle lovgivningsmæssigt pålagte krav til bankens kapital.

Styringen af kapitalen er baseret på de opgørelsesmetoder og nøgletal, som er udviklet af Basel-komiteen (Basel III) og indarbejdet i EU's forordning om kapitaldækning, som trådte i kraft 1. januar 2014. EU forordningen har direkte retsvirkning i Danmark.

Ledelsen overvåger løbende bankens kapitalforhold. Opgørelsen af bankens kapital, risikoeksponering og nøgletal for kapital indberettes til Finanstilsynet og European Banking Authority (EBA) i overensstemmelse med de regler, som er fastsat herfor.

Kapitalkrav

CRR/CRD IV stiller krav om, at bankens kapitalgrundlag mindst udgør 8 % af risikoeksponeringen (8 %-kravet) og minimum udgør 5 mio. euro. Af kapitalkravet på de 8 % skal minimum 4,5 % være egentlig kernekapital. Den hybride kernekapital kan maksimalt udgøre 1,5 % og den supplerende kapital maksimalt 2 %. I det omfang den supplerende kapital er under 2 %, kan den hybride kernekapital være tilsvarende større. Det er endvidere et krav, at der er tilstrækkelig kapital til at overholde bankens individuelle solvensbehov. Det individuelle solvensbehov er et mål for den nødvendige kapital til at dække bankens risici i forhold til størrelsen, typen og fordelingen af bankens aktiver m.v. Tillægget til 8 %-kravet, som følge af det individuelle solvensbehov, skal dækkes af kapital af samme kvalitet, som gælder for 8 %-kravet.

I perioden 2016-2019 indføres der en kapitalbevaringsbuffer på 2,5 %. Hvis der ikke er tilstrækkelig med kapital til at dække bufferen, begrænses banken i at betale udbytte, bonus m.v. Over perioden 2015-2019 indføres en virksomhedsspecifik kontracyklisk kapitalbuffer på op til 2,5 %. Bufferen sættes i kraft i perioder med overnormal udlånsvækst og fastlægges for danske eksponeringer af Erhvervsministeriet. Kapitalbevaringsbufferen og den virksomhedsspecifikke kontracykliske kapitalbuffer skal dækkes af egentlig kernekapital. Der er også krav om en G-SIFI-buffer og en systemisk buffer, som imidlertid ikke er relevante for Lån & Spar. De fire buffere udgør tilsammen det kombinerede kapitalbufferkrav.

Noter – Kapitalstyring og solvensprocent

Note (1.000 kr.)

3 KAPITALSTYRING, FORTSAT

Lån & Spar er godkendt til at anvende den avancerede IRB-metode til opgørelse af kreditrisiko. Kreditinstituttet med IRB godkendelse var til udgangen af 2017 underlagt overgangsbestemmelser, der betød, at kapitalen ikke måtte komme under 80 % af kapitalkravet opgjort efter de kapitaldækningsregler, der var gældende før 1. januar 2007 (den nødvendige solvens).

Kapitaldækningsreglerne giver mulighed for en gradvis indfasning, hvor Finanstilsynet er bemyndiget til at fastsætte de nærmere regler for danske pengeinstitutter. For Lån & Spar betød overgangsreglerne primært, at en andel af et fradrag i den egentlige kernekapital delvist blev foretaget i den supplerende kapital frem til udgangen af 2017.

Som omtalt i note 1 om anvendt regnskabspraksis blev reglerne for regnskabsmæssige nedskrivninger på udlån pr. 1. januar 2018 ændret, så nedskrivningerne herefter baseres på et forventet tab. Korrigeret for skatteeffekten betød denne ændring i regnskabspraksis en reduktion i egenkapitalen, der blev opgjort til 18,8 mio. kr. For de eksponeringer, som er omfattet af IRB metoden, blev der allerede før ændringen foretaget et fradrag i kapitalgrundlaget for det forventede tab efter kapitaldækningsreglerne. Effekten på kapitalgrundlaget er derfor mindre, og udgjorde 13,3 mio. kr. For de eksponeringer, som er omfattet af standardmetoden, er der indført en frivillig 5-årig overgangsordning. Lån & Spar gør ikke brug af overgangsordningen.

Kommende regler

Fra 2019 indføres et regulatorisk krav til størrelsen af bankens nedskrivningseggede passiver (NEP-krav), jf. Lov om finansiel virksomhed §§ 266-270, som omfatter principperne for bankens afviklingsplaner og krav til nedskrivningseggede passiver. Finanstilsynet har meddelt, at bankens fuldt indfasede NEP-tillæg udgør 3,9 % af risikoeksponeringen. NEP-tillægget ændres årligt og vil blandt andet blive øget, hvis bankens balance i to på hinanden følgende regnskabsår overstiger EUR 3 mia. I det omfang NEP-tillægget ikke finansieres ved udstedelse af såkaldte senior non-preferred-instrumenter, vil NEP-tillægget skulle dækkes af kapitalgrundlaget. NEP-kravet indføres i perioden 2019-2023. Indfasningsperioden betyder, at tillægget i 2019 vil udgøre 0,3 procentpoint.

Basel-komiteén kom i december 2017 til enighed om et revideret regelsæt for beregning af risikoeksponeringen. Dette regelsæt betegnes – sammen med tidligere udmeldte ændringer til beregning af risikoeksponeringen for markedsrisiko – Basel IV. Med Basel IV ændres beregningen af risikoeksponeringen for alle risikotyper under både standardmetoden og IRB-metoden. Der indføres som noget nyt minimumsværdier for PD og LGD under IRB-metoden, og der indføres et nyt minimumskrav for risikoeksponeringen under IRB-metoden (gulvkrav). Fuldt indfaset udgør gulvkravet 72,5 % af risikoeksponeringen opgjort efter de nye regler for standardmetoden. Samlet vil disse ændringer betyde en stigning i risikoeksponeringen. Basel-komiteén har fastsat indfasningen af reglerne til perioden 2022-2029. Regelsættet skal implementeres i EU-lovgivningen for at få retsvirkning i Europa.

Note (1.000 kr.)

Kapitalen

Til bankens egentlige kernekapital medregnes aktiekapital, værdireguleringer, andre reserver, overført resultat og foreslået udbytte. Heri foretages en række fradrag. Til bankens kapitalgrundlag medregnes endvidere supplerende kapital i form af efterstillede kapitalindskud.

Risikoeksponering

Den samlede risikoeksponering opgøres ved, at eksponeringerne (aktiver, udstedte garantier og kredittilsagn) vægtes. Vægtene for detaileksponeringer i Danmark er baseret på egne estimerede risikovægte, mens øvrige eksponeringer vægtes efter standardvægte, som afhænger af de enkelte eksponeringers art og modpart. Ved opgørelsen af risikoeksponeringen tages højde for sikkerhedsstillelser.

Gearing

Som supplement til de meget komplicerede kapitaldækningsregler er der i CRR/CRD IV fastsat beregningsprincipper for en mere simpel opgørelse af gearingen, hvor kernekapitalen sættes i forhold til en uvægtet eksponeringsværdi. Foreløbigt er der ikke fastsat en grænse for gearingen.

Noter – Kapitalstyring og solvensprocent

Note (1.000 kr.)

3 KAPITALSTYRING, FORTSAT

Kapitalopgørelse pr. 31. december 2018

Nedenstående oversigt er en opsummering af bankens kapital, risikoeksponering og nøgletal for kapitaldækning pr. 31. december 2018:

	2018	2017
Egenkapital	1.780.774	1.345.555
Egentlig kernekapital før fradrag	1.780.774	1.345.555
Foreslået udbytte	-34.722	-27.100
Immaterielle aktiver	-67.549	-55.397
Udskudte skatteforpligtelser vedrørende immaterielle aktiver	13.033	10.307
Forskellen mellem forventet tab efter IRB-metoden og regnskabsmæssige værdireguleringer	-14.695	-22.996
Værdireguleringer som følge af forsigtig værdiansættelse	-2.403	-2.628
Ramme for køb af egne kapitalandele	-7.261	-8.428
Overgangsjusteringer	0	2.300
Egentlig kernekapital	1.667.177	1.241.613
Kernekapital	1.667.177	1.241.613
Supplerende kapital	100.000	100.000
Kapitalgrundlag før fradrag	1.767.177	1.341.613
Overgangsjusteringer	0	-2.300
Kapitalgrundlag	1.767.177	1.339.313
Kreditrisiko	6.583.583	6.618.025
Markedsrisiko	766.640	554.356
Operationel risiko	1.393.101	1.311.791
Samlet risikoeksponering	8.743.324	8.484.172
Egentlig kernekapitalprocent	19,1 %	14,6 %
Kernekapitalprocent	19,1 %	14,6 %
Kapitalprocent	20,2 %	15,8 %
Kombinerede kapitalbufferkrav	2,3 %	1,7 %

Note (1.000 kr.)

Faldet i risikoeksponeringen fra kreditrisiko skyldes primært forbedringer i sammensætningen af bankens kundeportefølje. Risikoeksponeringen fra markedsrisiko er steget som følge af en højere risiko fra beholdningen af aktier og obligationer samt en øget valutarisiko.

Det kombinerede kapitalbufferkrav udgøres aktuelt af kapitalbevaringsbufferen, der pr. 31. december 2018 er 1,9 % (2017: 1,3 %) samt den kontracykliske kapitalbuffer, der pr. 31. december 2018 er opgjort til 0,4 % (2017: 0,4 %).

En beregning af kapitaldækningen, efter fuld indfasning af reglerne fra CRR/CRD IV, viste 31. december 2017 en egentlig kernekapitalprocent og en kernekapitalprocent på 14,6 % samt en samlet kapitalprocent på 15,8 %. I 2018 har banken ikke anvendt nogen overgangsregler fra CRR/CRD IV, hvorfor den egentlige kernekapitalprocent, kernekapitalprocenten og kapitalprocenten er uændrede i forhold til tabellen herover.

I forhold til overgangsbestemmelserne for banker med IRB godkendelse udgjorde den overskydende kapital ved udgangen af 2017 387,2 mio. kr., hvilket svarede til 4,6 % af risikoeksponeringen. Overgangsbestemmelsen blev ophævet med udgangen af 2017.

Gearingsgraden

Gearingsgraden pr. 31. december 2018 er beregnet til 6,6 % (2017: 5,5 %).

For oplysningsforpligtelsen vedrørende risikostyring, kapital og gearing som følge af CRR, henvises til lsb.dk/risikorapport_2018.

Noter – Resultatopgørelse

Note (1.000 kr.)	2018	2017
4 RENTEINDTÆGTER		
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	-21.771	-18.420
Udlån og andre tilgodehavender	529.391	522.871
Obligationer	32.557	31.315
Valuta-, rente-, aktie- og andre kontrakter, i alt	359	1.237
- Valutakontrakter	212	1.322
- Rentekontrakter	147	-85
Øvrige renteindtægter	-25	-152
I alt	540.511	536.851
5 RENTEUDGIFTER		
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	754	424
Indlån og anden gæld	131.567	121.105
Efterstillede kapitalindskud	8.307	6.650
I alt	140.628	128.179
6 UDBYTTTE AF AKTIER M.V.		
Udbytte	2.334	2.618
I alt	2.334	2.618
7 GEBYRER OG PROVISIONSINDTÆGTER		
Værdipapirhandel og depoter	117.519	134.624
Betalingsformidling	55.728	50.571
Lånesagsgebyrer	48.400	44.219
Garantiprovision	3.875	3.723
Øvrige gebyrer og provisionsindtægter	201.796	177.227
I alt	427.318	410.364
8 AFGIVNE GEBYRER OG PROVISIONSUDGIFTER		
Værdipapirhandel og depoter	14.916	26.220
Betalingsformidling	7.942	9.828
Lånesagsgebyrer	24.453	22.054
Øvrige gebyrer og provisionsudgifter	3.877	3.784
I alt	51.188	61.886

Note (1.000 kr.)	2018	2017
9 KURSREGULERINGER		
Obligationer	-16.774	-9.134
Aktier	7.656	17.012
Valuta	12.740	9.391
Valuta-, rente-, aktie- og andre kontrakter, i alt	2.116	4.633
I alt	5.738	21.902
10 ANDRE DRIFTSINDTÆGTER		
Udlejning af lokaler	1.176	1.233
Udlejning af medarbejdere	462	547
Øvrige driftsindtægter	764	771
I alt	2.402	2.551
11 UDGIFTER TIL PERSONALE OG ADMINISTRATION		
<i>Personaleudgifter</i>		
Lønninger	220.284	209.291
Pensioner	26.660	24.641
Lønsumsafgift	35.241	31.937
Social sikring	3.755	3.041
I alt	285.940	268.910
<i>Øvrige administrationsudgifter</i>		
Kontorartikler m.v.	3.006	2.207
Porto og fragt	3.978	3.704
It-udgifter	176.136	165.733
Undervisning	5.081	5.039
Reklameudgifter	14.020	13.055
Øvrige administrationsudgifter	77.352	73.227
I alt	279.573	262.965
Udgifter til personale og administration i alt	565.513	531.875
Antal beskæftigede		
Det gennemsnitlige antal heltidsbeskæftigede	418	394

Noter – Resultatopgørelse

Note (1.000 kr.)	2018	2017
12 AF- OG NEDSKRIVNINGER PÅ IMMATERIELLE OG MATERIELLE AKTIVER		
Afskrivninger på kunderelationer	591	605
Afskrivninger på egenudviklet software	15.560	14.235
Afskrivninger på domicilejendomme	496	442
Nedskrivninger på domicilejendomme	2.161	0
Tilbageførte nedskrivninger på domicilejendomme	-22	-824
Afskrivninger på øvrige materielle aktiver	9.100	10.656
I alt	27.886	25.114
13 ANDRE DRIFTSUDGIFTER		
Udgifter til Afviklingsformuen	576	687
I alt	576	687
14 NEDSKRIVNINGER PÅ UDLÅN OG TILGODEHAVENDER M.V.		
Nedskrivninger/hensættelser i året	64.980	56.217
Tilbageførsel af nedskrivninger/hensættelser	-65.996	-76.086
Realiserede tab, tidligere nedskrevet/hensat	25.730	41.596
Realiserede tab, ikke tidligere nedskrevet/hensat	1.252	1.571
Indgået på tidligere afskrevne fordringer	-4.183	-4.649
I alt	21.783	18.649

Note (1.000 kr.)	2018	2017
15 SKAT		
Aktuel skat af årets resultat	34.139	42.373
Udskudt skat af årets resultat	1.147	2.551
Skat af årets resultat	35.286	44.924
Reguleringer vedrørende tidligere år	605	-185
Skat i resultatopgørelsen	35.891	44.739
Aktuarmæssige gevinster og tab	754	-207
Opskrivning af domicilejendomme	42	1.339
Valutakursregulering af udenlandske enheder	2.509	1.368
Reguleringer vedrørende tidligere år	189	-150
Skat af anden totalindkomst	3.494	2.350
<i>Opgørelse af effektiv skatteprocent:</i>		
Selskabsskatteprocent	22,0 %	22,0 %
Ikke-skattepligtig indkomst / ikke-fradragsberettigede omkostninger	-1,8 %	-1,0 %
Reguleringer vedrørende tidligere år	0,3 %	-0,1 %
Kursregulering af regnskabsmæssigt resultat	-0,2 %	-0,1 %
Effektiv skatteprocent	20,3 %	20,8 %
16 ÅRETS RESULTAT PR. AKTIE		
Årets resultat (tusinde kr.)	140.487	170.249
Gennemsnitligt antal aktier (tusinde stk.)	2.735	2.699
Årets resultat pr. aktie	51,4	63,1

Gennemsnitligt antal aktier er justeret som følge af kapitaludvidelsen i 2018.

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)	2018	2017
17 KASSEBEHOLDNING OG ANFORDRINGSTILGODEHAVENDER HOS CENTRALBANKER		
Kassebeholdning	72.407	74.382
Anfordringstilgodehavender hos centralbanker	294.706	272.453
I alt	367.113	346.835
Anfordringstilgodehavender hos centralbanker indgår i bonitetsklasse 3 og i nedskrivningsberegningen i stadie 1.		
18 TILGODEHAVENDER HOS KREDITINSTITUTTER OG CENTRALBANKER		
Tilgodehavender hos centralbanker	5.027.353	3.061.000
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	154.635	250.859
I alt	5.181.988	3.311.859
<i>Fordeling efter restløbetid:</i>		
Anfordringstilgodehavender	154.589	250.859
Til og med 3 måneder	5.027.399	3.061.000
I alt	5.181.988	3.311.859
Tilgodehavende hos kreditinstitutter og centralbanker indgår i bonitetsklasse 3 og i nedskrivningsberegningen i stadie 1.		
19 UDLÅN OG ANDRE TILGODEHAVENDER TIL AMORTISERET KOSTPRIS		
Detail, Danmark	10.261.769	9.634.294
Detail, Sverige	1.959.252	1.872.535
Erhverv	1.138.358	1.151.500
Institut	27.004	8.231
I alt	13.386.383	12.666.560
<i>Fordeling efter restløbetid:</i>		
Anfordringstilgodehavender	60.890	60.151
Til og med 3 måneder	345.146	389.726
Over 3 måneder og til og med 1 år	841.644	851.051
Over 1 år og til og med 5 år	1.357.618	1.378.078
Over 5 år	10.781.085	9.987.554
I alt	13.386.383	12.666.560

Note (1.000 kr.)	2018	2017
<i>Udlån og andre tilgodehavender og garantier fordelt på sektorer og brancher:</i>		
Offentlige myndigheder	0,0 %	0,0 %
Erhverv, herunder		
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	0,0 %	0,0 %
Industri- og råstofudvinding	0,0 %	0,0 %
Energiforsyning	0,0 %	0,0 %
Bygge og anlæg	0,0 %	0,0 %
Handel	0,0 %	0,0 %
Transport, hoteller og restauration	0,0 %	0,0 %
Information og kommunikation	0,0 %	0,0 %
Finansiering og forsikring	2,0 %	1,7 %
Fast ejendom	0,5 %	0,4 %
Øvrige erhverv	5,4 %	5,0 %
Erhverv i alt	7,9 %	7,1 %
Private	92,1 %	92,9 %
I alt	100,0 %	100,0 %

Detail, Danmark fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen	2018			I alt	2017 I alt
	Risikoklasse:	Stadie 1	Stadie 2		
Misligholdte engagementer	2.983	15.125	33.401	51.509	57.444
1	10.805	60.270	0	71.075	68.252
2	100.473	288.597	0	389.070	434.235
3	200.705	243.539	0	444.244	450.494
4	1.027.127	163.139	0	1.190.266	1.134.322
5	1.275.531	32.448	0	1.307.979	1.237.402
6	1.587.293	4.828	0	1.592.121	1.529.433
7	1.803.439	1.222	0	1.804.661	1.632.549
8	1.474.896	1.445	0	1.476.341	1.391.963
9	1.272.176	12	0	1.272.188	1.090.735
10	662.312	3	0	662.315	607.465
I alt	9.417.740	810.628	33.401	10.261.769	9.634.294

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)

19 UDLÅN OG ANDRE TILGODEHAVENDER TIL AMORTISERET KOSTPRIS, FORTSAT

Detail, Sverige fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen	2018				2017 I alt
	Risikoklasse:	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3	
Misligholdte engagementer	0	3.729	4.135	7.864	2.930
1	6.283	37.468	0	43.751	36.419
2	28.755	100.800	0	129.555	135.487
3	77.529	217.655	0	295.184	324.308
4	246.769	265.252	0	512.021	504.272
5	252.855	121.756	0	374.611	354.411
6	379.533	36.221	0	415.754	338.759
7	128.857	11.442	0	140.299	125.788
8	35.358	1.339	0	36.697	46.002
9	3.516	0	0	3.516	4.159
10	0	0	0	0	0
I alt	1.159.455	795.662	4.135	1.959.252	1.872.535

Erhverv fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen	2018				2017 I alt
	Risikoklasse:	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3	
1 (Misligholdte engagementer)	264	35	11.046	11.345	13.398
2c	8.777	16.768	0	25.545	24.300
2b	282.373	225.736	0	508.109	455.100
2a	285.609	162.189	0	447.798	486.738
3	143.313	2.248	0	145.561	171.964
I alt	720.336	406.976	11.046	1.138.358	1.151.500

Institut fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen	2018				2017 I alt
	Risikoklasse:	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3	
1 (Misligholdte engagementer)	0	0	0	0	0
2c	0	0	0	0	0
2b	0	0	0	0	0
2a	0	0	0	0	0
3	27.004	0	0	27.004	8.231
I alt	27.004	0	0	27.004	8.231

Note (1.000 kr.)

2018

2017

20 OBLIGATIONER TIL DAGSVÆRDI

Statsobligationer	11.120	4.640
Realkreditobligationer	2.189.369	2.312.552
Øvrige obligationer	4	416
I alt	2.200.493	2.317.608

21 AKTIER M.V.

Handelsbeholdning	48.419	18.431
Uden for handelsbeholdning	109.191	105.049
I alt	157.610	123.480

22 KAPITALANDELE I TILKNYTTETE OG ASSOCIEREDE VIRKSOMHEDER

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder omfatter:

	Hjemsted	Aktivitet	Ejerandel %	Egenkapital	Resultat
2018					
Invest Administration A/S	København	Investeringsforvaltningsselskab	100	14.011	5.649
2017					
Invest Administration A/S	København	Investeringsforvaltningsselskab	100	15.363	7.092

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)

23 IMMATERIELLE AKTIVER

	Goodwill	Kunde- relationer	Afståelses- rettigheder	Egen- udviklet software	Imma- terielle aktiver i alt
2018					
Kostpris, 1. januar	13.929	4.494	2.854	95.163	116.440
Tilgang	0	0	0	28.889	28.889
Valutakursregulering	0	-60	0	-1.690	-1.750
Kostpris, 31. december	13.929	4.434	2.854	122.362	143.579
Af- og nedskrivninger, 1. januar	0	3.247	2.854	54.942	61.043
Årets afskrivninger	0	591	0	15.560	16.151
Valutakursregulering	0	-31	0	-1.133	-1.164
Af- og nedskrivninger, 31. december	0	3.807	2.854	69.369	76.030
Regnskabsmæssig værdi, 31. december	13.929	627	0	52.993	67.549
2017					
Kostpris, 1. januar	13.929	4.537	2.854	125.441	146.761
Tilgang	0	0	0	16.110	16.110
Afgang	0	0	0	-45.202	-45.202
Valutakursregulering	0	-43	0	-1.186	-1.229
Kostpris, 31. december	13.929	4.494	2.854	95.163	116.440
Af- og nedskrivninger, 1. januar	0	2.659	2.854	86.610	92.123
Årets afskrivninger	0	605	0	14.235	14.840
Tilbageførte af- og nedskrivninger	0	0	0	-45.112	-45.112
Valutakursregulering	0	-17	0	-791	-808
Af- og nedskrivninger, 31. december	0	3.247	2.854	54.942	61.043
Regnskabsmæssig værdi, 31. december	13.929	1.247	0	40.221	55.397

Note (1.000 kr.)

Goodwill testes for værdiforringelse mindst en gang årligt. De i 2018 foretagne nedskrivningstests har ikke givet anledning til nedskrivning af goodwill.

Nedskrivningstest af goodwill i Gudme Raaschou Kapitalforvaltning, 6.235 t.kr.:

Goodwill er fordelt på den pengestrømsgenererende enhed Gudme Raaschou Kapitalforvaltning.

Nedskrivningstesten sammenholder den regnskabsmæssige værdi med den estimerede nutidsværdi af forventede fremtidige pengestrømme ifølge budget. De væsentligste parametre for estimering af fremtidige pengestrømme er udviklingen i asset under management og udgifter til personale i en 5-årig budgetperiode.

De estimerede pengestrømme tilbagediskonteres med en diskonteringsssats på 8,33 % (2017: 8,36 %) og et årligt vækstskøn efter budgetperioden på 1,25 % (2017: 1,25 %) fastsat på baggrund af forventning til BNP-vækst.

Nedskrivningstest af goodwill i Invest Administration A/S, 7.694 t.kr.:

Goodwill er fordelt på den pengestrømsgenererende enhed Invest Administration A/S.

Goodwill er opgjort i forbindelse med købet af aktiekapitalen i Invest Administration A/S i 2006.

Nedskrivningstesten sammenholder den regnskabsmæssige værdi med den estimerede nutidsværdi af forventede fremtidige pengestrømme ifølge budget. Forventede fremtidige pengestrømme omfatter pengestrømme i selskabet og pengestrømme i banken relateret til investeringen.

De estimerede pengestrømme tilbagediskonteres med en diskonteringsssats på 10,78 % (2017: 10,59 %) og et årligt vækstskøn efter budgetperioden på 1,25 % (2017: 1,25 %) fastsat på baggrund af forventning til BNP-vækst.

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)	2018	2017
24 DOMICILEJENDOMME		
Omvurderet værdi, 1. januar	136.040	129.943
Afskrivninger	-496	-442
Værdiændringer, indregnet i anden totalindkomst	289	5.715
Værdiændringer, indregnet i resultatopgørelse	-2.139	824
Omvurderet værdi, 31. december	133.694	136.040
<p>Omvurdering af domicilejendomme, herunder restværdi, foretages med en hyppighed, der sikrer, at den regnskabsmæssige værdi ikke afviger væsentligt fra dagsværdien. Fastsættelse af dagsværdien baseres på afkastmetoden og opgøres med assistance fra eksterne eksperter. Der er senest foretaget omvurdering i 4. kvartal 2018, hvor der er anvendt forrentningskrav på 4,75 % - 7,50 %.</p>		
	2018	2017
25 ØVRIGE MATERIELLE AKTIVER		
Kostpris, 1. januar	62.685	147.300
Tilgang	12.024	4.962
Afgang	-10.268	-89.528
Valutakursregulering	-70	-49
Kostpris, 31. december	64.371	62.685
Af- og nedskrivninger, 1. januar	45.247	123.982
Årets afskrivninger	9.100	10.656
Tilbageførte af- og nedskrivninger	-10.106	-89.373
Valutakursregulering	-29	-18
Af- og nedskrivninger, 31. december	44.212	45.247
Regnskabsmæssig værdi, 31. december	20.159	17.438
26 ANDRE AKTIVER		
Afledte finansielle instrumenter	11.766	39.092
Andre finansielle aktiver	28.099	30.709
Forudbetalt nettoløn	10.059	9.472
Øvrige andre aktiver	121.686	105.087
I alt	171.610	184.360

Note (1.000 kr.)	2018	2017
27 GÆLD TIL KREDITINSTITUTTER OG CENTRALBANKER		
Gæld til kreditinstitutter	28.966	96.268
I alt	28.966	96.268
<i>Fordelt efter restløbetid:</i>		
Anfordring	28.966	64.868
Til og med 3 måneder	0	31.400
I alt	28.966	96.268
28 INDLÅN OG ANDEN GÆLD		
Anfordring	17.979.971	15.854.430
Tidsindskud	307.895	357.915
Særlige indlånsformer	976.342	976.600
I alt	19.264.208	17.188.945
<i>Fordelt efter restløbetid:</i>		
Anfordring	17.979.971	15.854.430
Til og med 3 måneder	26.200	169.473
Over 3 måneder og til og med 1 år	172.843	177.317
Over 1 år og til og med 5 år	263.294	239.475
Over 5 år	821.900	748.250
I alt	19.264.208	17.188.945
29 ANDRE PASSIVER		
Afledte finansielle instrumenter	32.653	11.495
Andre finansielle forpligtelser	8.580	3.279
Forskellige kreditorer	304.533	357.865
Personalerelateret	49.360	52.462
Øvrige andre passiver	136.482	34.131
I alt	531.608	459.232

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)

30 HENSÆTTELSER TIL PENSIONER OG LIGNENDE FORPLIGTELSE

Bankens medarbejdere er omfattet af bidragsbaserede pensionsordninger, hvor banken betaler et løbende bidrag til uafhængige pensionselskaber.

Banken har afgivet et ydelsesbaseret pensionstilsagn over for en tidligere adm. direktør. Dette indebærer, at banken er forpligtet til at betale en bestemt årlig ydelse som pension. Banken bærer derfor - i modsætning til de bidragsbaserede ordninger - risikoen med hensyn til den fremtidige udvikling i rente, inflation, dødelighed m.v.

	2018	2017
Udgifter til bidragsbaserede pensionsordninger	26.191	24.133
<i>Indregnede omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser:</i>		
Netto renteudgifter	469	508
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser indregnet i resultatopgørelsen	469	508
Indregnede aktuarmæssige gevinster og tab for året	-3.425	944
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser indregnet i anden totalindkomst	-3.425	944
Omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsforpligtelser i alt	-2.956	1.452
<i>Indregnede pensionsforpligtelser:</i>		
Nutidsværdi af afdækkede pensionsforpligtelser	23.354	31.431
Dagsværdi af pensionsordningernes aktiver	-15.511	-20.582
Underdækning af afdækkede pensionsydelse	7.843	10.849
<i>Indregnet i balancen:</i>		
Pensionsforpligtelser indregnet under hensættelser til pensionsordninger og lignende forpligtelser	7.843	10.849
I alt	7.843	10.849
<i>Aktuarmæssige forudsætninger:</i>		
Diskonteringsfaktor	1,70 %	1,55 %
Forventet afkast af pensionsordningernes aktiver	1,70 %	1,55 %
Pensionsreguleringssats	2,00 %	2,00 %

Note (1.000 kr.)

31 UDSKUDET SKAT

	2018	2017
Hensættelser til udskudt skat, 1. januar	9.892	6.210
Udskudt skat af årets resultat	1.147	2.551
Reguleringer vedrørende tidligere år	-18	0
Udskudt skat af egenkapitalbevægelser	796	1.131
Udskudt skat, 31. december	11.817	9.892

Indregnet i balancen:

Hensættelser til udskudt skat	11.817	9.892
I alt	11.817	9.892

Fordeling af udskudte skatteaktiver og -forpligtelser på balanceposter:

Udlån	-4.633	-3.443
Immaterielle aktiver	13.033	10.307
Domicilejendomme	7.954	8.492
Øvrige materielle aktiver	-2.812	-3.077
Hensatte forpligtelser	-1.725	-2.387
Udskudt skat, 31. december	11.817	9.892

32 HENSÆTTELSER TIL TAB PÅ GARANTIER

Hensættelser til tab på garantier, 1. januar	432	56
Ændring i anvendt regnskabspraksis, 1. januar	5.537	0
Tilgang	1.641	563
Afgang	-3.555	-187
Hensættelser til tab på garantier, 31. december	4.055	432

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)	2018	2017
33 ANDRE HENSATTE FORPLIGTELSE		
<i>Hensættelse til tab på uudnyttede kreditter</i>		
Hensættelse til tab på uudnyttede kreditter, 1. januar	0	0
Ændring i anvendt regnskabspraksis, 1. januar	2.053	0
Tilgang	4.399	0
Afgang	-2.920	0
Kursregulering	-9	0
Andre hensatte forpligtelser, 31. december	3.523	0
34 EFTERSTILLEDE KAPITALINDSKUD		
Ansvarlig lånekapital	100.000	100.000

Efterstillede kapitalindskud er gældsforpligtelser i form af ansvarlig lånekapital, som i tilfælde af bankens likvidation eller konkurs først fyldestgøres efter de almindelige kreditorkrav. Førtidsindfrielse af efterstillet kapitalindskud skal godkendes af Finanstilsynet.

Bankens efterstillede kapitalindskud består af udstedte kapitalbeviser i DKK med en hovedstol på 100.000 t.kr. Lånet er optaget i juni 2018, og har en løbetid på 10 år. Banken har mulighed for at førtidsindfri kapitalbeviserne efter 5 år og efterfølgende ved hver rentetermin. Renten er fast de første 5 år og udgør 3,63 %. Herefter forrentes lånet med en variabel halvårlig kuponrente svarende til CIBOR6-satsen med tillæg af 3,25 procentpoint. Kapitalbeviserne medregnes fuldt ud som supplerende kapital i kapitaldækningsopgørelsen.

Banken førtidsindfrie i december 2018 udstedte kapitalbeviser i DKK med en hovedstol på 100.000 t.kr., der oprindeligt blev udstedt i december 2013, med en løbetid på 10 år. Indfrielsen skete med godkendelse fra Finanstilsynet.

Note (1.000 kr.)	2018	2017
35 AKTIEKAPITAL		
Aktiekapital, 1. januar	271.000	271.000
Kapitaltilførsel ved aktieemission	76.219	0
Aktiekapital, 31. december	347.219	271.000

Aktiekapitalen består af 3.472.187 aktier à 100 kr. (2017: 2.710.000 aktier). Alle aktier er fuldt indbetalt og har samme rettigheder. Aktierne er frit omsættelige, dog kræver overdragelse, der giver ret til at tegne aktier til en erhverver, der har eller ved overdragelsen opnår 15 % eller mere af bankens aktiekapital, bankens samtykke. Lån & Spar køber og sælger egne aktier som led i sin forpligtelse til at stille købs- og salgskurs på Københavns Fondsbørs (Market maker).

Beholdning af egne aktier (stk.)	2018	2017
<i>Beholdning af egne aktier:</i>		
Antal egne aktier, 1. januar	13.565	16.260
Køb i året	21.467	150.675
Salg i året	-17.986	-153.370
Antal egne aktier, 31. december	17.046	13.565

Beholdningen af egne aktier udgjorde 31. december 2018 0,5 % af aktiekapitalen (2017: 0,6 %).

Bestyrelsen er bemyndiget til at lade banken erhverve egne aktier svarende til 10 % af bankens nominelle aktiekapital til gældende børskurs +/- 10 %.

Beholdningen af egne aktier må imidlertid maksimalt udgøre 3 % af den samlede udstedte aktiekapital. Da Lån & Spar agerer som market maker i egne aktier, har banken fået tilladelse fra Finanstilsynet til at indfri eller erhverve egne aktier med henblik på videresalg inden for en nettoramme på 15.000 t.kr.

Noter – Balance

Note (1.000 kr.)

35 AKTIEKAPITAL, FORTSAT

Aktiekapitalen kan efter bestyrelsens nærmere bestemmelse med hensyn til tid og vilkår forhøjes ad én eller flere gange med op til 500 mio. kr. Bemyndigelsen gælder indtil 12. marts 2023, og kan af generalforsamlingen forlænges for én eller flere perioder på indtil 5 år ad gangen. Udvidelsen af aktiekapitalen skal ske med fortegningsret for bankens aktionærer. En sådan udvidelse af kapitalen kan ske til markedskurs eller favørkurs og kan ske ved kontant indbetaling eller på anden måde end ved kontant indbetaling. Efter kapitaludvidelsen i december 2018 resterer 150 mio. kr. af denne bemyndigelse.

Aktiekapitalen kan efter bestyrelsens nærmere bestemmelse med hensyn til tid og vilkår forhøjes ad én eller flere gange med op til 200 mio. kr. Bemyndigelsen gælder indtil 17. marts 2019, og kan af generalforsamlingen forlænges for én eller flere perioder på indtil 5 år ad gangen. Udvidelsen af aktiekapitalen skal ske uden fortegningsret for bankens aktionærer. En sådan udvidelse af kapitalen skal ske til markedskurs eller som vederlag for overtagelse af en bestående virksomhed, en bestemmende kapitalpost i et andet kapitalsselskab eller bestemte formueværdier til en værdi, der modsvarer de udstedte aktiers værdi. Udvidelsen kan endvidere ske ved kontant indbetaling eller på anden måde end ved kontant indbetaling.

Ovennævnte bemyndigelser til at forhøje aktiekapitalen er begrænset til samlet 500 mio. kr.

Frem til den 17. marts 2019 er bestyrelsen herudover bemyndiget til at forhøje bankens aktiekapital uden fortegningsret for bankens hidtidige aktionærer med op til 2,0 mio. kr. til fordel for ansatte i Lån & Spar og dets datterselskaber.

36 VÆRDIREGULERINGER

Opskrivningsshenlæggelser

Opskrivningsshenlæggelser omfatter reserve for opskrivning af domicilejendomme, og er opgjort som foretagne opskrivninger, fratrukket udskudt skat på opskrivningerne. Opskrivningsshenlæggelserne kan ikke udloddes som udbytte.

Valutaomregningsreserve

Valutaomregningsreserve omfatter forskelle i forbindelse med omregning af resultat og nettoinvesteringen i udenlandske enheder fra enhedens funktionelle valuta til danske kroner. Valutaomregningsreserve omfatter desuden valutakursreguleringer af finansielle kontrakter, der indgår i den regnskabsmæssige sikring af udenlandske enheder.

37 ANDRE RESERVER

Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode omfatter reserve for nettoopskrivning af kapitalandele i Invest Administration A/S, jf. note 22.

Noter – Pengestrømsopgørelse

Note (1.000 kr.)

Note (1.000 kr.)	2018	2017
38 ANDRE POSTER UDEN LIKVIDITETSEFFEKT		
Kursregulering af immaterielle og materielle anlægsaktiver	627	452
Resultat af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	-5.649	-7.092
Regulering af pensionsforpligtelse	419	465
Andre reguleringer	-188	56
I alt	-4.791	-6.119
39 ÆNDRING I DRIFTSKAPITAL		
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	-735.825	-1.113.170
Obligationer til dagsværdi	117.115	-581.625
Aktier m.v.	-34.130	-7.449
Øvrige aktiver	19.537	-5.398
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	-67.302	61.836
Indlån og anden gæld	2.075.263	2.044.409
Øvrige forpligtelser	72.099	2.974
I alt	1.446.757	401.577

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

40 BASISINDTJENING

	Basis- indtjening	Udgifter til nødlidende banker	Øvrige poster	Resultat- opgørelsen i alt
2018				
Renteindtægter	540.511	0	0	540.511
Renteudgifter	140.628	0	0	140.628
Netto renteindtægter	399.883	0	0	399.883
Udbytte af aktier m.v.	2.334	0	0	2.334
Gebyrer og provisionsindtægter	427.318	0	0	427.318
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	51.188	0	0	51.188
Netto rente- og gebyrindtægter	778.347	0	0	778.347
Kursreguleringer	12.740	0	-7.002	5.738
Andre driftsindtægter	2.402	0	0	2.402
Udgifter til personale og administration	565.513	0	0	565.513
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	27.886	0	0	27.886
Andre driftsudgifter	0	576	0	576
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender	21.783	0	0	21.783
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	5.649	0	0	5.649
Resultat før skat	183.956	-576	-7.002	176.378

Note (1.000 kr.)

	Basis- indtjening	Udgifter til nødlidende banker	Øvrige poster	Resultat- opgørelsen i alt
2017				
Renteindtægter	536.851	0	0	536.851
Renteudgifter	128.179	0	0	128.179
Netto renteindtægter	408.672	0	0	408.672
Udbytte af aktier m.v.	2.618	0	0	2.618
Gebyrer og provisionsindtægter	410.364	0	0	410.364
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	61.886	0	0	61.886
Netto rente- og gebyrindtægter	759.768	0	0	759.768
Kursreguleringer	9.391	0	12.511	21.902
Andre driftsindtægter	2.551	0	0	2.551
Udgifter til personale og administration	531.875	0	0	531.875
Af- og nedskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	25.114	0	0	25.114
Andre driftsudgifter	0	687	0	687
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender	18.649	0	0	18.649
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	7.092	0	0	7.092
Resultat før skat	203.164	-687	12.511	214.988

Basisindtjeningen opgøres som resultat før skat eksklusiv kursreguleringer af værdipapirer m.v. og udgifter til nødlidende banker.

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)	2018	2017
41 REVISIONSHONORAR		
Honorar for lovpligtig revision af årsregnskabet	568	603
Honorar for andre erklæringsopgaver med sikkerhed	1.244	342
Honorar for andre ydelser	174	0
I alt	1.986	945
Honorar for andre ydelser omfatter aftalte arbejdshandlinger vedrørende compliance og aktuarmæssige opgørelser.		
42 LEDELSENS AFLØNNING M.V.		
Bestyrelsens aflønning		
Vederlaget til bestyrelsen er et fast årligt honorar, som reguleres med DA's årlige lønstigningstakst. For regnskabsåret 2018 vil der blive udbetalt følgende honorarer: formanden 215 t.kr., næstformænd 149 t.kr., formand for revisionsudvalget 149 t.kr., og øvrige bestyrelsesmedlemmer 116 t.kr.		
Anders Bondo Christensen	215	209
Claus Oxfeldt	149	146
Lars Qvistgaard	149	146
Jørn Rise Andersen	116	113
Grete Christensen	116	113
Henrik Horup	116	113
Jens Kragh	116	113
Anne Mette Toftegaard - indtrådt 12. marts 2018	149	0
Lars Wallberg - udtrådt 12. marts 2018	0	146
Helle Bagge Britze - udtrådt 12. marts 2018	0	113
Carsten Mærsk Clausen	116	113
Klaus Jespersen	116	113
Karsten Poul Jørgensen	116	113
Susan Broager Steffensen - indtrådt 12. marts 2018	116	0
I alt	1.590	1.551

Note (1.000 kr.)						
	Løn	Pension	Ikke-monetær ydelser	Fast aflønning i alt	Variabel aflønning	Aflønning i alt
Direktionens aflønning						
Aflønningen af direktionen er baseret på en fast løn. Aflønningen følger i øvrigt bankens generelle lønpolitik. Den generelle lønpolitik er udarbejdet i henhold til bekendtgørelse om lønpolitik samt oplysningsforpligtigelser om aflønning i finansielle virksomheder og finansielle holdingsvirksomheder, og kan læses på hjemmesiden lsb.dk/loenpolitik_2018 .						
Udover medlemmerne af direktionen er der 17 heltidsbeskæftigede (2017: 17 heltidsbeskæftigede), der har væsentlig indflydelse på bankens risikoprofil. Deres samlede vederlag udgør 21.102 t.kr. (2017: 19.310 t.kr.). Af det samlede vederlag udgør 500 t.kr. variabel aflønning m.v.						
2018						
John Christiansen	3.025	425	157	3.607	0	3.607
Jesper Schiøler	2.153	294	142	2.589	0	2.589
I alt	5.178	719	299	6.196	0	6.196
2017						
John Christiansen	2.968	418	125	3.511	0	3.511
Jesper Schiøler	2.112	288	113	2.513	0	2.513
I alt	5.080	706	238	6.024	0	6.024

Direktionens pensions- og fratrædelsesvilkår

Direktionen er omfattet af en bidragsbaseret pensionsordning, hvor banken betaler et pensionsbidrag på 14 % af det pensionsgivende vederlag.

John Christiansen kan fratræde med 6 måneders varsel, mens Jesper Schiøler kan fratræde med 2 måneders varsel. Direktionen skal fratræde senest, når de fylder 70 år. Ved bankens eventuelle opsigelse af John Christiansen skal der gives et varsel på 12 måneder, og han skal ydes en fratrædelsesgodtgørelse på 12 måneders løn. Ved bankens eventuelle opsigelse af Jesper Schiøler skal der gives et varsel på 9 måneder, og han skal ydes en fratrædelsesgodtgørelse på minimum 7 måneders løn.

John Christiansen har accepteret en konkurrenceklausul, så hvis han opsiges sin stilling, kan banken forhindre ham i at arbejde for en konkurrerende virksomhed i 9 måneder efter fratrædelsen. Ønsker banken dette, skal han udbetales et beløb svarende til 18 måneders løn. For Jesper Schiøler er en tilsvarende konkurrenceklausul gældende i 6 måneder efter sin fratrædelse, og compensationen svarer til 12 måneders løn.

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)	2018	2017
42 LEDELSENS AFLØNNING M.V., FORTSAT		
Lån til bestyrelse, direktion og nærtstående parter		
<i>Størrelse af lån, pant, kaution eller garantier samt tilhørende sikkerhedsstillelse:</i>		
Bestyrelse		
Lån, garantier mv.	5.789	4.720
Sikkerhed stillet for ovenstående lån, garantier m.v.	1.347	148
Blanco	4.442	4.572
Direktion		
Lån, garantier mv.	140	60
Sikkerhed stillet for ovenstående lån, garantier m.v.	0	0
Blanco	140	60
Nærtstående parter		
Lån, garantier mv.	650	730
Sikkerhed stillet for ovenstående lån, garantier m.v.	500	323
Blanco	150	407

Ovenstående er opgjort i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed § 78.

Engagementer med direktion og aktionærvælgt bestyrelsesmedlemmer er bevilget på almindelige kundevilkår. Engagementer med medarbejdervælgt bestyrelsesmedlemmer er bevilget på personalevilkår. Den gennemsnitlige rentesats for engagementer med bestyrelsen udgør 5,61 % (2017: 4,83 %), direktionen udgør 17,25 % (2017: 17,70 %) og nærtstående parter 4,45 % (2017: 4,83 %).

Note (1.000 kr.)	2018	2017
Bestyrelsens og direktionens beholdning af aktier (husstanden)		
Anders Bondo Christensen	0	0
Claus Oxfeldt	0	0
Lars Qvistgaard	0	0
Jørn Rise Andersen	0	0
Grete Christensen	0	0
Henrik Horup	0	0
Jens Kragh	0	0
Anne Mette Toftegaard - indtrådt 12. marts 2018	0	-
Lars Wallberg - udtrådt 12. marts 2018	-	0
Helle Bagge Britze - udtrådt 12. marts 2018	-	63
Carsten Mærsk Clausen	1	1
Klaus Jespersen	213	166
Karsten Poul Jørgensen	0	0
Susan Broager Steffensen - indtrådt 12. marts 2018	0	-
John Christiansen	2.410	1.980
Jesper Schiøler	751	600

Den samlede bestyrelsens (inklusive nærtstående) aktiebesiddelse i Lån & Spar Bank A/S udgør 214 stk. a kurs 454, hvilket giver en samlet kursværdi på 97 t.kr. (2017: 111 t.kr.).

Den samlede direktionens (inklusive nærtstående) aktiebesiddelse i Lån & Spar Bank A/S udgør 3.161 stk. a kurs 454, hvilket giver en samlet kursværdi på 1.435 t.kr. (2017: 1.250 t.kr.).

Den samlede aktiebesiddelse i Lån & Spar Bank A/S hos alle personer (inklusive bestyrelse og direktion) omfattet af Værdipapirhandelslovens § 28a udgør 3.375 stk. a kurs 454, hvilket giver en samlet kursværdi på 1.532 t.kr. (2017: 1.361 t.kr.).

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

43 DAGSVÆRDI AF FINANSIELLE INSTRUMENTER

	2018		2017	
	Regnskabs- mæssig værdi	Dags- værdi	Regnskabs- mæssig værdi	Dags- værdi
Kassebeholdning og anfordrings- tilgodehavender hos centralbanker	367.113	367.113	346.835	346.835
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	5.181.988	5.181.988	3.311.859	3.311.859
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	13.386.383	13.386.383	12.666.560	12.666.560
Obligationer, handelsbeholdning	2.200.493	2.200.493	2.317.608	2.317.608
Aktier, handelsbeholdning	48.419	48.419	18.431	18.431
Aktier, uden for handelsbeholdning	109.191	109.191	105.049	105.049
Afledte finansielle instrumenter	11.766	11.766	39.107	39.107
Andre finansielle aktiver	28.099	28.099	30.709	30.709
Finansielle aktiver i alt	21.333.452	21.333.452	18.836.158	18.836.158
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	28.966	28.966	96.268	96.268
Indlån og anden gæld	19.264.208	19.264.208	17.188.945	17.188.945
Afledte finansielle instrumenter	32.653	32.653	11.510	11.510
Andre finansielle forpligtelser	8.580	8.580	3.279	3.279
Efterstillede kapitalindskud	100.000	100.000	100.000	100.000
Finansielle forpligtelser i alt	19.434.407	19.434.407	17.400.002	17.400.002

Note (1.000 kr.)

Finansielle instrumenter måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris.

Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker, udlån, gæld til kreditinstitutter og centralbanker og indlån er i langt overvejende grad variabelt forrentet. Dagsværdien svarer derfor tilnærmelsesvist til den regnskabsmæssige værdi.

For obligationer og aktier i handelsbeholdningen opgøres dagsværdien direkte ud fra officielle markeds-kurser. Aktier uden for handelsbeholdningen omfatter unoterede aktier i forskellige sektorselskaber, hvor dagsværdien fastsættes ud fra mellem aktionærerne aftalte handelskurser. Alternativt anvendes tilgængelige oplysninger om handler eller kapitalværdiberegninger.

Den samlede resultat effekt ved anvendelse af disse metoder er en kursgevinst på 10.787 t.kr. (2017: kursgevinst på 3.988 t.kr.).

44 EVENTUALFORPLIGTELSE

	2018	2017
<i>Garantier</i>		
Finansgarantier	470.235	454.284
Tabsgarantier for realkreditlån	1.957.201	1.590.077
Tinglysnings- og konverteringsgarantier	1.125.163	1.290.445
Øvrige garantier	556.495	549.390
I alt	4.109.094	3.884.196
Detail, Danmark	3.896.695	3.666.456
Erhverv	124.937	116.466
Institut	87.462	101.274
I alt	4.109.094	3.884.196

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

44 EVENTUALFORPLIGTELSER, FORTSAT

Detail, Danmark fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen

Risikoklasse:	2018			I alt	2017 I alt
	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3		
Misligholdte engagementer	1.070	432	2.639	4.141	4.236
1	6.288	5.774	0	12.062	6.491
2	28.464	40.155	0	68.619	60.922
3	42.041	24.726	0	66.767	75.204
4	238.338	25.144	0	263.482	315.075
5	326.158	5.606	0	331.764	344.828
6	449.754	2.897	0	452.651	401.603
7	684.795	238	0	685.033	602.768
8	810.843	0	0	810.843	670.887
9	689.705	0	0	689.705	752.171
10	511.628	0	0	511.628	432.271
I alt	3.789.084	104.972	2.639	3.896.695	3.666.456

Erhverv fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen

Risikoklasse:	2018			I alt	2017 I alt
	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3		
1 (Misligholdte engagementer)	321	0	702	1.023	720
2c	1.169	171	0	1.340	1.620
2b	58.410	13.566	0	71.976	78.558
2a	32.074	5.163	0	37.237	34.878
3	13.361	0	0	13.361	690
I alt	105.335	18.900	702	124.937	116.466

Note (1.000 kr.)

Institut fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen

Risikoklasse:	2018			I alt	2017 I alt
	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3		
1 (Misligholdte engagementer)	0	0	0	0	0
2c	0	0	0	0	0
2b	0	0	0	0	0
2a	0	0	0	0	0
3	87.462	0	0	87.462	101.274
I alt	87.462	0	0	87.462	101.274

	2018	2017
<i>Uudnyttede kredittilsagn</i>		
Detail, Danmark	6.792.482	6.835.331
Detail, Sverige	100.000	112.736
Erhverv	1.038.439	945.297
Institut	1.558	1.690
Stat	0	500
I alt	7.932.479	7.895.554

I det omfang, kunderne udnytter endnu ikke uudnyttede tilsagn om kredit, vil der ske et træk på bankens likviditet. Uudnyttede kreditter vil alle kunne udnyttes på anfordringsvilkår.

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

44 EVENTUALFORPLIGTELSER, FORTSAT

Detail, Danmark fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen

Risikoklasse:	2018				2017 I alt
	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3	I alt	
Misligholdte engagementer	482	770	2.598	3.850	3.586
1	2.358	7.461	0	9.819	7.539
2	4.653	13.688	0	18.341	26.896
3	14.824	17.914	0	32.738	36.482
4	167.318	28.068	0	195.386	196.136
5	387.916	8.950	0	396.866	370.289
6	1.011.601	1.632	0	1.013.233	995.273
7	985.973	484	0	986.457	938.721
8	1.305.208	73	0	1.305.281	1.259.622
9	926.319	428	0	926.747	922.088
10	1.903.699	65	0	1.903.764	2.078.699
I alt	6.710.351	79.533	2.598	6.792.482	6.835.331

Detail, Sverige fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen

Risikoklasse:	2018				2017 I alt
	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3	I alt	
Misligholdte engagementer	0	4	34	38	98
1	20	26	0	46	32
2	0	148	0	148	153
3	19	218	0	237	361
4	62	583	0	645	943
5	366	442	0	808	843
6	986	124	0	1.110	1.226
7	604	38	0	642	990
8	95.516	638	0	96.154	107.903
9	172	0	0	172	187
10	0	0	0	0	0
I alt	97.745	2.221	34	100.000	112.736

Note (1.000 kr.)

Erhverv fordelt på risikoklasse og stadie i nedskrivningsberegningen

Risikoklasse:	2018				2017 I alt
	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3	I alt	
1 (Misligholdte engagementer)	30	18	1.929	1.977	1.245
2c	451	1.742	0	2.193	7.082
2b	86.433	115.522	0	201.955	198.820
2a	313.876	404.959	0	718.835	571.196
3	111.885	1.594	0	113.479	166.954
I alt	512.675	523.835	1.929	1.038.439	945.297

Institut fordelt på risikoklasser og stadie i nedskrivningsberegningen

Risikoklasse:	2018				2017 I alt
	Stadie 1	Stadie 2	Stadie 3	I alt	
1 (Misligholdte engagementer)	0	0	0	0	0
2c	0	0	0	0	0
2b	0	0	0	0	0
2a	0	0	0	0	0
3	1.558	0	0	1.558	1.690
I alt	1.558	0	0	1.558	1.690

Hæftelser som følge af sambeskatning

Lån & Spar er administrationselskab i en sambeskatning, og hæfter derfor fra og med 2013 for indkomstskatter m.v. for de sambeskattede selskaber.

Genbeskatning af udenlandske underskud

Skatteforpligtelsen ved en eventuel genbeskatning af udenlandske underskud udgør 26.299 t.kr. (2017: 26.976 t.kr.).

Modregningsret vedrørende realkreditfinansiering

Formidlingen af realkreditlån for Totalkredit indebærer, at banken påtager sig risikoen for tab for den yderste del af finansieringen. Tabsrisikoen er en kombination af egentlige garantier og en modregningsret, som giver Totalkredit adgang til at modregne konstaterede tab i de fremtidige løbende provisionsindtægter. Banken forventer ikke, at denne modregningsret vil få væsentlig indflydelse på bankens finansielle stilling.

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

45 ANDRE FORPLIGTENDE AFTALER

Forpligtelser ved udtræden af datacentral

Lån & Spar har indgået aftale med datacentralen SDC A/S om it-serviceydelser.

Udtræden af denne aftale inden for aftalens opsigelsesperiode udgør maksimalt op til 427.000 t.kr. (2017: 415.000 t.kr.) svarende til gennemsnitlig månedlig betaling i 48 måneder (2017: 48 måneder), samt andel af datacentralens immaterielle aktiver.

Lejeforpligtelse

Lån & Spar har indgået længerevarende lejekontrakter, hvor årets betalte leje vedrørende disse udgør 16.208 t.kr. (2017: 16.034 t.kr.).

	2018	2017
Lejeforpligtelse:		
0 til 1 år	11.276	10.453
1 til 5 år	7.130	4.655
Lejeforpligtelse i alt	18.406	15.108

Medarbejderforpligtelse

Lån & Spar har medarbejderforpligtelser ud over sædvanlige ansættelsesvilkår, der udløses i tilfælde af alvorlig sygdom eller død. Forpligtelserne udgør maksimalt 1.976 t.kr. (2017: 1.939 t.kr.)

46 SIKKERHEDSSTILLELSE

Lån & Spar har over for danske og udenlandske clearingcentraler m.v. deponeret obligationer til en samlet kursværdi på 95.202 t.kr. (2017: 99.209 t.kr.)

For at begrænse modpartsrisikoen i forbindelse med handel af afledte finansielle instrumenter er der indgået aftaler om finansiell sikkerhedsstillelse. Sikkerhedsstillelsen omfatter sikkerhed i tilgodehavender hos kreditinstitutter på 10.664 t.kr. (2017: 1.070 t.kr.).

Note (1.000 kr.)

47 NÆRTSTÅENDE PARTER

Lån & Spar definerer nærtstående parter som bestående af:

- Lån & Spars direktion og bestyrelse
- Lån & Spar Fond, hvor 2 af 4 bestyrelsesmedlemmer udpeges iblandt og af Lån & Spar's bestyrelse
- Lån & Spar Fond's bestyrelse, hvor 2 ud af 4 bestyrelsesmedlemmer udpeges iblandt og af Lån & Spar's bestyrelse
- Invest Administration A/S, hvor banken ejer 100 % af aktiekapitalen

Transaktioner med direktion og bestyrelse er beskrevet i note 42, Ledelsens aflønning m.v.

Herudover har der kun været transaktioner af uvæsentlig betydning med de nærtstående parter.

48 SELSKABSLOVEN § 55

I henhold til Selskabsloven § 55 kan det oplyses, at følgende

aktionærer har anmeldt at eje 5 % eller mere af

aktiekapitalen i Lån & Spar Bank A/S:

	Antal aktier	Procent af aktiekapital
LB Forsikring A/S, Farvergade 17, 1463 København K.	513.540	14,79%
Danmarks Lærerforening, Vandkunsten 12, 1467 København K.	354.111	10,20%
Politiforbundet, H.C. Andersens Boulevard 38, 1553 København V.	347.222	10,00%
Pensionskassen for Sygeplejersker og Lægeseekretærer, Tuborg Boulevard 3, 2900 Hellerup	311.664	8,98%

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

49 REGNSKABSMÆSSIG SIKRING

Regnskabsmæssig sikring af nettoinvesteringen i udenlandske enheder

Valutaomregningsrisikoen som følge af nettoinvesteringen i bankens svenske filial er sikret ved indgåelse af valutaterminforretninger. Dagsværdien af nettoinvesteringen ultimo 2018 udgør 1.919.677 t.kr. (2017: 1.825.522 t.kr.), mens dagsværdien af sikringsinstrumenterne udgør 1.917.726 t.kr. (2017: 1.825.129 t.kr.)

50 NETTORENTE- OG GEBYRINDTÆGTER OG KURSREGULERINGER FORDELT PÅ AKTIVITETER OG GEOGRAFISKE MARKEDER

2018	Danmark	Sverige	I alt
Nettorenteindtægter	347.561	52.322	399.883
Nettogebyrindtægter	370.213	5.917	376.130
Kursreguleringer	5.738	0	5.738
I alt	723.512	58.239	781.751
2017			
Nettorenteindtægter	364.216	44.456	408.672
Nettogebyrindtægter	345.909	2.569	348.478
Kursreguleringer	21.902	0	21.902
I alt	732.027	47.025	779.052

Den forretningsmæssige opdeling af bankens aktiviteter svarer til den geografiske opdeling.

Note (1.000 kr.)

51 SEGMENTOPLYSNINGER, GEOGRAFISK

	Antal ansatte	Omsætning	Resultat før skat	Modtagne offentlige tilskud	Skat
2018					
<i>Danmark</i>					
Lån & Spar A/S, Bankvirksomhed	395	896.212	180.349	0	36.734
Invest Administration A/S, datterselskab af Lån & Spar Bank A/S, Investeringsforvaltningsselskab	8	18.284	7.245	0	1.596
<i>Sverige</i>					
Lån & Spar Sverige, Filial af Lån & Spar A/S, Bankvirksomhed	23	74.019	-3.971	0	-843
2017					
<i>Danmark</i>					
Lån & Spar A/S, Bankvirksomhed	376	886.458	218.742	0	45.443
Invest Administration A/S, datterselskab af Lån & Spar Bank A/S, Investeringsforvaltningsselskab	7	18.901	9.098	0	2.006
<i>Sverige</i>					
Lån & Spar Sverige, Filial af Lån & Spar A/S, Bankvirksomhed	18	63.283	-3.754	0	-704

Omsætning er defineret som renteindtægter, gebyr- og provisionsindtægter samt andre driftsindtægter

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)

52 AFLEDTE FINANSIELLE INSTRUMENTER OPDELT EFTER RESTLØBETID

	2018		2017	
	Nominal værdi	Markeds-værdi netto	Nominal værdi	Markeds-værdi netto
<i>0-3 mdr.</i>				
<i>Valutakontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	1.944.946	12.393	3.041.293	35.491
Terminer/futures, salg	1.945.099	-12.885	3.041.305	-8.215
<i>3-12 mdr.</i>				
<i>Valutakontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	1.727.164	-20.362	790.946	803
Terminer/futures, salg	1.725.250	-34	791.115	-482
<i>0-3 mdr.</i>				
<i>Rentekontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	756.912	584	738.464	919
Terminer/futures, salg	802.014	135	705.562	235
Markedsværdi	Positiv	Negativ	Positiv	Negativ
<i>Valutakontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	12.075	20.044	39.035	2.741
Terminer/futures, salg	-309	12.610	56	8.753
<i>Rentekontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	2.608	2.024	1.410	491
Terminer/futures, salg	2.212	2.077	881	646
I alt	16.586	36.755	41.382	12.631

Note (1.000 kr.)

	2018		2017	
	Nominal værdi	Markeds-værdi netto	Nominal værdi	Markeds-værdi netto
Markedsværdi	Positiv	Negativ	Positiv	Negativ
<i>Gennemsnitlig markedsværdi</i>				
<i>Valutakontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	35.361	8.704	19.837	9.048
Terminer/futures, salg	2.642	5.714	4.148	9.996
<i>Rentekontrakter:</i>				
Terminer/futures, køb	4.713	9.535	5.827	12.204
Terminer/futures, salg	10.149	3.997	12.856	4.856
I alt	52.865	27.950	42.668	36.104

Noter – Supplerende oplysninger

Note (1.000 kr.)	2018	2017	2016	2015	2014
53 HOVED- OG NØGLETAL 2014-2018					
Nøgletal er opstillet i overensstemmelse med regnskabsbekendtgørelsens krav herom.					
Netto rente- og gebyrindtægter	778.347	759.768	746.092	683.647	648.715
Kursreguleringer	5.738	21.902	16.908	-5.316	17.393
Udgifter til personale og administration	565.513	531.875	515.660	505.570	453.295
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.	21.783	18.649	29.493	8.441	44.314
Resultat af kapitalandele i associerede og tilknyttede virksomheder	5.649	7.092	4.904	2.330	2.087
Årets resultat	140.487	170.249	138.928	101.327	101.465
Udlån	13.386.383	12.666.560	11.553.390	10.782.409	8.757.828
Egenkapital	1.780.774	1.345.555	1.193.111	1.078.399	992.136
Aktiver i alt	21.733.672	19.211.885	16.945.131	15.511.499	13.692.504

Note (1.000 kr.)	2018	2017	2016	2015	2014
Finanstilsynets nøgletalsmodel					
Kapitalprocent	20,2	15,8	16,0	15,1	16,3
Kernekapitalprocent	19,1	14,6	14,7	13,8	14,8
Egenkapitalforrentning før skat (%)	11,3	16,9	15,5	12,7	13,8
Egenkapitalforrentning efter skat (%)	9,0	13,4	12,2	9,8	10,6
Indtjening pr. omkostningskrone	1,3	1,4	1,3	1,2	1,3
Renterisiko (%)	1,8	1,7	1,2	1,7	3,5
Valutaposition (%)	2,2	2,6	1,8	2,9	5,8
Valutarisiko (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Udlån i forhold til indlån (%)	70,1	74,3	77,1	78,7	73,5
Udlån i forhold til egenkapital	7,5	9,4	9,7	10,0	8,8
Årets udlånsvækst (%)	5,7	9,6	7,2	23,1	6,2
Likviditetsdækning (LCR i %)	297,4	211,6	195,6	188,0	218,5
Summen af store eksponeringer (%)	24,5	44,5	49,7	53,7	32,6
Årets nedskrivningsprocent	0,1	0,1	0,2	0,1	0,4
Afkastningsgrad beregnet som forholdet mellem årets resultat og aktiver i alt (%)	0,6	0,9	0,8	0,7	0,7
Årets resultat pr. aktie (kr.)	51,4	63,1	51,4	37,5	37,5
Indre værdi pr. aktie (kr.)	515,4	498,3	442,3	399,3	367,1
Udbytte pr. aktie (kr.)	10,0	10,0	8,0	8,0	8,0
Børskurs/årets resultat pr. aktie	8,8	7,7	8,8	11,0	11,0
Børskurs/indre værdi pr. aktie	0,9	1,0	1,0	1,0	1,1

Sammenligningstal er ikke tilpasset ændringen i anvendt regnskabspraksis pr. 1. januar 2018 vedrørende nedskrivninger på udlån.

Sammenligningstal vedrørende aktiebaserede nøgletal er ganget med en justeringsfaktor på 0,9986, som følge af kapitaludvidelsen i 2018.

Ledelsespåtegning

Bestyrelsen og direktionen har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018 for Lån & Spar Bank A/S.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomhed, herunder Bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. Årsrapporten er herudover udarbejdet i overensstemmelse med yderligere danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af bankens aktiver og passiver, finansielle stilling pr. 31. december 2018 samt af resultatet af bankens aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for de forhold, beretningen omhandler samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som banken kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

København, den 7. februar 2019

Direktionen

John Christiansen
Adm. direktør

Jesper Schiøler
Bankdirektør

Bestyrelsen

Anders Bondo Christensen
(Formand)

Claus Oxfeldt
(1. næstformand)

Lars Qvistgaard
(2. næstformand)

Jørn Rise Andersen

Grete Christensen

Henrik Horup

Jens Kragh

Anne Mette Toftegaard

Carsten Mærsk Clausen

Klaus Jespersen

Karsten Poul Jørgensen

Susan Broager Steffensen

Intern revisions erklæringer

Til aktionærerne i Lån & Spar Bank A/S

Påtegning om revision af årsregnskabet.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2018 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018 i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Den udførte revision

Vi har revideret årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018. Årsregnskabet udarbejdes efter Lov om finansiell virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede finansielle selskaber.

Revisionen er udført på grundlag af Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder mv. samt finansielle koncerner og efter internationale standarder om revision vedrørende planlægning og udførelse af revisionsarbejdet.

Vi har planlagt og udført revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Vi har deltaget i revisionen af alle væsentlige og risikofyldte områder.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder de krævede oplysninger i henhold til Lov om finansiell virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med Lov om finansiell virksomheds krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

København, den 7. februar 2019

Jan Møiniche
Revisionschef

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til aktionæerne i Lån & Spar Bank A/S

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Lån & Spar Bank A/S for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter Lov om finansiel virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede selskaber.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2018 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018 i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede selskaber.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisionsudvalget og bestyrelsen.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens

afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af selskabet i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Vi blev første gang valgt som revisor for Lån & Spar Bank A/S den 11. marts 2013 for regnskabsåret 2013. Efter udbud i 2017 er vi genvalgt årligt ved generalforsamlingsbeslutning i en samlet sammenhængende opgaveperiode på først fem år og herefter et år frem til og med regnskabsåret 2018.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

CENTRALE FORHOLD VED REVISIONEN

Nedskrivninger på udlån

Udlån udgør 13.386,4 mio. kr. pr. 31. december 2018 (12.666,6 mio. kr. pr. 31. december 2017). Nedskrivninger på udlån udgør 111,6 mio. kr. pr. 31. december 2018 (98,0 mio. kr. pr. 31. december 2017).

Fastlæggelsen af nedskrivningsbehovet på udlån er forbundet med estimater og skøn. Som følge af væsentligheden af de foretagne estimater og skøn er revision af nedskrivninger på udlån et centralt forhold ved revisionen.

Principperne for opgørelse af nedskrivningsbehovet er beskrevet i anvendt regnskabspraksis, og ledelsen har nærmere beskrevet håndteringen af kreditrisici samt vurdering af nedskrivningsbehovet i note 2.2.

Vi har vurderet, at følgende forhold er de mest skønsmæssige og har krævet en øget opmærksomhed ved revisionen:

- Vurdering af om udlån er kreditforringet
- Parameterestimater i den modelbaserede beregning, herunder justering for fremtidige økonomiske forhold
- Fastlæggelse af det mest sandsynlige forløb af fremtidige betalinger på udlånene, herunder værdiansættelse af sikkerheder

Forholdet er behandlet således i revisionen

Vi har revideret måling af udlån, herunder de foretagne nedskrivninger på udlån. Vores revision har omfattet en gennemgang af relevante forretningsgange og test af relevante kontroller vedrørende de områder, der er de mest skønsmæssige og har krævet opmærksomhed ved revisionen, samt en analyse af størrelsen af nedskrivningerne.

Vores revisionshandling har desuden omfattet:

- Risikobaseret test af udlån for at sikre, at der sker rettidig identifikation af udlån, der er kreditforringet, herunder at der foretages korrekt nedskrivning herpå
- Vurdering af de anvendte parameterestimater i den modelbaserede beregning, herunder justeringen for fremtidige økonomiske forhold
- Vurdering af det mest sandsynlige forløb af fremtidige betalinger på udlånene, herunder værdiansættelse af sikkerheder

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til Lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed og danske oplysningskrav for børsnoterede selskaber.

Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere selskabets evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformation kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af selskabets interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.

- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at selskabet ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af årsregnskabet for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres, eller i de yderst sjældne tilfælde, hvor vi fastslår,

at forholdet ikke skal kommunikeres i vores revisionspåtegning, fordi de negative konsekvenser heraf med rimelighed ville kunne forventes at veje tungere end de fordele den offentlige interesse har af sådan kommunikation.

København, den 7. februar 2019

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 33 96 35 56

Henrik Wellejus
statsautoriseret revisor
MNE-nr. 24807

Christian Dalmoose Pedersen
statsautoriseret revisor
MNE-nr. 24730

Repræsentantskab

Lisa Herold Ferbing, Forbundsformand – Formand
Dorte Lange, Næstformand – Næstformand
Steen Hølse Andersen, Direktør
Kim Østerbye, Forbundsformand
Peter Nielsen, Sektionsdirektør, Økonomi
Paul Brüniche-Olsen, Direktør
Ivan Jespersen, Sekretariatsleder
John Rasmussen, Direktør
Annette Nordstrøm Hansen, Formand
Bo Holmsgaard, Sekretariatschef
Bente Ystrøm, Økonomi- og driftschef
Dorte Steenberg, 2. næstformand
H.C. Drewsen, Fondschef
Jesper Korsgaard Hansen, Formand
Claus Peter Hartmann, Næstformand
Camilla Noelle Rathcke, Formand
Finn Borgquist, Direktør
Peter Damgaard Jensen, Administrerende direktør
Vibeke Westh, Kredsformand
Hanne Pontoppidan, Formand
Kirsten Andersen, Forbundshovedkasserer
Ove Brandstrup-Andersen, Investmentmanager
Lone Clausen, Næstformand
Jørgen Jensen, Forhandlingsudvalgsmedlem
Anni Pilgaard, 1. næstformand
Jan Kamp Justesen, Direktør
Gordon Ørskov Madsen, Lærer
Preben Steenholdt Pedersen, Forbunds næstformand
Leif Jensen, Forbundsformand
Jørgen Olsen, Forhandlingsudvalgsmedlem
Juliane Marie Neiiendam, Civilingeniør

Finn H. Bengtsen, Sekretariatschef
Niels Tønning, Formand
Lasse Bjerg Jørgensen, Hovedkasserer
Christina Durinck, Formand
Morten Malle, Investeringsdirektør
Mogens Heggelund, Foreningsformand
Michael Budolfson, Næstformand
Soli Preuthun, Investeringschef
Mikkel Channo Jessen, Formand
Jens Gammelmark, Direktør for Kommerciel Udvikling
Samira Khan Thrane, Sekretariatschef
Camilla Gregersen, Formand
Birthe Fussing, Administrationschef
Bjarke Müller, Administrationschef
Michael Bergmann Møller, Forhandlingsudvalgsmedlem
Jytte Osbæk Rasmussen, Forretningsfører
Ole Løndal
Carl Johan G. Gaunitz, Kustode

Lokalråd

ESBJERG LOKALRÅD

Susanne B. Jensen, Togfører
Kenneth Nielsen, Kredsformand
Niels Hedeager, Foreningsformand
Søren Brinch-Fischer, Lektor
Ole Mikkel Wandahl Stenshøj, Politiassistent
Allan Christensen, Postbud
Per G. Jacobsen, Foreningsnæstformand
Birgit Kjærside Storm, Civilingeniør
Jytte Pharao-Bonde, Kreds næstformand
Karsten Munk Nielsen, Næstformand
Finn Markussen, Faglærer
Anne Nissen, Kredsbestyrelsesmedlem

HILLERØD LOKALRÅD

Sonny Person, Politiassistent
Merete Svalgaard Knuhtsen, Kredskasserer
Alice Linning, Regionsformand
Preben Buchholtz Hansen
Mette Sofie Haulrich, Kreds næstformand
Preben S. Pedersen, Forbunds næstformand
Mads Fløe Holm, Fuldmægtig

KOLDING LOKALRÅD

Anders Petersen, Kredsformand
Karsten Hansen, Regionschef
Rikke Vagn-Hansen, Kredsformand
Carsten Weber Hansen, Foreningsformand
Jette Thygesen, Lektor
John Christiansen, Kredsformand
Ulrik Mosekjær, Seniorsergent

Errol Vium Vestergaard, Lokomotivfører
Carl D. Petersen, Banemester
Niels Thisted Mørk, Foreningsnæstformand
Brian Skorrup Christensen, Politiassistent
Helle Kruse Hansen, Kreds næstformand
Hanne Flach, Lektor

ODENSE LOKALRÅD

Steffen Daugaard, Foreningsformand
Jane Vagner Pedersen, Kredskasserer
Kurt Bønnelykke, Foreningsnæstformand
Anne-Mette Kæseler Jensen, Kredsformand
Poul Dalgaard Jensen, Lokalformand
Anders Erik Johnsen, Mekaniker
Karsten Boye Rasmussen, Lektor
Gitte Bech Larsen, Tillidsrepræsentant
Mads Dippel Rasmussen, Kreds næstformand
Frede Skaaning, Togfører
Niels Henrik Nielsen, Togfører
Line Gessø Storm Hansen, Kreds næstformand
Jesper Christensen, Politiassistent

ROSKILDE LOKALRÅD

Mogens Heggelund, Foreningsformand
Rune Mikael Kent, Kredskasserer
Lars Bonde Eriksen, Formand
Jørn Nielsen, Orlogskaptajn
Søren Petersen, Kreds næstformand
Kirsten Andersen, Forbundshovedkasserer
Ivan Lilleeng, Civilingeniør

AALBORG LOKALRÅD

Jytte Wester, Kredsformand
Stanley Harding Simonsen, Foreningsnæstformand
Arne Haugaard, Tidl. formand
Ole K. Hansen, Togfører
Poul Buus, Foreningsnæstformand
Hugo Nielsen, Seniorsergent
Jan Sørensen, Overmekaniker
Helle Kjærager Kanstrup, Kreds næstformand
Lisa Wieweg Rosendahl
Lars Busk Fjelsted Hansen, Kredsformand
Søren Kogsbøll, Lektor
Leif Primdal, Kredsformand
Lars Munkholm, Major
Laura Klitgaard, Civilingeniør

AARHUS LOKALRÅD

Claus Peter Hartmann, Næstformand
Peter Hansen, Fuldmægtig, cand.scient.pol.
Jesper Weber Skorstengaard, Kredsformand
Ole Bjerre Martinussen, Kredsformand
Bo Kaas Willestofte, Togfører
Leon Sørensen, Fællestillidsrepræsentant
Anita Frank, Foreningskasserer
Benny Jepsen, Mekaniker
Heino Kegel, Foreningsformand
Peter Ølgaard, Faglærer
Niels Flaathen Jacobsen, Lokomotivfører
Christina Kiær, Ingeniør
Maria Greve Svendsen, Kreds næstformand

Lån & Spar Bank A/S
Højbro Plads 9-11
DK-1200 København K

CVR-nr.: 13 53 85 30
Hjemsted: Københavns Kommune